

MASTEROPPGÅVE

*Fleirdialektale born si språkinnlæring; ein empirisk studie
av dialektutviklinga til tre born.*

Anette Briksdal

13/05/2022

*Norsk i skolen
Institutt for språk, litteratur og kultur*

Innholdsliste

Figurar

Tabellar

Forord

Innleiing	1
1 Teori	2
1.1 Austnorsk, oslomål og standardtalemål – ei omgrepsavklaring	2
1.2 Framstillingar av dialekter i media	3
1.3 Kan media ha innverknad på språket?	5
1.4 Å leike på bokmål	6
1.5 Den fyrste språksosialiseringa	7
1.6 Søskenmeklar	9
1.7 Prosodi	9
2 Metode, transkripsjon og samtykkeerklæring	12
2.1 Informantutval	13
2.2 Presentasjon av informantene	14
2.3 Informantane sine dialekter i hovuddrag	21
2.4 Framgangsmåte for analyse	23
2.5 Metodologiske utfordringar	26
3 Presentasjon av datamaterialet	29
3.1 Dialekttrekk hjå Sol	29
3.2 Dialekttrekk hjå Snø	37
3.3 Dialekttrekk hjå Måne	43
4 Diskusjon	49
4.1 Austnorsk og standardtalemål	49
4.2 Snø sin språksosialiseringsprosess	51
4.3 K og V i framlyd i spørjeord	53
4.4 Søskenmeklar	54
4.5 Kjønnsvariabel	56

4.6	Konteksttilpassing	57
4.7	Prosodi	59
4.8	Fonologiske og prosodiske trekk frå mor si dialekt	63
4.9	Sosiolingvistisk utvikling	67
5	Avslutning	72
	Litteraturliste	74
6	Vedlegg	80

Figurar

1	Sol si konteksttilpassing	58
2	Figur frå Bugge, 2016 barns sosiolingsvistiske utvikling	67

Tabellar

1	Oversikt over opptak av Sol	16
2	Oversikt over opptak av Snø	18
3	Oversikt over opptak av Måne	20
4	Døme frå transkripsjon Sol (2;2)	24
5	Oversikt over kv-ord Sol	29
6	Presens av Sol sin bruk av verbet 'å vere'	31
7	Oversikt over Sol sin bruk av no/nå	32
8	Sol sin prosodi – døme på ytringar som endar på høg tone og har mønsteret LH i tostavingsord.	34
9	Sol sin prosodi – døme på austnorske ytringar med tonelag HL	34
10	Sol sin prosodi – døme på ytringar med to høge stavingar mot midten av ytringane	35
11	Oversikt over Sol sine prosodiske ytringar på dei ulike dialektene frå ho er 2;2 – 3;1	35
12	Oversikt over Snø sin bruk av pronomen	38
13	Oversikt over Snø sin bruk av verbet å vere	39
14	Oversikt over Snø sin bruk av bortfall av trykklett -r	39
15	Snø sin prosodi 2;2 – døme på SM/RD-ytringar og NN-ytringar	41
16	Snø sin prosodi 2;2 – spørjeytringar	41
17	Snø sin prosodi 2;12 – døme på austnorsk intonasjonsmønster	42
18	Snø sin prosodi 2;12 – døme på nordnorske ytringar	42
19	Snø sin prosodi 2;12 – døme på sunnmørske ytringar	42
20	Oversikt over Måne sin bruk av verbet <i>vere</i>	45
21	Oversikt over Måne sin bruk av trykklett -r	46
22	Måne sin prosodi – døme på mellomvariantar (2;1 – 2;2)	47
23	Måne sin prosodi 2;4 – austnorske og sunnmørske mellomvariantar	48
24	Snø sine ytringar 2;12	60
25	Sol sine prosodiske ytringar 2;4	61
26	Sol sine dialekttrekk 2;2 (eks. prosodi)	68
27	Sol sine dialekttrekk 2;7 (eks. prosodi)	68
28	Snø sine dialekttrekk 2;2 (eks. prosodi)	69
29	Snø sine dialekttrekk 2;12 (eks. prosodi)	69
30	Måne sine dialekttrekk 2;2 (eks. prosodi)	70

Forord

Først av alt, tusen takk til Karine. Takk for fantastisk rettleiing, og for alle dører du har opna for meg. Du har tilsett meg, sendt meg på konferansar og har hatt trua på meg og prosjektet mitt heilt sidan byrjinga. Takk til Åshild som oppmoda meg til å gå vidare med det som begynte med ei lita eksamensoppgåve for tre år sidan. Og ei heilt spesiell takk til mor til Snø som har delt så raust. Og til verdas flottaste ungar og informantar, dykk fascinerer og imponerer meg kvar dag med alt dykk seier og gjer og forstår. Takk til medstudent og medsunnmøring Anne-Kari for gjennomgang av prosodianalysen, og til Kristoffer for stilsetjing. Takk til Jonatan som har trilla rundt på Remmen med barnevogn i mange lange timar. Takk til den fine søskenbarngjengen min som gir ungane mine sunnmørsk innputt i oslobygda, og takk til Hanne og Marte for torsdagspizza og for at dykk løfter meg opp. Og ikkje minst, takk til mamma og Johnny, superbesteforeldra som alltid stiller opp, eg er så heldig som har dykk.

Innleiing

I denne oppgåva følgjer eg tre born med ei mor som snakkar ei anna dialekt enn den dei høyrer i barnehagen og elles i kvardagen. Arbeidet starta hausten 2019, like etter toårsdagen til dei to opphavelige informantane Sol og Snø. Sidan då har det blitt samla inn datamateriale frå dei to jamleg fram til dei blei 4 år og 6 mnd (4;6). Den tredje informanten er Sol sin veslebror, Måne. Han er fødd eitt år og ni månadar etter storesyster og datamateriale av han strekk seg frå han var 1;9 år gamal, til han blei 2;9. Til grunn for denne forskinga ligg eit datamateriale med 12 timar med opptak av spontantale, hovudsakleg av borna i samtale med mor, men også far og besteforeldre i nokre høve. I tillegg har mor til Snø blitt intervjuet november 2019, november 2020 og november 2021, medan daglege observasjonar av dialekttrekk produsert av Sol og Måne har blitt protokollført jamleg. Metoden og omfanget av datamaterialet er noko ulikt mellom informantane fordi eg er mor til Sol og Måne og difor har hatt enkelt tilgang til deira språkproduksjon og moglegheit til å dokumentere den fortløpande. Hå Snø har eg fått opptak og intervju frå mor omlag ein gong i året, det er difor mindre datamateriale frå ho, men med større informasjonstettleik då det har skjedd større endringar for kvar gong.

Motivasjonen min for å forske på dette emnet dukka opp då mi eldste dotter begynte å snakke og eg merka at ho hadde trekk frå mi ålesundsdialekt så vel som oslomål som blir snakka av far og i nærområdet. Eg blei interessert i kva som spelte inn på dialektvala ho tok og korleis dette endra seg etter kvart i språkinnlæringa. Samstundes fant eg ut at det var lite tidlegare forskning på området (Bugge, 2016), og eg ønska difor å bidra til større innsikt i dette feltet innanfor barnespråkutvikling. Eg vil sjå på fleire aspekt av barnespråk og dialektval, men legg til grunn to hovudhypoteser som vil bli vektlagd:

1. Barne-TV og barnebøker er ein viktig aktør i born si tidlege språksosialisering, og språket her bidreg til at austnorsk blir sett på som svært relevant for born i aldersgruppa, også om dei ikkje bur på austlandet.

2. Ein kan sjå på dialektprosodi som lausreven frå dei andre dialekttrekka. Prosodien kan utvikle seg uavhengig av leksikalske, morfologiske og fonetiske trekk, og kan halde fram også etter at dei andre kategoriane er innlært.

Barne-TV vert i denne samanhengen nytta som eit utvida begrep som ikkje berre omhandlar lineær TV, men også streaming.

1 Teori

1.1 Austnorsk, oslomål og standardtalemål – ei omgrepsavklaring

Osломålet er sentralt i denne oppgåva og ei viktig inputtkjelde i informantane si språksosialisering. Det er difor naudsynt å avklare omgrepet oslomål, noko som er ei vanskeleg oppgåve i seg sjølv då oslomål er fleire ting. Det er ei geografisk avgrensa dialekt som snakkast i og rundt Oslo, og innanfor her har ein ulike varietetar som kan vere geografiske eller sosiale markørar. Det har til dømes vore normalt å snakke om austkant og vestkant-dialekt, men Stjernholm (2013) argumenterer for at ein i dag er på veg vekk frå aust/vest-dikotomien, og at ein går mot ein felles varietet som fleire talerar nyttar (Stjernholm, 2013 s.20). Samstundes nyttast enkelte trekk som er assosiert med aust eller vest, for å markere livsval eller geografisk tilknytning (Stjernholm, 2013). I tillegg har UPUS-prosjektet kartlagt at det i fleirkulturelle miljø i Oslo snakkast multietnolekt, eller populært kalt «kebabnorsk» (Opsahl & Nistov, 2010). Ein kan med andre ord seie at språksituasjonen i Oslo og områda rundt er kompleks med mange varietetar. Ein kan likevel argumentere for at det fins ein umarkert varietet som ligg tett opp mot bokmålsnormen og den tradisjonelle vestkantdialekta som i Noreg har status som eit slags standardtalemål. Mæhlum (2009) meiner at vi har eit talemål som fungerer som ein standard, som har oppnådd ein helt bestemt posisjon i landet, både i folk sin medvit og i operativ norm (Mæhlum, 2009, s.9). Ho definerer eit standardtalemål som eit talemål med intim tilknytning til eit skriftspråk, med ein overlokal posisjon og som ligg på toppen av det nasjonale prestisjehierarkiet (Mæhlum, 2009, s.9). Standardtalemålet blir assosiert med offentlegheita, media og høg utdanning (Mehlum, 2009, s.9). Ei utfordring i den norske språksituasjonen, er at det ikkje er eit tydeleg skilje mellom oslomålet og det ein gjerne kallar standard austnorsk (Mæhlum, 2009, s.9), og vi er ikkje samde om i kva grad vi kan snakke om eit norsk standardtalemål. Røyneland (2009) beskriv korleis vi i Noreg skil oss frå resten av Europa fordi vi har stor aksept for ulike talemål i alle deler av samfunnet, men Mæhlum (2009) peikar på at vi har eit bokmålsnært, austnorsk talemål som er eit normideal og ein mental standard for dei fleste norsktalande, og at dette truleg fører til språkendring og dialektnivellering der språkbrukarane snakkar likare kvarandre og nærmar seg eit standardnært talemål (Mæhlum, 2009, s.19). Dette stemmer også i stor grad overeins med funna i denne masteroppgåva. Eg vil nytte omgrepet austnorsk (AN) når eg kategoriserer informantane sine dialekttrekk i kapittel 4, og omgrepet rommar her både den geografisk avgrensa dialekta oslomål, og det bokmålsnære og standardnære talemålet som har mange fellestrekk med oslomål. I kapittel 5.1 vil eg diskutere dei to variantane av austnorsk opp i mot informantane sine talemål.

1.2 Framstillingar av dialekter i media

I forhold til mange andre språksamfunn, er det høg aksept for dei ulike norske dialektene i Noreg (Mæhlum, 2007, s.60), og det gjeld også på TV. I både program for vaksne og born blir vi eksponert for dei ulike norske dialektene. Mæhlum (2009) er ein av dei som påpeikar at det er fordommar og stereotypiar knytt til dialektbrukarar frå ulike landsdeler i Noreg, og i nokre høve forsterkar media desse. I dette kapittelet vil eg sjå på korleis dialekter blir framstilt på TV, med særskilt fokus på barneprogram som er relevante for informantgruppa mi. Eg vil blant anna drøfte korleis dialekter frå Nord-Norge og Sunnmøre vert framstilt, sidan mor til Snø er frå Bø i Vesterålen, og mor til Sol og Måne er frå Ålesund.

Nikolaisen (2013) tek for seg dialektbruk i den norske barnekanalen NRK Super, og kva slags språkhaldningar som formidlast her. Ho skriv at born fram til nyare tid opplevde at 90% av barne-TV var på standard austnorsk, men at særskilt NRK dei siste åra aktivt har fremja dialektmangfald. I 2012 hadde kanalen ein nynorskandel på 25% og innanfor her reknast dialekter som ligg nærmare nynorsk enn bokmål (Nikolaisen, 2013, s.33). Kanalen nyttar ekstra ressursar på å vise fram eit spekter av norske dialekter, og eit godt døme på dette er at dei i nokre høve har flytta heile produksjonar til andre landsdelar, i staden for å nytte dubbingstudioet i Oslo som er mindre kostbart (Nikolaisen 2013, s.36). Den australske serien «Helt hekta» blei til dømes dubba i Jæren, fordi serien handlar om surfing og ein driv med sporten i området (Nikolaisen, 2013, s.36). Vi har nok hatt eit skifte dei siste åra, og no finn ein meir dialektmangfald på TV, framstilt på ein ikkje-stereotypisk måte. Nikolaisen (2013, s.56) trekk fram karakteren Sprelline frå Blekkulf som døme, ho har nordnorsk dialekt og opplevast som morosam, leiken og energisk (Nikolaisen 2013, s.56), Nikolaisen meiner ho eit førebilete og ein positiv representant for dialekta si. På same måte har hovudpersonen Dorothy i NRK-dubben av «Fortapt i Oz» ålesundsdialekt. Dette er ei motsetning til normalen der hovudpersonen, helten og den umarkerte snakkar standard austnorsk, medan andre talemål bli nytta for å markere noko unormalt eller rart (Melbye, 2008).

Som Noregs einaste finansierte statskanal, står NRK står i ei særstilling. Nikolaisen (2013 s.25) påpeikar at sjåartal ikkje blir like viktig for dei sidan dei er eigd av staten, og at dei dessutan har eit særskilt ansvar for korleis innhaldet deira har innverknad på folket (Nikolaisen, 2013, s.25). Det er difor i størst grad hjå NRK vi kan sjå breitt dialektmangfald, men det kan verke som at dette er ein trend hjå andre aktørar også. I Pixar-filmen Sjel frå 2020 har skodespelaren Henriette Marø med ålesundsdialekt stemma til sjel nr.22, ei barnesjel som ikkje vil bli fødd. Karakteren har nokre usympatiske trekk, og opplevast som irriterande og ufordrageleg. Ein kan difor argumentere for at dette er ei stereotypisk framstilling. Karakte-

ren er likevel dynamisk, og dessutan morosam og sjarmerande, og ho opplevast for meg som ei meir nøytral framstilling av ålesundsdialekta, heller enn ei negativ. Det er dessutan eit nyare døme på dialektrepresentasjon i norsk dubbing av ei storsatsing frå Disney, der rolla til sjel nr.22 kan seiast å vere den største etter hovudpersonen. Disneyfilmane Frozen har også generert ei massiv interesse frå born i heile verda i fleire år (Boskovic & Jokanovic, 2018), og slik er det i stor grad for informantane i denne oppgåva også. I 2019 kom oppfyljarfilmen Frost 2, og der har Tundra-folket blitt dubba til eit nordnorsk talemål. Å gje eit heilt folkeslag ei felles dialekt kan etter mi meining bidra til ein realistisk og ikkje-stereotypisk representasjon, av di det er fleire karakterar med ulike trekk som har den same dialekta. Framleis har hovudpersonane og dei store heltane Elsa og Anna eit standard austnorsk talemål, noko som gjeld for alle prinsesser og superheltar i Disney-universet, så vidt eg veit.

Gusland (2013) viser i si masteroppgåve korleis ein i Tine Meierier sine reklamefilmar nyttar standard austnorsk for å representere noko generelt, medan dialekt blir nytta for å representere noko spesielt. Ho argumenterer for at media har ei tyngde i forming og vidareføring av språklege haldningar (Gusland, 2013, s.40). Ho meiner at reklame særskilt speglar og forsterkar førestillingar som allereie eksisterer i samfunnet, fordi dei spelar på gjenkjenning for at produktet skal bli anerkjent (Gusland, 2013, s.44). På denne måten bidreg kanskje reklamefilmane til Tine med å gjere oppfatninga om austnorsk som normalt og dialekt som rart allmenngyldig, samstundes som at dei peikar på at dette allereie er ei haldning i samfunnet.

Bourdieu (1977) skriv om den lingvistiske marknadsplassen der ulike språk har ulik verdi og symbolsk makt. Kva for ein varietet som har høg marknadsverdi er sosialt varda, og det at dei forskjellige norske dialektene har ulik verdi på den lingvistiske marknaden er både velkjent og godt dokumentert. Mæhlum (2009) trekk fram semi-periferien, altså dialektene i områda rundt hovudstaden (Østfold, Vestfold, gamle Akershus, Hedmark og Oppland) som dialekter med ein tydeleg sosial signalfunksjon som lågstatus (Mæhlum, 2009, s.18). I spørjeundersøkinga til Gusland (2013) fekk Oslodialekta 253 av 403 stemmer på spørsmålet «Om du skulle laga ei reklame om noko seriøst, kva dialekt ville du hatt med?» medan toten/hedmarksdialekta fekk ti stemmer (Gusland, 2013, s.65). På spørsmålet om kva for ei dialekt en ville hatt med i ei reklame om noko morosamt, fekk derimot toten-/hedmarksdialekta og nordlandsdialekta flest stemmer (Gusland, 2013, s.72). I Røyneland (1994) si hovudoppgåve beskriv den eine informanten totendialekta som ei «smurfedialekt» og seier at ein ikkje får respekt eller autoritet med ei sånn dialekt. Gusland (2013) trekker fram at dialekta frå Toten blir mykje brukt i reklamer, og at dei spelar på stereotypiar om det rurale, bonds-

ke, treige og trivelege. Dette blir også forsterka i Tine-reklama ho analyserer. Det er ikkje berre i reklamer denne stereotypien kjem til uttrykk. Den amerikanske serien Paw Patrol er populær i aldersgruppa til mine informantar, og særskilt lillebror-informanten Måne har sett mykje på serien. I NRK sin dubba versjon snakkar Ryder og hundane, altså dei man kan karakterisere som heltane og dei gode, flinke og smarte i serien, standardnært austnorsk. Ein karakter som har utprega dialekt er derimot «Farmer Al» som passar med karakteristikkane til den stereotypiske totingen (Gusland, 2013), og han har nettopp dialekt frå toten/hedmarksområdet. På originalspråket har Farmer Al sørstatsdialekt, eit amerikansk talemål som også har låg status på den lingvistiske marknaden og som også har blitt knytt til det bonske og rurale (Kinzler & DeJesus, 2013). Eg vil difor tru at NRK har tatt valet om å gje karakteren totendialekt i dubbinga for å bevare han som ein markert og spesiell karakter, og som ein stereotypisk bonde.

I tillegg til talemåla i semi-periferien, blir nordnorsk også ofte sett på som eit stigmatisert talemål. Melbye (2008) skriv om korleis nordnorsk blir nytta i humorprogrammet «Team Antonsen» for å ikle seg ei rolle. Ho beskriv korleis nordlendingen blir framstilt som einfaldig, naiv og positiv, medan programleiaren som er normal og snakkar standard austnorsk (Melbye, 2008). Ho peikar på haldningar om nordlendingar som mindre utvikla, elendige og uføretrygda. Dette går tilbake til 1922 da Aftenposten arrangerte innsamlingsaksjon for dei «trengande nordpå» (Melbye, 2008, s.11), og strekk seg til nyare tid når til dømes Carl I. Hagen på 90-talet stempla finnmarkingar som latsabbar med sugerør i statskassa (Melbye, 2008, s.12). Ho peikar på korleis Team Antonsen med sketsjen «Ekstra Joker Nord» bygger på denne fordommen når deltakaren er «fjerdegenerasjons trygda» (Melbye, 2008, s.12). I sketsjen «Hodejegerne Nord» spelar dei på fordommen om at ein i nord anten er trygda eller livnærer seg av gammaldags fiske (Melbye, 2008, s.12). Dette kan vi også finne igjen i barneprogrammet *Elias* der den slitte, gamle fiskebåten *Sjarke* har nordlandsdialekt, medan hovudpersonen sjølv har eit umarkert østnorsk talemål (Elias-offisiell kanal, 2016). I same serie har den griske og sjølv gode båten *Tråle* sunnmørsdialekt, noko som kan bygge oppunder fordommar om sunnmøringar som opptatt av pengar (Røyneland, 1994).

1.3 Kan media ha innverknad på språket?

Det har tidlegare vore skepsis knytt til om TV kan føre til språkendring, fordi den er einvegskommunikativ (Nikolaisen, 2013, s.14). Både Labov og Trudgill meinte at berre kommunikasjon ansikt til ansikt kan ha påverknad på språket (Nikolaisen, 2013, s.14. Sandøy, 2015, s.131). Gusland (2013) er ein av dei som peikar på at media har ei viktig rolle i formidling av

språkhaldningar, noko som igjen har innverknad på språkval den enkelte språkbrukaren gjer. Mæhlum (2009) beskriv at dei norske talemåla endrar seg i retning det standardnære, og peikar på posisjonen til det bokmålsnære, austnorske talemålet som ein påverknadsinstans. TV og andre media har og har hatt ei sentral rolle i å gje dette talemålet den posisjonen det i dag har, og ein kan sann sett argumentere for at TV bidreg til språkendring til tross for at det er einvegskommunikasjon. Gjennom media blir røynda formidla og framstilt på ulike måtar. Nikolaisen (2013) skriv at ein treng innsikt for å skilje relevante og irrelevante framstillingar av verda, og det kan vere krevjande sjølv for vaksne. Denne oppgåva tek difor utgangspunkt i at språkhaldningar kan bli påverka av TV, noko som i sin tur kan påverke språkhandlingane til sjåarane. Den tek også utgangspunkt i at born i språkkinnlæringsfasen i enda større grad blir påverka, då evna til å skilje relevant og irrelevant formidling av røynda ikkje enda er fullt utvikla. Ei viktig presisering er at det i dei siste åra har vore stor endring i korleis ein ser på TV, og at det er unge i dag ser vesentlig mindre på lineær-TV, og at mykje no er på engelsk (Språk i Norge, u.å.). Sol og Måne ser ikkje på lineær-TV heime, men nyttar strømmetjenestar som Disney+, NRK Super, Netflix m.m her dei ser på norske program, og vert eksponert for forskjellige dialekter. I 4;5-årsalderen ser Snø på youtube for born der ho i følge mora har lært seg fleire engelske fraser. Tidlegare har ho sett på til dømes Masha & Mishka på NRK der hovudpersonen har sunnmørsdialekt.

1.4 Å leike på bokmål

Eit fenomen som styrkar teorien om media som ein språksosialiseringsinstans, er det faktum at norske born utanfor austlandet «leikar på bokmål» (Brøseth, m.fl, s.21). Både mor og mormor til Sol og Måne rapporterer om at dette var vanleg i deira oppvekst, og Strand (2020) har dokumentert dette hjå 7 nordnorske informantar i alderen 3-4 år. Han beskriv at born i rolleleik spelar på registervariasjonen sin og skiftar kode for å skilje mellom seg sjølv og rolla si i leiken (Strand, 2020). Dei nordnorske borna nytta i stor grad standard austnorske variantar av pronomen, possessiv og andre variablar (Strand, 2020, s.15). Dei standard austnorske variantane av variablane av *dei*, *noko* og *nokon* hadde høg oppslutning hjå informantane til Strand (2020), og denne tendensen fann dei også hjå unge tromsøværingar i norsk dialektkorpus (Johannessen m.fl, 2009). Dette kan tolkast dit at ei endring som er vanlig å nytte i rolleleik er ei språkendring som er på vei inn elles i talemålet også. Funna til Strand (2020) viser at mange norske born til ein viss grad er bidialektale og har standard austnorske variantar i registeret sitt. På same måte beskriv Brøseth m.fl (2019, s.21) at dei fleste born i det minste har ein passiv eller reseptiv kompetanse i standard austnorsk. Strand (2020) påpeikar også korleis dette kan vere i form av «emblem», altså at enkelte variantar

som til dømes pronomen blir symbol for det standard austnorske talemålet, og difor nytta for å signalisere kodeskifte. Det er vanskeleg å seie kvar dette kjem frå, men Strand (2020) drøftar om det kan bli vidareført på same måte som eventyr, rim, regler og songar og difor er ein del av ein etablert barnekultur eller folklore (Strand, 2020, s.2). I tillegg styrkar det teorien om at austnorsk fungerer som ein mental standard, også blant born.

1.5 Den fyrste språksosialiseringa

Bugge (2016) skriv om tre fasar for sosiolingvistisk utvikling. Den fyrste fasen strekk seg frå barnet er 0-12 månadar, og då er det familien som er den viktigaste kjelda til kunnskap om språk. Labov omtaler mor som hovudaktøren i den fyrste språksosialiseringa (Labov 2001, s.307) og dette synet har nok vore vanleg. Vi nyttar til dømes omgrepet *morsmål*. Bugge (2016) argumenterer likevel for at det moderne familielivet er meir komplekst enn som så, og trekkjer fram at born i dag ikkje berre har mor som primæromsorgsperson, men som regel også far. Den moderne barnefaren har tidleg ei sentral rolle i bornet sitt liv, blant anna fordi vi har ei ordning med pappapermisjon. I tillegg har born gjerne andre born og vaksne i det sosiale nettverket, og mediar som lydbøker, film og musikk tilgjengeleg. Bugge (2016, s.65) argumenterer difor for at sjølv små born blir eksponert for eit arsenal av ulike språkbrukarar gjennom desse ulike kommunikative kontekstane.

Den andre fasen strekk seg frå bornet er 1-5 år, og det er altså denne fasen informantane i dette studiet er i gjennom heile prosjektet. I denne fasen blir borna deltidsmedlem av fleire praksisfellesskap (Bugge, 2016, s. 71). Dette er alderen når bornet går i barnehage, dei viser interesse for andre på same alder, og frå toårsalderen binder dei sine fyrste djupe vennskapsbånd. Dei lærer seg gradvis å tilpasse språket etter kontekst og person, og går gjennom ein talespråkeleg reorganiseringsprosess der språket går i retning dei jamaldra (Bugge, 2016). I denne fasen er bornet i ei dobbeltsosialisering, og ein kan tenkje seg ein fivrelld med bornet i midten, kjernefamilien i den eine vengen og fellesskapa utanom familien i den andre (Dencik & Jørgensen 1999). Bugge (2016) beskriv også korleis born navigerer i to eller fleire språklege fellesskap der dei har ulik posisjon. På eine sida har dei kjernefamilien og på andre sida har dei barnehagen med jamaldringar og andre vaksne ansvarspersonar. I tillegg har nokon ein mammaheim og ein pappaheim, eller andre utenomfamiliære passordningar som i praksis betyr at dei er i ei trippelsosialisering (Bugge, 2016, s.66).

I denne perioden tileigner borna seg gradvis meir sosiolingvistisk kompetanse basert på sosial erfaring, og dei meistrer registervariasjon (Bugge, 2016, s.64). Å tileigne seg sosioling-

vistisk kompetanse vil seie at ungane kjenner til og meistrer språksamfunnets normar for språkleg variasjon, og at dei har kjennskap til dei ulike variasjonane sin sosiale verdi (Bugge, 2016, s.64). Bugge (2016) beskriv korleis individet får innputt frå ulike kjelder, gjerne forklart som «dei heime» og «dei andre», og at dei skil mellom desse ulike språksosialiseringsagentane og kan stå i språkleg konflikt mellom dei (Bugge, 2016). Ei forklaring på kvifor born i fase 2 reorganiserer seg i retning jamalderspråket kan vere at det er høgare sosial risiko knytt til denne språksosialiseringsagenten (Bugge, 2016). I heimen er det gjerne låg risiko og bornet blir elska og akseptert uansett korleis hen snakkar. I barnehagen må bornet jobbe meir for å få innpass, og risikoen for å hamne utanfor er større om du ikkje snakkar eit språk som er sett på som rett, godt og anstendig (Bugge, 2016, s.66). Med andre ord er jamalderspråket det talemålet som har høgast verdi, og styrkeforhaldet mellom barnehagespråket og heimespråket går difor gradvis meir og meir i barnehagespråket sin favør jo meir sosiolingvistisk kompetanse og sosial erfaring bornet tileigner seg.

Bugge (2016) trekker også fram barneretta tale som ein faktor som kan forsterke dette sosiolingvistiske skiljet. Foulkes & Docherty (2006) har sett på korleis mødre endrar språket sitt når dei snakkar med borna sine. Spesielt intonasjonen skiljer seg ut, og dei nytta ei større variasjon i tonehøgde, blant anna. Dei fann også ut at mødrene nytta meir standard fonetiske former til ungane sine, og dette endra seg drastisk frå samtale mellom gutteborn og jenteborn (Foulkes & Docherty, 2006, s.421). Mødrene til jenter nytta «plain variants» meir enn dobbelt så mykje som mødrene til gutane (Foulkes & Docherty, 2006, s.421). På denne måten har kanskje mødrene videreformidla eit sosiolingvistisk skilje og ein tradisjon der kvinner snakkar eit meir standardnært talemål, medan menn nyttar fleire markerte trekk (Coupland & Jaworsky, 2009, s.350).

Bugge (2016) peikar på ei hypotese om ein samtidig tileigning av språket som grammatisk og sosiolingvistisk system, som går ut på at born lærer seg dei språklege kategoriane samstundes som at dei lærer den sosiale verdien av kategorien sine variantar (Bugge, 2016, s.67). Denne teorien får støtte blant anna frå Osch & Schieffelin (2008), Chambers (2003, s.174) og Roberts & Labov (1995, s.101). Bugge (2016) påpeikar likevel at komplekse sosiolingvistiske mønster kan komme seinare i barnespråkutviklinga (Bugge, 2016, s.68). Ho beskriv korleis bornet må kunne generalisere frå enkeltpersonar til grupper og frå enkeltsituasjonar til situasjonstypar, og på dette grunnlaget tilpasse sitt eige talemål til situasjonen, med intensjon om til dømes å markere gruppetilhøyrse (Bugge, 2016, s.69). Ho trekk også fram språkblandingsfasane som vi kjenner frå tospråkligheitsforskinga som ein modifikasjon av teorien om samtidig tileigning (Bugge, 2016, s.69).

1.6 Søskenmeklar

Norske sosiolingvistiske studiar har i stort grad hatt fokus på ungdom og unge vaksne (Bugge, 2016, s.63), og ved å følge tre born gjennom store delar av den andre fasen av sosiolingvistisk utvikling, håpar eg på å bidra til meir forskning og innsikt på området. Eg vil undersøke dialekttileigninga til borna, og drøfte den i et sosiolingvistisk perspektiv. Eg vil sjå på styrkeforhalda mellom dei ulike språksosialiseringsagentane, og korleis desse har innverknad på språkvala informantane tek og korleis dette utviklar seg over tid. Med å ha med veslebrorinformanten Måne, får vi også moglegheit til å sjå på korleis teorien om søskenmeklar passar i ein majoritetsspråkleg situasjon, og vi får også sjå på kor tidleg informantane får medvit om sosiolingvistiske skilnadar knytta til kjønn.

I forskning på born si språksosialisering har det vore fokus på ein-til-ein sosialisering mellom ein vaksen, gjerne forelder eller lærar og eit born (Bayley & Schechter, 2003). Men born har truleg fleire viktige sosialiseringsinstansar, der eldre sysken til dømes spelar ei aktiv rolle. Bayley & Schechter (2003) observerte ein meksikansk familie i Texas, og viste korleis sysken som hadde felles kunnskap som kanskje var utanfor kunnskapen til dei vaksne, kunne hjelpe småsyskena i språksosialiseringa. Bayley & Schechter (2003) beskriver syskena som «mediators», altså meklarar som omformulerer og representerer informasjon på ein ny måte som yngre sysken utan same kunnskap lettare forstår. Dei visar til eit døme der heile familien les ei bok og stoppar på ei side med bilete av ein iskrem. For å få den minste systera på 18 månadar til å forstå gestikulerer dei eldre syskena at dei et isen frå boka. Veslesyster greier deretter å knytte bilete og teksten til det dei representerer, og peikar mot kjøleskåpet (Bayley & Schechter, 2003). Bugge (2016) beskriv også at når born har eldre sysken så har dei nokon som fins i alle sosialiseringsinstansane og kan hjelpe dei i språksosialiseringsprosessen. Dei kan altså fungere som ein meklar på same måte som dei minoritetsspråklege informantane til Bayley & Schechter (2003).

1.7 Prosodi

Det har som tidlegare nemnt, blitt gjort lite forskning på prosodi i Noreg, og særskilt i samanheng med barnespråk verkar dette å vere eit lite utforska område. Toneforskinga har dessutan tradisjonelt konsentrert seg om ordprosodi meir enn heile fraser og ytringar (Hogness, 2012, s.10). Det fins likevel studier som peikar i retning av at born tidleg har prosodisk medvit. Bäckeper & Liljebäck (2014) undersøkte korleis born på 5, 8 og 11 år nytta dialektdrag frå Östergötland, og beskriv at femåringane allereie meistarar tonal kontroll (Bäckeper & Liljebäck, 2014, s.31). Astruc m.fl (2013) undersøkte intonasjonen til to born som lærte

seg europeisk-portugisisk, som det fann ut at utvikla eit målspråksliknande intonasjonssystem allereie mellom 1;5 og 1;9 år (Astruc m.fl, 2013, s.318). Mampe m.fl (2009) tok for seg spedbarnsgråten til 60 born, 30 frå franskspråklege familiar og 30 frå tyskspråklege familiar. Studien viste stor skilnad på tonaliteten barnegråten, der dei tyske spedbarna gråt med synkende tonefall og dei franske med stigande (Mampe, m.fl, 2009). Dette svarer til hovudmønstra i språket spedbarna er omgitt av, og kan peike i retning av at vi har prosodisk medvit allereie i fosterlivet (Mampe m.fl, 2009).

Tilbake i Noreg har blant anna Ommeren & Kveen (2019) og Hognestad (1997) vist at prosodi eller «tonefall» i norske dialekter har høg indeksikalitet, altså det er noko vi kjenner lett igjen og noko som kan «avsløre» kvar ein person kjem ifrå. Ommeren & Kveen (2019) omtaler dialektintonasjon som ei folkelingvistisk førestilling, og noko som folk utan lingvistisk bakgrunn har både kjennskap og medvit om. Samstundes er tonalitet via lite vitskapeleg merksemd, spesielt i sosiolingvistikken (Ommeren & Kveen, 2019, s.34). Ommeren og Kveen (2019) skriv at sjølv om intonasjonen er ein heilt vesentleg del av den folkelingvistiske oppfatninga av dialektale skiljer, så har fleire vald å legge det til side i forskinga fordi prosodiske forhold er vanskelege å skildre, og fordi det trengs spesialkunnskap for å kunne belyse desse forholda i ein sosiolingvistisk samanheng (Ommeren & Kveen, 2019, s.34).

Mangelen på prosodiforsking kan kanskje også henge saman med at særskilt setningsprosodien i norsk er svært samansett, og beror på både dialekt og fokus. Hognestad (2017) beskriv korleis vi i norsk har eit trykksystem med fokuseringsstrategiar (Hognestad, 2017, s.68). Han skriv om *pitchaksentuering* der fokuset i ei ytring blir signalisert av kvar ein realiserer hovudtrykket (Hognestad, 2017, s.68), men at ein i norsk nyttar tonesekvensar, ikkje pitchaksenter for å markere desse fokusdomena (Hognestad, 2017, s.68). Som innlærer av norsk skal ein altså lære seg å plassere trykket riktig på ordplan, og dessutan etablere ein hensiktsmessig fokusstruktur på setnings -og ytringsplan (Hognestad, 2017, s.68). I tillegg kjem realisering av tonelaga. Hognestad (2017) deler aksentfrasar i ei ytring inn etter kvar hovudtrykket ligg, ei aksentfrase startar med eit hovudtrykk og avsluttar like før neste hovudtrykk. Kvar trykkstaving triggjar i følge han ein melodi (Hognestad, 2017, s.69). Realisering av tonelag 1 eller 2 er også avhengig av hovudtrykket og i fleire norske dialekter har ein også tonelagsmotsetningar (Hognestad, 2017, s.70). For å forklare tonelag på norsk, blir ofte eksempelet med *bønner* og *bønder* nytta, men Hognestad (2017, s.70) argumenterer for at det faktisk er aksentfrasene som er tonelaga sin tumleplass, ikkje enkeltorda. Desse kan variere stort frå ytring til ytring, og i dei ulike norske dialektene. I denne oppgåva blir det spesielt interessant å sjå korleis born sin medvit rundt prosodi er, og om dei på lik linje med

dei svenske (Bäckeper & Liljebäck, 2014) og europeisk-portugisiske borna (Astruc m.fl, 2013) har målspråkslik prosodi frå tidleg alder, til tross for det komplekse intonasjonsmønstret vi har i norsk.

2 Metode, transkripsjon og samtykkeerklæring

Forskinga eg har gjort i denne masteroppgåva er av kvalitativ art. Eg ynskja å sjå på korleis språkbruken til fleirdialektale born utvikla seg på individnivå, og valde difor å gå i djupna hjå tre informantar som blei utvald etter to kriterier, det eine er at eg hadde brei tilgang på språkproduksjonen deira, og det andre er at dei har ei mor med annleis dialekt enn det som vert snakka i barnehagen og elles der dei veks opp. Trass i at metoden er ibuande kvalitativt der eg forskar på fleire aspekt av borna sitt talemål, er behandlinga av datamaterialet i nokre høve av kvantitativ art, der eg har systematisert utvalde dialektdrag og framstilt dei i tabellar. Når ein arbeider med små utval er det stor naturleg variasjon (Neteland & Aa, 2020, s.226). Eg kan difor ikkje vite om funna i denne masteroppgåva er generaliserbare, eller om dei kan seie noko om tendensar i barnespråkutviklinga til born i fleirdialektale miljø.

I denne oppgåva har eg nytta metodetriangulering (Neteland & Aa, 2020), der eg i tillegg til opptaka i kvardagslege situasjonar, har nytta eigne daglege observasjonar og fleire intervju med mor til informanten Snø. I så måte kan ein seie at eg i denne oppgåva også har to skyggeinformantar i mødrene til borna. Intervjua med Snø si mor er kvalitative og i stor grad ikkje-strukturerte der det ikkje fins noko intervjuguide, og ho fritt fortel om observasjonar ho har gjort av dottera sitt talemål og hennar tolkingar av desse. I tillegg til intervjua har eg også tidvis hatt kommunikasjon med Snø si mor i form av meldingar når eg har hatt spørsmål eller ho har gjort nye observasjonar. Fleire aspekt av metoden blir mellom anna drøfta vidare i kapittel 2.4 og 2.5.

Eg har vald å inkludere alle transkripsjonane som vedlegg, trass i alt det er omfangsrikt med mange sider. Dette er av di det auker reliabiliteten, men også fordi eg meiner materialet kan nyttast på fleire måtar i barnespråkforskning seinare, og at eg difor ynskjer at det skal vere lett tilgjengeleg. Då eg begynte med dette arbeidet hadde eg ingen erfaring med transkripsjon frå tidlegare, og vurderte det som tilstrekkeleg og tidssparande å transkribere dei vestlandske og nordnorske dialektdraga lydnært, medan austnorske dialektdrag i all hovudsak er transkribert på normert bokmål. Alle dialektord er fargekoda, noko som i nokre høve beskriv fonetiske drag som ikkje kjem tydeleg fram i ortografien. Ordet *borde* er til dømes fargekoda som raudt (nordnorsk) i transkripsjonen frå Snø (2;2), fordi eg opplever at vokallengda i fyrste vokal og realiseringa av r [ɾ] svarer til den nordnorske dialekta. Når eg seinare fekk meir erfaring med lydnær transkripsjon blei det tydeleg for meg korleis transkripsjonen kunne vore enda meir detaljert, men eg valde å halde fram med metoden som eg originalt nytta, for å ha eit gjennomgåande system i alle transkripsjonane. Den vedlag-

te transkripsjonen er anonymisert, der personnamn og identifiserbare opplysningar er teken ut. Eg har berre transkribert borna sin tale, ikkje dei vaksne sin tale, andre lydar eller pausar.

Dette arbeidet begynte fyrst som ei eksamensoppgåve. Eg fikk difor godkjent prosjektet av NSD som ein fagartikkel på masternivå, og mor til Snø underskreiv samtykkeerklæring til dette formålet. Då eg seinare fann ut at eg ville halde fram med prosjektet, fekk eg etter dialog med NSD utvida prosjektet, og det var ikkje naudsynt å melde det inn på nytt. Eg forlenga tida på behandling av datamaterialet, etter skriftlig avtale med mor til Snø. Den vedlagte personvernerklæringa gjeld difor ein fagartikkel på masternivå, som seinare blei utvida til sjølv masteroppgåva der nytt skriftlig samtykke blei innhenta frå føresette til informanten på same premiss som tidlegare.

2.1 Informantutval

Som nemnt innleiingsvis starta dette prosjektet i november 2019 med dei to informantane Sol og Snø som då var to år og to månader (2;2). Informantane har fleire faktorar til felles, dei er bae jenter med tidleg og normal språkutvikling (dette blir forklart i kapittel 2.2.1 og 2.2.4). Dei vart fødd med berre fire dagars mellomrom, dei har ikkje eldre sysken og begge har ei mor med ei annleis dialekt enn den som blei snakka i barnehagen og elles i området dei bur i. Det som er ulikt for dei to informantane var blant anna bustad, mor si dialekt og alder ved barnehagestart. Det har vore hensiktsmessig for denne analysen at dei to informantane er like, på den måten speler faktorar som kjønn, alder og språkutvikling mindre inn, og ein kan difor anta at språkval og språktrekk dei to informantane nyttar truleg kjem frå påverknad frå dei ulike språksosialiseringsinstansane.

I mars 2021 kom Sol sin veslebror, Måne inn i prosjektet. Han var 1;9 år gamal når eg starta datainnsamlinga, og han har i likskap med dei to andre informantane tidleg og normal språkutvikling (sjå kap.2.2.8). Av di det vart teken jamleg opptak av storesyster frå alderen 2;2 til 3;1 fekk eg moglegheit til å samanlikne desse med opptaka frå veslebror i same tidsrom. Av di dei to er sysken, er det naturlegvis ein rekke felles påverknadsinstansar hjå dei. Dei starta i barnehage då dei var rundt to år, og går i same barnehage. Dei bur ilag, ser i stor grad på dei same barneprogramma og omgås for det meste dei same familiemedlemmane og høyrer difor dei same dialektene. Faktorane som skil dei to informantane frå kvarandre er kjønn og det at Måne veks opp med eit eldre sysken og en potensiell meklar. Difor er det mogleg å sjå på korleis nettopp dei to faktorane kan påverke born sine språkval og språklege trekk.

2.2 Presentasjon av informantene

2.2.1 Sol

Sol bur i Oslo saman med mor, far og veslebror Måne. Dei bur på det ein definerer som sosioøkonomisk vestkant (Stjernholm, 2013) og språket i barnehagen er prega av homogenitet. Medan ho har gått i barnehagen har det vore omlag fem tilsette som har snakka ei anna dialekt enn oslomål, høvesvis dialekter frå Sørlandet, Rogaland, Nordmøre og Trøndelag. Desse tilsette har ikkje jobba der på same tid. Det er også eit par born med fleirspråkeleg bakgrunn, men det er ei stor overvekt av oslomål både hjå born og vaksne i barnehagen. Sol begynte i barnehage i august 2019, då ho var 1;11. I 2021 gjekk 87% av born mellom 1 og 2 år i barnehage (ssb.no, 2022). Born over eitt år har standfesta rett til barnehageplass (regjeringen, 2022), og ein har rett på 49 eller 59 vekers betalt barselpermisjon (nav, 2021). Ein kan difor seie at dei fleste born byrjar i barnehagen når dei er rundt eitt år, og at Sol sin barnehagestart er omlag eitt år seinare enn normalen. Det er også relevant for analysen at Sol ikkje såg på skjerm (korkje telefon, iPad eller TV) heime før ho blei 2 år.

Far til Sol snakkar oslomål. Han har budd på austlandet heile livet, både på austkanten og vestkanten i Oslo, i tillegg til nokre kortare periodar i semi-periferien. Frå farssida av familien har Sol kontakt med familiemedlem som alle snakkar austnorsk. Mor til Sol er frå Ålesund sentrum. Ho budde sine fyrste leveår i Volda, men elles har ho vekse opp i Ålesund og budd her fram til ho tidleg i 20-åra flytta til Oslo. Morssida av familien er relativt stor og borna har jamleg kontakt med fleire av mor sine syskenborn som også har sunnmørsdialekt, men bur i Oslo. Sol si mormor kjem frå Olden i Nordfjord, men har budd i Ålesund store deler av sitt vaksne liv, noko som truleg har påverka dialekta hennar. Sol sin besten kjem frå Selje i Nordfjord, flytta nyleg til Sunnmøre saman med mormor, og dei to har mykje kontakt med barnebarna sine. Sol er ofte på besøk hjå dei to både aleine og saman med kjernefamilien, og det fins barnebarn på Sol sin alder frå besten si side av familien som snakkar nordfjorddialekt.

2.2.2 Språkutvikling

Det er vanskeleg å seie noko om kva som er normal språkutvikling for born i 2-årsalderen, då det er stor variasjon mellom born, og stor variasjon mellom kjønn i jenter sin favør (Kristoffersen, m.fl., 2012). Ein måler gjerne kompetansen i antal ord bornet kan, og Larsen (2014) skriv at eit born på 24 månadar kan alt frå 40 – 600 ord. Kristoffersen m.fl (2012) skriv også at gjennomsnittleg ytringslengde er ein markør for å vurdere born sin språkkompetanse.

Hjå Kristoffersen m.fl (2012) målte dei grammatisk kompleksitet ved å la born velje mellom ein enkel og ei kompleks ytring, til dømes «eg vil leike med Fredrik» eller «eg leike Fredrik». Det har ikkje blitt talt opp kor mange ord Sol produserer, men ho nyttar tidleg lågfrekvente ord som til dømes *kubisme* (2;2) og *oksesnok* (2;6). Ho nyttar også orda i ein samanheng der dei passar inn, noko som visar at ho også forstår kva det betyr. Ho seier til dømes «*jeg må male kubisme*» (2;2). Ho har i stor grad fullstendige og komplekse ytringar ved 2;2-alderen, til dømes «*i barnehagen kan vi spise*», og «*kan du gjøre det for meg og?*» Ut i frå dette kan vi nok seie at ho har normal språkutvikling, og at ho truleg har stort ordforråd og nyttar komplekse grammatiske strukturar for alderen.

2.2.3 Datamaterialet

Taleopptaka av Sol er dei mest omfattande i informantgruppa, opptaka er teken i kvardagslege situasjonar saman med familien. I nokre høve er det berre saman med mor, andre gongar er far, veslebror eller besteforeldre til stades også. Opptaka er blant anna teken medan familien sit rundt matbordet, medan Sol leikar med plastilina saman med mor, før dei skal kle på seg og gå til barnehagen, i frileik, når dei legg puslespel og når Sol skal dramatisere ei historie frå Albert Åberg-boka si. Ein konsekvens av å ta opptak av kvardagslege situasjonar, er at ein får med meir enn det ein er ute etter på opptaka. Det er sekvensar med dei vaksne sine stemmer, veslebror sine babylydar, samt ikkje-verbale lydar, song og nynning som Sol produserer i leik. Sjølv om nokre av opptaka strekk seg ut i tid, er det derfor ikkje naudsynleg at informanten produserer aktiv tale under heile opptaket. Tabellen under viser dato og lengde på alle opptaka teken med Sol.

Dato	Alder	Lengde	Merknad
6/11/19	2;2	12.14	
6/11/19	2;2	10.42	
7/11/19	2;2	32.51	mormor
26/12/19	2;3	15.15	
27/12/19	2;3	16.58	
25/01/20	2;4	16.12	
24/02/20	2;5	38.23	I Ålesund
08/03/20	2;6	07.23	Skodespel, noko gjentaking etter mor
21/03/20	2;6	07.48	Stengt barnehage
22/03/20	2;6	33.04	Stengt barnehage
23/03/20	2;6	14.30	Stengt barnehage
13/04/20	2;7	28.10	
22/04/20	2;7	04.53	
27/04/20	2;7	14.15	
27/07/10	2;10	05.01	
13/08/20	2;11	19.17	Mor og tante frå Ålesund
16/08/20	2;11	47.58	
22/08/20	2;11	11.52	
27/08/20	2;11	37.37	
15/10/20	3;1	20.50	Sol og far
17/11/21	4;2	05.01	Samtale om dialekt

Tabell 1: Oversikt over opptak av Sol

Etter at Sol blei 3;1 var det så sjeldan ein kunne spore noko anna dialekt enn oslomål hjå ho, at taleopptak no blei vurdert som ein lite effektiv metode for å seie noko om kva påverknad mor si dialekt har på språket hennar, det blei derimot teken eit opptak då ho var 4;2, der ho i samtale med mor snakkar om skilnadar på hennar og mormor, mamma og andre familiemedlemmer si dialekt. I denne samtalen kjem meiningsinnhaldet til å bli vektlagt, ikkje språket.

Parallelt med taleopptaka har eg også protokollført språklege trekk, og dette har eg haldt fram med også i periodar der det ikkje har blitt teke opptak. Det er likevel lite notatar etter at informanten har fylt tre år, noko som kan forklarast med at ho etter dette verkar å ha reorganisert talemålet sitt fullt ut til barnehagespråket som er oslomål, både leksikalsk,

fonologisk, morfologisk og prosodisk. Det fins likevel eit par døme på unntak når ho er 4;3 og 4;4 som blir lagt fram i kapittel 3.1.

2.2.4 Snø

Frå Snø vart fødd til ho blei 4;1, budde ho utanfor Ålesund sentrum saman med mor, far og etter kvart veslebror. Mor er frå Bø i Vesterålen, så både ho og besteforeldra på hennar side snakkar nordnorsk. Far er frå Midsund i Romsdalen, og han og besteforeldra på hans side snakkar difor romsdalsdialekt. Ifølge mor har Snø hatt kontakt med dei nordnorske besteforeldra omlag ein gong i veka via Facetime, i tillegg til at dei reiser dit i feriar. Besteforeldra på far si side bur nærmare og dei møtast difor oftare. I barnehagen på Sunnmøre er det også eit relativt homogent språkmiljø der dei fleste av born og vaksne har sunnmørsdialekt. Snø begynte i denne barnehagen like før ho blei eitt år.

Då Snø var omlag 4;1, flytta familien til far sin heim plass i Romsdalen, og her bur ho nærmare besteforeldre og familie med same dialekt som far. Den nye barnehagen er prega av språkleg mangfald. Mor til Snø blir intervjuet når dottera er 4;2, og då er det fem ulike språk på avdelinga der ho går. Bestevenninna hennar er også fleirspråkleg og snakkar lite norsk.

2.2.5 Språkutvikling

Taleopptaka av Snø er som nemnt både færre og kortare enn dei av Sol, det har difor ikkje dukka opp noko spesielt lågfrekvente ord, og det blir vanskelig å seie noko om kor mange ord ho produserer ut i frå datamaterialet. I fyrste opptak frå Snø var 2;2 fins det allereie målspråkslike ytringar som «*e vil ikke gå på borde*» og «*ska vi rette på putå di?*» Her uttrykker ho bestemtheit og plasserer verb og negasjon riktig. Ytringane kan nok kategoriserast som komplekse etter definisjonen til Kristoffersen, ml.fl (2012), då den enkle varianten av desse kanskje ville vore «*e ikke gå bordet*» og «*vi rette putå*», til dømes. Når Snø er 4;2 har ho også engelske ytringar som «*I want my dress*» og «*wash my hands*» som ho nyttar i riktig samanheng og forstår kva betyr.

Det er vanskeleg å måle kor langt eit born har komen i språkutviklinga, men ut frå døma ovanfor kan ein nok slå fast at Snø har normal språkutvikling, og truleg også er tidleg ute med komplekse grammatiske strukturar, til dømes.

2.2.6 Datamaterialet

Opptaka av Snø er på same måte som hjå Sol teken av mor hennar i kvardagslege situasjonar som rundt middagsbordet og i leikesituasjonar. Dei er teken omlag ein gong i året. Sjølv om opptaka er vesentlig færre enn dei av Sol, gjev dei etter mi meining eit tydeleg bilete på korleis talemålet til informanten er på dei gitte punkta. I tillegg har mor til informanten blitt intervjuet ein gong i året, og korleis ho opplever dottera sitt talemål og dialekttrekk som ho legg merke til blir vektlagt saman med funna frå opptaka. Kristoffersen m.fl (2012, s.34) viser til at foreldrerapportering er eit nyttig og økonomisk verktøy, som tek i bruk den omfattande kunnskapen som foreldre ofte sit på om eige born sine språkferdigheiter, og desse to metodane i kombinasjon tykkjer eg gjev eit breitt grunnlag for analyse.

Tabellen under viser ei oversikt over taleopptaka tatt av Snø.

Dato	Alder	Tid	merknad
07/11/19	2;2	04.00	Mor. Leikar med dukke.
07/11/19	2;2	06.14	Mor og far. Middag.
04/09/20	2;12	03.38	Mor. Teiknar og klipper.
07/02/21	4;5	03.16	Mor. Samtale før leggetid.
07/02/21	4;5	02.49	Mor. Samtale før leggetid.

Tabell 2: Oversikt over opptak av Snø

2.2.7 Måne

Måne har som sagt same språklege kvardag som Sol av di dei veks opp i same familie og går i same barnehage. Han begynte også i barnehagen seinare enn det som er norma, som 2;2-åring. Foreldra unngjekk også å la han sjå på skjerm før han blei to år, men sidan Sol no var stor nok til å få sjå på barne-TV, blei dette ikkje overhaldt i like stor grad som hjå storesystera. Måne har heller ikkje tatt del i like mange språklege fellesskap som dei to andre informantane, av di store deler av hans språkproduserande liv har vore prega av koronapandemien og avgrensa sosial kontakt. I tida før barnehagestart var Sol på symjekurs med jamaldrane og familien frå Ålesund besøkte hyppig. Dette har vore annleis for veslebror, men han har framleis hatt kontakt med besteforeldra sine på Facetime minst ein gong i veka, i tillegg til besøk i periodane då dette har vore mogleg. Familien til Måne har hatt eit nabopar som fast besøk og nærkontakt gjennom heile pandemien, desse har same dialekt som mor.

2.2.8 Språkutvikling

Kristoffersen m.fl (2012) viser at det er et signifikant forskjell mellom gutar og jenter i alderen 8-36 mnd når det kjem til ordproduksjon, ordforståing og kompleksitet, der gutar er betydeleg seinare (Kristoffersen m.fl, 2012, s. 42). Dette verkar likevel ikkje å vere tilfellet for Sol og Måne, og det er vanskeleg å spore nokon stor skilnad i ordproduksjonen ut i frå opptaka. Allereie ved 1;9 nyttar han lågfrekvente ord som *sementblande* og *ninjatriks*, når han er 2;4 seier han også *steinbruddet*. Ved 2;0 har han fullstendige setningar med verb og negasjon riktig plassert, til dømes når han seier *han kan ikke spille fotball*. Når det kjem til fonologi og setningsintonasjon er det større skilnad mellom han og systera sine ytringar, der hennar er meir målspråkslike. Likevel kan en seie at Måne har normal språkutvikling, og truleg også er tidleg ute på områder som ordproduksjon og kompleksitet, særskilt til å vere gut.

2.2.9 Datamaterialet

Opptaka av Måne starta allereie då han var 1;9, altså omlag fem månadar tidlegare enn hjå Sol. På same måte som hjå Sol har det blitt gjort opptak jamleg i kvardagslege situasjonar. Opptaka med Måne er generelt kortare. Dette er truleg fordi eg etter å ha erverva meir erfaring i å ta opptak av spontantale, har fått til å ta opptak med meir informasjonstettleik og relevant språkproduksjon, og mindre sekvensar med vaksne sin språkproduksjon og ikkje-språklege lydar. Frå arbeidet med å transkribere og analysere opptaka frå Sol, har eg også erfart at kortare opptakssekvensar både gjev tilstrekkeleg informasjon og er mindre krevjande å arbeide med. Tabellen under viser ei oversikt over opptaka tatt med Måne.

Dato	Alder	Tid	merknad
18/03/21	1;9	05.00	
21/03/21	1;9	00.33	
23/03/21	1;9	02.19	
25/03/21	1;9	03.58	
26/03/21	1;9	04.49	
08/04/21	1;10	02.15	
25/04/21	1;10	02.09	
27/04/21	1;10	01.46	
05/05/21	1;11	05.58	
24/05/21	1;11	08.46	
03/06/21	1;12	01.53	
07/06/21	1;12	04.00	«leser» frå bok
09/06/21	2;0	02.48	
11/07/21	2;1	02.46	
09/08/21	2;2	02.03	
09/08/21	2;2	07.23	
14/08/21	2;2	02.36	
15/10/21	2;4	06.30	
17/10/21	2;4	02.12	
19/10/21	2;4	03.59	
31/10/21	2;4	11.23	
08/11/21	2;5	04.41	
17/11/21	2;5	14.31	
09/01/22	2;7	34.19	Leker med Sol, mormor og besten
16/01/22	2;7	21.57	Leik med Sol - måltid med mor og Sol
19/01/22	2;7	06.34	

Tabell 3: Oversikt over opptak av Måne

Parallelt med opptaka, har dialekttrekk som mor har lagt merke til blitt protokollført.

2.3 Informantane sine dialekter i hovuddrag

2.3.1 Dialekta i Ålesundsområdet

Mor til Sol og Måne er som sagt frå Ålesund sentrum, medan Snø fram til ho var 4;1 budde på ei øy i Ålesund kommune, omlag 10 minutt unna sentrum. Eg vil difor beskrive dialekta i dette område litt nærare. Denne dialekta kategoriserast som sunnmørsk (Sjekkeland, 2005), og fellesdrag herifrå er at det er utanfor tjukk l-området. Sjølv om tjukk l er på frammarsj i store delar av landet, har ein korkje tjukk l av norrøn rd eller l (Sjekkeland, 2005) i sunnmørsdialekta. Vidare er dialekta e-mål utan jamveksregel (Sjekkeland, 2005, s.58). Som pronomen (1.pers, eint.) nyttar ein på nordvestlandet både *eg*, *e*, *ej* og *æi* (Sjekkeland, 2005). I Ålesund er varianten *e* den vanlegaste, medan ein på øyane utanfor sentrum gjerne nyttar varianten *ej*. Fleirtalsformane *vi*, *me* og *oss/øss*, er alle nytta på Sunnmøre (Sjekkeland, 2005, s.218), men både i Ålesund og på øya der Snø og familien har budd, er nok *vi* norma. På søre Sunnmøre (t.d Volda, Ørsta, Ulstein og Hareid) har eg inntrykk av at svarabhaktivokal i blant anna sterk bøyning av adjektiv framleis er vanleg (Røyneland, 1994), medan dette ikkje er så vanleg lengre i ålesundsområdet. Her er retrofleks ved r + alveolar no svært vanleg, eit trekk som er på frammarsj på Sunnmøre (Sjekkeland, 2005, s.68). Dette kjem truleg frå Romsdalen, som er eit tjukk-l-område og difor også har retrofleks uttale av alveolarar (Sjekkeland, 2005, s.69). I og rundt Ålesund har ein også bortfall av trykklett -r i presens av svake verb og i ubestemt form fleirtal av substantiv (Sjekkeland, 2005, s.221), og dette er eit av trekka som blir omtalt i denne oppgåva, saman med blant anna kv-ord, som i ålesundsområdet stort sett er uttalt *ka*, *korr*, *koffor*, *korsj'n* og *korddan*. Området er ikkje kjend for monoftongering, men Sjekkeland (2005, s.49) skriv at det er vanleg å finne spreidde dome på monoftongering i dei fleste norske dialekter, særskild i ord med forlenga -m. Dette meiner eg stemmer også i ålesundsdialekta, der ein gjerne seier *jømme* og *jæmme*, der ein i andre deler av Sunnmøre vil seie *jøime* og *hæime*.

I realiseringa av tonem 1, er Ålesund og omegn innanfor høgtone-området, noko som vil seie at trykkstavinga har høgast tone, og dialekta har det som blir kategorisert som vestnorsk tonegang (Sjekkeland, 2005). Abrahamsen (Hognestad m.fl, 2020) beskriv at ein i sunnmørske ord med tonelag 2 har tonesekvensen LHL, der H fell på andre staving i fleirstavingsdomener, noko som indikerer at den toneberande eininga i sunnmørsk er stavinga (Hognestad, m.fl, 2020).

2.3.2 Dialekta i Bø, Vesterålen

Bø ligg i sør-Vesterålen, eit område ein tradisjonelt har rekna som ein del av nordlands-måla (Sjekkeland, 2005, s.183). Området definerast som kjerneområdet for statisk apokope (Sjekkeland, 2005, s.57). Statisk apokope vil seie at apokopen er bunden til ein eller fleire formkategoriar, som til dømes alle infinitivar. Dette skil seg frå fri apokope, der ein får apokope om ordet står trykklett i setninga. Sistnemnte er mest utbreitt, medan fast apokope er vanleg i eit mindre område rundt Salten, Midt-Lofoten og sør-Vesterålen (Sjekkeland, 2005, s.57). Eit fenomen som heng tett i hop med apokopen er cirkumflekstonelaget, som kjem til syne der ordet elles hadde hatt tonem 2, men på grunn av bortfall av siste staving får rotvokalen ei ekstra trykklett staving (Sjekkeland, 2005, s.37). Når det kjem til realiseringa av tonem 1, har dette området vestnorsk tonegang (Sjekkeland, 2005, s.202), og definerast som eit høgtone-område. Sjekkeland (2005) deler likevel inn i to typar høgtone, ein på Vestlandet og ein i Nord-Norge, der den høgaste tonen verkar å komme litt seinare i tonem 1-ordet i nordnorsk. Når det kjem til kvantitet, altså lengde, har ein gjerne lang vokal i tostavingsord i nordlands-måla (Sjekkeland, 2005, s.185).

Vesterålen er i likskap med Ålesund utanfor tjukk-l området, begge har ein alveolar-r (tungespiss-r) med rullelyd eller tapp (Sjekkeland, 2005, s.203 & 205). Den nordnorske r-en kan likevel skilje seg ut frå den sunnmørske av di ein i området kan ha ein frikativ variant av rulle-r. I området er pronomenvariantane *æ:g*, *mæ:g*, *du*, *dæ:g*, *vi*, *dåkk/dåkker* vanlege (Sjekkeland, 2005, s.189).

2.3.3 Dialekta på Heggdal, Romsdalen

Denne dialekta kategoriserast som nordvestlandsk (Sjekkeland, 2005, s.225), i likskap med ålesundsdialekta. Dei to dialektene har fleire fellestrekk når det kjem til bortfall av trykklett -r i presens av svake verb og i substantiv i ubestemt form fleirtal, med unntak av omlydssubstantiv i hokjønnsord (Sjekkeland, 2005, s.179 & 221), og eg har også inntrykk av at det er mange prosodiske likskapar med dialektene på Sunnmøre og i Romsdalen, kanskje særskilt med tanke på trykk. Romsdalen karakteriserast likevel som eit skjæringspunkt mellom to tonale system, vestnorsk høgtone og trøndersk lavtone (Ommeren & Kveen, 2019, s.7). I området nyttar ein pronomenvarianten *i* (1.pers, eintal), og ein har tjukk-l av norrøn l men ikkje -rd. Ein har også retroflekterte alveolarar, og dels lang vokal og dels lang konsonant i ord av typen norrøne kortstavingar (fa:re, ve:re o.l) (Sjekkeland, 2005). I området held diftonger *au* seg, medan ein finn monoftongering av *ei* og *øy*. Den geografiske tilbakegangen av palataliserte alveolarar verkar å ha spreidd seg mindre her enn i områda rundt, og på

Nødre Midøya har generasjonen fødd kring 1995 77% palatalisering av l og n (Fossheim, 2010, s.62). Nødre Midøya er i same kommune som far til Snø har vakse opp, og far er heller ikkje langt unna aldersgruppa som har blitt målt.

2.3.4 Dialekta i Oslo

Som Noregs største by med mykje mangfald, tilflytting og språkleg variasjon er det naudsynt å gjere nokre avgrensingar i dette delkapittelet, der eg løftar fram generelle trekk i dialekta som er mest relevante for mi informantgruppe. Sjekkeland (2005) kategoriserer dialekta som midaustlandsk. Ein har her endings-r i både substantiv (ubest. fl) og svake verb, ein nyttar */jæi/*, */mæi/* og */dæi/* i personleg pronomen, ein har V-lyd i framlyd av norrøn hv- (Sjekkeland, 2005), og nyttar nektingsadverbialen *ikke*. I det tradisjonelle austkantmålet hadde ei tjukk l av norrøn rd og l. I dag er tjukk l av rd ikkje lengre utbreitt, medan tjukk l av norrøn l later til å ha fått innpass i moderne oslomål (Stjernholm, 2014), dette blir drøfta i kapittel 4.8. Østfold-l er også ekspansiv i Oslo, særskilt blant born (Jahr, 2020). Ein er litt usamd om korleis østfold-l vert realisert. Svensen (2012) omtaler den som ein apikal l, medan Jahr (2020) kallar det ein retrofleks. L-en kan realiserast i ord som *bolle*, *alle* og *ball*, og er eit ganske nytt fenomen i hovudstaden. Østfold-l skil seg frå den meir innarbeida tjukke l-en av norrøn l, som kan realiserast i ord som *blod*, *klo* og *blå*.

Midaustlandsk er et jamvektsmål utan apokope (Sjekkeland, 2005). Dialekta har austlandsk/midlandsk tonegang, med lågtone i tonem 1-ord (Sjekkeland, 2005). Dette skil seg frå dei andre dialektene som er relevant i denne oppgåva, som alle er høgtone-dialekter.

2.4 Framgangsmåte for analyse

2.4.1 Framgangsmåte for analyse av borna sine dialekttrekk på ordnivå

Der borna produserer enkeltord som kan identifiserast som sunnmørsk, oslomål, nordnorsk eller romsdalsdialekt, blir desse merka med fargekodar og talt opp i transkripsjonen. For kvar transkripsjonssekvens av Sol og Måne har trekka frå dei respektive dialektene blitt rekna saman og framstilt i ein tabell. Sidan det er fleire av dei same trekka som blir gjentatt mange gongar, til dømes personleg pronomen *jeg*, blir både forskjellige ord (token) og frekvens tald opp. I transkripsjonen frå Sol er 2;2, ser dette til dømes slik ut.

Av 328 ord	Sunnmørsdialekt	Oslo-dialekt
Forskjellige ord	7	9
Frekvens	13	42

Tabell 4: Døme frå transkripsjon Sol (2;2)

Snø får etter kvart heile fire dialekter i repertoaret sitt, der nokon av dialektord samanfell på fleire av dialektene, til dømes bortfall av trykklett -r i romsdalsdialekta og sunnmørsdialekta. Ho har dessutan ikkje like mange og lange transkripsjonssenkvensar, så difor vurderte eg det som lite hensiktsmessig å halde fram med oppteljing og framstilling av dialektorda i tabell hjå ho.

Eit av orda som samanfell i både sunnmørsdialekta og nordlandsdialekta er i dette høve *han*, av di ho nyttar det som prepropriell artikkel foran *lillebror*. Eg vurderer det som eit vanleg trekk i både SM og NN å nytte dette pronomenet framfor ein person ein kjenner godt til, medan dette er eit trekk som i følge Sandøy (2015, s.292) er ute av Oslo-språket. Mi oppfatning er at ein i austnorsk kan seie «han der» for å signalisere at det er en person ein har vag kjennskap til, altså ikkje når ein snakkar om sin eigen bror.

Måne nyttar i nokre tilfelle mellomvariantar, som til dømes verbet /*er*/ som kan tolkast som ei blanding av oslovarianten /*ær*/ og ålesundsvarianten /*e*/. Her og i liknande tilfeller blir ordet plassert i ei eigen kolonne. Unntaksvis fann eg det også relevant å ta med ord eg var usikker på, fordi dei er interessante å drøfte, desse blir på same måte kategorisert som mellomvariantar (MV).

Nokon dialekttrekk nyttast konsekvent av informantane, og går igjen hjå alle tre. Døme på desse er kv-ord, personleg pronomen, påpeikande pronomen, diftongar/monoftongar og variantar av verbet «er». Desse vil bli beskriven i eigne delkapittel, og sett inn i diagram der ein får oversikt over korleis styrkeforholdet mellom dialektvariantane i dei ulike kategoriane forandrar seg over tid. Dialekttrekk som kjem til syne mindre systematisk blir også beskriven i teksten.

Eg framstilte fyrst andelen trekk frå dei ulike dialektene prosentvis, men gjekk seinare vekk ifrå denne kvantitative tilnærminga, av di eg tykkjer det gjev eit meir heilskapleg bilete å omtale trekka enkeltvis og sjå på korleis dei utvikla seg. I tillegg er det som regel eit lågt antal ord som kan kategoriserast, til dømes er det i ein sekvens på 675 ord (Sol, 2;2) berre

17 token som kan kategoriserast som SM og 18 som OM. Når det er så små forhold er det etter mi meining ikkje føremålstenleg med ei kvantitativ tilnærming.

2.4.2 Framgangsmåte for å analysere borna sin setningsintonasjon

Romøren (2011) beskriv korleis prosodiske funksjonar kan vere indeksikalske, grammatiske, affektive og pragmatiske. Affektive funksjonar signaliserer talarens kjensler eller haldningar til det som seiast, pragmatiske funksjonar uthever informasjonen i delar av ytringa, medan grammatiske funksjonar kan handle om kvar grenser går i ei ytring, og til dømes uttrykkje skilnaden mellom «sjokoladekake og brus» og «sjokolade, kake og brus» (Romøren, 2011, s.5). Dei indeksikalske funksjonane som kan signalisere sosial status og tilhøyrse (Romøren, 2011, s.5), desse kan altså knyttast til blant anna dialektprosodi. I dette arbeidet vil eg vektlegge og analysere ytringar der dialektprosodien kjem til uttrykk. Eg vil difor freiste å utelukke ytringar som til dømes er tydeleg affektive eller pragmatiske og velje ut ytringar som Romøren (2011) definerer som indeksikalske. Vidare i denne oppgåva vil eg omtale desse som ytringar for å ikkje skape uklarheit, sidan *indeksikalitet* i denne oppgåva vert nytta i sosiolingvistisk samanheng for å beskrive språklege drag som vekker bestemte assosiasjonar og peiker i retning særskilte sosiale grupper eller stader (Coupland & Jaworski, 2009, s.24), sjå til dømes kapittel 4.3.

For å beskrive korleis tonehøgda i ytringane er, har eg heva og senka stavingane etter korleis intonasjonen er. På den måten har ein tre nivå for å representere tonehøgde. Ytringane er satt i ein tabell, der det også er markert kva for ei dialekt ytringa verkar å tilhøyra. Her har eg også mellomvariant-kategoriar (MV) for ytringar som opplevast som ei blanding, eller er vanskeleg å plassere. I nokre høve har eg nytta eksempelytringar til å samanlikne med informantane sine ytringar, her har eg nytta NoTa-korpuset, ytringar som Snø si mor har produsert i opptaka, og også konstruerte setningar der eg beskriv korleis eg trur min eller far til Sol og Måne sin intonasjon ville vore i ei lik ytring. Ein svakheit med sistnemnte er naturleg nok at ytringane er konstruerte, og at dei i spontan tale kan realiserast annleis. I transkripsjonen har eg markert ytringar som avsluttast i deklinasjon med liggestrek, og ytringar som avsluttast med stigande intonasjon med skråstrek. Der eg vurderte det som naudsynt, har eg i tillegg til å heve/senke ytringane, også markert trykk med fet skrift og vokallengd med kolon.

Grunnen til at eg har vald å analysere setningsintonasjonen manuelt i staden for å nytte

taleanalyseverktøyet Praat, er at eg vurderte det som meir hensiktsmessig på mitt datamateriale. Fordi det var eit poeng for analysen at opptaka skulle takast i naturlege situasjonar, inneheld dei tidvis bakgrunnsstøy frå matlaging, leik, papirklipping og andre stemmer frå born og vaksne. I Praat kunne desse lydane gje utslag og difor resultere i feil eller tvitydige resultat. Vidare vurderte eg systemet med å heve og senke ytringane som tidsøkonomisk og lesarvennleg. Ein svakheit er at ein ikkje får markert dei glidande overgangane i intonasjonen mellom stavingane, men etter mi meining er systemet framleis intuitivt og framhevar den informasjonen som er relevant.

2.5 Metodologiske utfordringar

2.5.1 Å forske på egne born

Innleiingsvis forklarte eg korleis eg som mor til to av informantane har hatt moglegheit til å kartlegge språket deira kontinuerleg over tid, men å ha eit så tett forhold til informantane sine kan også by på utfordringar. Før arbeidet med å analysere språket deira starta, hadde eg allereie ei oppfatning av korleis dei snakka og kor mykje av mi dialekt dei nytta. Dette kan i arbeidet med å transkribere føre til at eg har ei forventning om kva eg kjem til å høyre, og kanskje ikkje like lett som ein utanforståande kan halde meg nøytral. Ein risiko er også at eg som mor har ei forståing for kva bornet «eigentleg» meinte, og difor transkribere dette i staden for å transkribere det som faktisk blir sagt. For å vege opp for dette, har eg forsøkt å vere medviten om det gjennom heile arbeidet. Sidan arbeidet også har haldt fram i omlag tre år, har eg hørt oppatt opptak fleire gongar, ofte fleire månadar etter at dei blei tatt. På den måten har eg fått skapt meir avstand, og eg har hatt moglegheita til å revurdere og analysere på nytt når eg ikkje lenger har friskt i minnet korleis informanten vanlegvis snakka på det gitte tidspunktet.

2.5.2 Å nytte eigen språkkjensle

I arbeidet med å sortere ut dei ulike orda og ytringane til informantane og plassere dei i den dialekta dei høyrer heime, har eg i stor grad nytta mi eiga språkkjensle, altså eigen introspeksjon (Johannesen, 2003). Introspeksjon har ein lang tradisjon innanfor lingvistikkforskinga (Johannesen, 2003), og er ein godt etablert metode. Introspeksjon har framleis nokre svake punkt, mellom anna at mange, sjølv språkforskarar har ei feilaktig førestilling av eigen språkbruk (Johannesen, 2003). Av di eg sjølv har ålesundsdialekt og er omgitt av oslomål i kvardagen, er det desse to dialektene eg har mest kjennskap til. Når det kjem til

nordlandsdialekta og romsdalsdialekta har eg i stor grad støtta meg på mor og far til Snø sin språkkjensle, som har delt raust av sin kunnskap og språkerfaring. Dei har også fått sjå på korleis eg har presentert datamaterialet av dottera undervegs i prosjektet, noko som eg meiner auker reliabiliteten.

Då eg skulle plassere dei ulike prosodiske ytringane i dialektkategoriar, måtte eg i aller størst grad stole på språkkjensla mi, av di det er lite forskning på området. I arbeidet med å analysere prosodi suprasegmentalt, og meir detaljert enn å avgrense seg til trykk og tone på ordnivå, er det lite teori å støtte seg til. Eg har difor funne nokre eksempelytringar frå dei respektive dialektene for å samanlikne, då dette gjev ein viss indikasjon på korleis intonasjonen i grove trekk kjem til uttrykk i dei ulike dialektene. Som tidlegare nemnt er norsk prosodi svært kompleks, og det er mange variablar som spelar inn på korleis den realiserast, og hjå born er dette kanskje enda meir uføreseieleg. Eg opplever det framleis ofte som intuitivt å høyre kvar ytringane høyrer heime, og for å kompensere for at eg er aleine om å analysere datamaterialet har eg fått ein medstudent til å høyre gjennom delar av opptaka frå Sol, og alle opptaka av Måne. Medstudenten har sjølv sunnmørsdialekt, og god kjennskap til austnorsk av di ho har familie på austlandet. Vi var i alle høva samde om i kva grad ytringane høyrde heime i sunnmørskategorien, austnorskategorien eller i ein mellomvariantkategori. I arbeidet med analysa av Snø sitt datamateriale, har eg hatt jamleg kontakt med informanten si mor, og spurt om ho har hatt same oppfatning som meg. Eg reknar ho for å vere ei god kjelde til informasjon, av di ho kjenner best til sitt eige og dottera sitt talemål. I fyrste kapittel argumenterer eg for at umarkert oslomål har standardstatus, eg tek difor utgangspunkt i at både mor til Snø, og medstudenten eg har konferert med, har god kjennskap til dette talemålet.

Å plassere enkeltord innanfor geografiske dialekter kan med fyrste augekast verke enklare, og i mange ordklassar som til dømes pronomen er det brei konsensus om kva som nyttast i dei ulike dialektene. Her er det også mykje litteratur å støtte seg på, til dømes *Dialektar i Noreg – tradisjon og fornying* (Sjekkeland, 2005). Det er likevel problematisk å sjå på dialekttrekk som ei gruppe fastsette former som er «riktig» innanfor dei respektive dialektene. Språksituasjonen i dag er at dialektene stadig nærmar seg kvarandre, og skilja viskast ut (Sjekkeland, 2005). Ein kan ha stor språkvariasjon innanfor same dialekta, og ofte kjem det nye, meir standardnære variantar inn som på sikt tek over for dei gamle (Sjekkeland, 2005). Til dømes kunne ein kanskje for nokre tiår sidan seie med større sikkerheit at ein i Ålesund nyttar nektingsadverbet *ikkje*, medan eg i dag har inntrykk av at dei to variantane *ikkje* og *ikke* nyttast sidestilt i Ålesund bymål, på same måte som *ikke* og *ikkje/itj* gjer i

trønderske og nordnorske bymål. *Ikke* er kanskje også på frammarsj i Ålesund spesielt blant unge. Barnekarakteren nr.22 i Pixar-filmen *Sjel* (2020) nyttar til dømes hovudsakleg *ikke*. I det her arbeidet blir det vanskeleg kategorisere *ikke* som ein austnorsk variant, av di den også fins i blant anna sunnmørsdialekta. På same måte blir det problematisk å plassere diftongar og a-endingar som sunnmørsvariantar sjølv om dei her er norma, fordi ein har sidestilte variantar som *stein/sten* (Sandøy, 2015, s.274) og *boka/boken* i moderne oslomål (Lødrup, 2011). Det er med andre ord også høve der eg må legge til grunn eiga språkkjensle og gjere vurderingar når eg skal plassere enkeltord i dialektkategoriar. For å oppnå høgast mogleg reliabilitet har eg valt å ikkje inkludere ord der det er usikkerheit knytt til kvar det kan plasserast i oppteljinga av dialektord, i nokre høve har eg tatt dei med i ei eigen oppteljing. Når eg presenterer datamaterialet vil eg trekkje fram nokon av døma og forklare kvifor dei er vanskeleg å plassere, samt grunngje kvifor eg har kategorisert dei som eg har gjort. Transkripsjonen er i tillegg med som vedlegg for at ein enkelt kan gjennomgå han og sjå kva slags val eg har tatt.

3 Presentasjon av datamaterialet

3.1 Dialekttrekk hjå Sol

Sidan prosjektstart då Sol var 2;2, har ho hatt ei overvekt av austnorsk i talemålet sitt, men med hyppige innslag av sunnmørsvariantar (SM). SM-variantane sto sterkt då ho var 2;2 og har gradvis minka til fordel for austnorskvariantane (AN) gjennom det andre leveåret, fram til treårsalderen då SM-variantane blei svært sjeldan å spore. Utviklinga har likevel ikkje vore heilt lineær, og ein ser ofte oppsving av SM-variantar i periodar der ho har meir kontakt med morssida av familien, eller i periodar der ho ikkje har vore i barnehagen. Intonasjonen til Sol har i all hovudsak vore tydeleg austnorsk gjennom heile prosjektet, men det fins døme på sunnmørske ytringar i alderen 2;2 – 2;6 og 2;10.

3.1.1 Kv-ord

Ved prosjektstart då Sol var 2;2 nytta ho ofte SM-variantane av kv-ord, og *ka*, *kor* og *koffor* var stort sett norma. Etter kvart blir dei utkonkurrert av dei austnorske variantane *hva*, *hvor* og *hvorfor*. Ho nytta begge variantane gjennom sitt andre leveår, og *ka* er sist registrert ved 2;11, medan dei andre kv-orda er på austnorsk. Dette held truleg fram i enda nokre månadar, og like etter treårsdagen har mor notert at ho jamleg seier «vet du ka?», medan ho i dei andre ytringane med kv-orda nyttar AN-variantane. Tabellen under viser Sol sin produksjon av kv-ord. Tabellen viser frekvens, altså er kv-orda talt kvar gong ho produserer dei. Denne kategorien inneheld hovudsakleg spørjeord, med unntak av verbet *kvile*, som blir produsert ein gong ved 2;6 og AN-varianten *hvile* som blir produsert ein gong ved 2;10 som også er inkludert.

Alder	SM	AN
2;2	10	1
2;3	0	1
2;4	0	9
2;5	0	8
2;6	5	9
2;7	4	2
2;10	0	2
2;11	4	18

Tabell 5: Oversikt over kv-ord Sol

Som vist ovanfor, skjer det eit drastisk skifte når Sol er mellom 2;2 og 2;4, der ho går frå å nytte hovudsakleg SM-variantane av kv-orda, til å i stor grad nytte AN-variantane. Frå 2;4 og utover nyttar ho også fleire forskjellige kv-ord, medan ho ved 2;2 seier *korr* fleire gongar, og *hvordan* ein gong. Ved 2;4 seier ho *hvor*, *hvorfor* og *hva*, noko som kan tyde på at ho allereie her nyttar AN-variantane av dei fleste kv-orda. Ved 2;5 seier ho *hvor* i staden for *korr*, og ved 2;6 er SM-varianten av ordet registrert for siste gong når ho seier «korr du skal?», i løpet av same opptak nyttar ho *hvor* to gongar. Etter dette er *ka* den einaste SM-varianten av kv-ord som kjem til syne i transkripsjonen, medan mor har registrert *koffor* i protokollen så seint som 2;7.

3.1.2 Pronomen

Det er spesielt høg førekomst av personleg pronomen i heile datamaterialet, særskilt 1.pers, eintal *jeg*. Desse er ganske konsekvent på austnorsk hjå Sol allereie frå 2;2. Ho nyttar variantane *jeg*, *meg*, *deg* og *seg* 111 gongar i transkripsjonane frå ho er 2;2, medan SM-varianten av 1.person eintal *e* blir nytta 6 gongar. Varianten blir også nytta to gongar ved 2;3, to gongar ved 2;4, ein gong ved 2;5 og ved 2;7 før han får ein liten oppsving ved 2;10 når ho nyttar den fire gongar i ytringar som «vet du ka e gjor?» og «det e sånn e meina». I sistnemnte ytring svarar Sol på mor sitt spørsmål «e det sånn du meina?» og kan difor kanskje ikkje tolkast som ei eigenprodusert ytring, men ei gjentakning. Bortsett frå desse få unntaka, nyttar Sol altså AN-variantane av personleg pronomen konsekvent.

For tredjeperson fleirtal har Sol stort sett nytta AN-varianten *dere*, den er registrert allereie når ho er 2;2, medan SM-varianten *dokke*, ikkje fins i transkripsjonen. Når ho er 4;5 observerer mor ho nytte SM-varianten fleire gongar, men utelukkande i ytringa «lurte dokke».

I alderen 2;4 – 2;6 er det registrert ein par tilfeller av SM-variantar av påpeikande pronomen. *Dinna*, *ditta* og *dei* er registrert åtte gongar i tidsrommet, medan AN-variantane *denne*, *dette* og *de* er registrert 22 gongar. Etter 2;6 forsvinn SM-variantane medan det er høg førekomst av AN-variantane i opptaka.

3.1.3 Presens av verbet vere

SM-varianten *e*, er eit av trekka som har haldd fram ganske lenge i Sol sin språkproduksjon. Det var i nokre høve vanskeleg å skilje dei to variantane frå kvarandre, då ein ofte trekk saman *er* med neste ord i talemål, og til dømes seier *ekke* for «er ikkje» og *hakke* for «har

ikke». Eg har inntrykk av at r-lyden ofte blir retrofleks der neste ord begynner på «d», og i desse høva kan han vere vanskeleg å høyre. Å vite for sikkert om informanten seier «det e deg» eller «det eɣ deg» kan difor vere ei utfordring. Eg har likevel tatt utgangspunkt i at ein i austnorsk har halvopen vokal /æ/, medan ein i sunnmørsdialekta har halvtrang /ɜ/ når ein uttaler verbet, uavhengig om ein trekk det saman med neste ord, eller har ein retrofleks over ordgrensa. Eg har ikkje inkludert samantrekningar som *ekke* i opptellinga, då eg har rekna dette som eigne ord i transkripsjonen.

Alder	Sunnmørsvariant <i>e</i>	Oslovariant <i>er</i>
2;2	16	13
2;3	9	8
2;4	5	6
2;5	2	11
2;6	8	24
2;7	9	31
2;10	0	4
2;11	15	37

Tabell 6: Presens av Sol sin bruk av verbet 'å vere'

Ei forklaring på kvifor SM-varianten har eit oppsving når Sol er 2;11, kan vere at opptaka er tatt i sommarferien, og at ho truleg har hatt mykje kontakt med besteforeldra sine i perioden.

3.1.4 No/Nå

Ved 2;2 nytta Sol berre SM-varianten av dette ordet, og når ho er 2;5 nyttar ho *no* og *nå* like mykje. SM-varianten er registrert så seint som 2;11, men no er AN-varianten dominerande. Tabellen under viser kor mange gongar ho har produsert variantane i opptaka.

Alder	SM-variant <i>no</i>	AN-variant <i>nå</i>
2;2	13	0
2;3	0	0
2;4	2	0
2;5	0	0
2;6	5	5
2;7	0	3
2;10	0	7
2;11	2	9

Tabell 7: Oversikt over Sol sin bruk av *no/nå*

3.1.5 Trykklett -r i presens av svake verb og substantiv i ubestemt form, fleirtal

Sol har i stor grad frå tidleg alder nytta AN-varianten i desse kategoriane, og uttalt endingar med -er i ord som *trøster*, *kaster* og *passer*. I transkripsjonen frå ho er 2;2 har ho 25 førekomstar av svake verb og substantiv i ubestemt fleirtal der ho uttalar -er, medan ho har tre førekomstar med bortfall av trykklett -r, i ytringane «vi mangla Per», «jeg fant to brikk» og «no strekke han se». Ho produserer også to SM-variantar av kategoriane hjå 2;3 og 2;4, men hovudsakleg uttalar ho -er. Når ho er 2;6 får SM-varianten eit kraftig oppsving, og ho har bortfall av trykklett -r i heile 17 høve. I same periode fins det 24 førekomstar av AN-varianten der -er uttalast, og dessutan det ein kan tolke som ein mellomvariant der ho seier *hopper*. Eg har tatt utgangspunkt i at ein i oslomål kan ha ein svekka final -r, og difor berre talt med variantane der informanten har heilt tydeleg uttalt -er, eller tydeleg bortfall.

Ei utfordring er å skilje på om Sol i enkelte ytringar nyttar det svake verbet i presens eller om ho nyttar a-ending i preteritum. Her har eg gjort vurderingar ut ifrå samanhengen ytringa står i. Til dømes seier ho «også passa på babyen så han ikke dette ned», her har eg vurdert at verbet *passa* står presens, sidan ho nyttar eit anna verb i presens (*dette*) i same ytring. I tillegg er ytringa ein fortsetjing på ytringa før som er «slanga liker mus», som også står i presens.

På same måte kan SM-variantar av substantiv (ubest,fl) i nokre høve få same ending som bestemte substantiv i eintal. Til dømes kan a-ending nyttast i oslomål og særskilt barnespråk for å signalisere eintal, bestemtheit i ord som vanlegvis er maskulinum i tregenusdialekter (Lødrup, 2011, s.125). Og frå 4-årsalderen har Sol jamleg nytta a-ending i bestemtheit, eintal i ord som *pinna*, *basa*, *enhjørninga* og *ballonga*. Det er difor mogleg at ho seier *slanga*

i staden for *slangen* i dette høvet, og ikkje nyttar SM-varianten med bortfall av trykklett -r i ordet *slangar*. Eg har likevel vurdert *slanga* som ein SM-variant av substantiv (ubest, fl.) av di ho på dette tidspunktet (2;6) ikkje enda har begynt å produsere a-endingar ved eintal bestemtheit i ord som vanlegvis er maskulinum med -en ending, og av di ho i denne sekvensen snakkar om slangar i fleirtal, og berre et par setningar før produserer same ytring med AN-varianten «slanger liker mus».

3.1.6 Mars - April 2020

Aukinga av bortfall av trykklett -r i alderen 2;6 må truleg sjåast i samanheng med at opptaka er tatt i april 2020, medan barnehagen var stengd. Protokollføring frå mars-april tyder også på at dette trekket er meir uttrykt i perioden, og informanten har blant anna produsert ytringane «det lika e» og «den landa no». Vi kan også sjå ei høgare oppslutning av SM-variantar i dei andre trekka i dei same månedane (2;5-2;6), noko som kjem fram i tabellane som viser oversikt over kv-ord, no/nå og e/er. På same måte har Sol stort sett nytta AN-varianten av fleirtalsendingar, med unntak av eitt høve hjå 2;2 der ho seier *penslane*. Denne varianten dukkar opp igjen hjå 2;6 når ho seier *blomstrane*, og ho nyttar dessutan SM-varianten av nektingsadverbialen *ikkje*, noko som ikkje har vore registrert i transkripsjonen forutan om ein gong tidlegare når ho er 2;2. Sol nytta SM-varianten *nokke* jamleg då ho var 2;2, og den er registrert ein gong i transkripsjonen frå den alderen. Etter dette er AN-varianten *noe* konsekvent nytta, fram til SM-varianten dukkar opp igjen ein gong i transkripsjonen frå april.

3.1.7 Diftongar og tjukk-L

Å skilje ut kva slags diftongar i Sol sin språkproduksjon som berre nyttast innanfor SM-kategorien er vanskeleg, men eg har utelatt orda *stein*, *bein*, *skjei* av di eg vurderer desse som vanlege innanfor både dialektene, medan *leike*, *meine*, *heilt* og *aleine* er registrert som SM-variantar. Sistnemnte er noko usikker, men eg har inntrykk av at ein i oslomål kan uttale ordet med diftong og tjukk-l, medan Sol ikkje nyttar tjukk-l, noko som stemmer meir overens med SM-varianten. Sol har heller ingen førekomst av tjukk-l i nokon av transkripsjonane, og mor har ikkje registrert at ho har hatt det i det heile.

I transkripsjonen frå Sol var 2;2 blei alle nemnte SM-variantar nytta, og ho hadde berre ein førekomst av monoftongering i ytringa «jeg vil åpne helt aleine». Seinare nyttar ho konsekvent AN-variantane *helt* og *alene*. Når ho er 2;6 har ho truleg også eit tilfelle av monoftongering der ein kunne hatt diftong i både dialektene. Denne dukkar opp når ho seier

«han (slangen) *kveler* seg», og ho truleg meiner *kveile*. Dette treng likevel ikkje vere ei overgeneralisering av monoftongar frå austnorsk, men kan også vere at ho eigentleg meiner å seie at han *kviler* seg. I same opptak seier ho nemleg «kvile seg og sove litt» og «jeg e trøtt».

3.1.8 Sol sin prosodi

Sol blir i det heile opplevd som austlending på bakgrunn av prosodien, også i dei tidlegaste opptaka. Det finst likevel nokre ytringar som opplevast som sunnmørske, og i nokre høve som mellomvariantar. Svært generelt sett kan ein seie at ytringane endar på ein høg tone, og ord med to stavingar gjerne er låg-høg (LH), som i døma under.

Alder	Ytring	Eksempelytring mor
2;2	Det er ik ^{ke} enk ^{elt}	Det e ik _{kje} enk _{elt}
2;4	Og jeg ^{kan} ta ^{ro} sa	Og ^e kan ta ^{ro} sa
2;5	Jeg ser ik ^{ke} smok ^{ken}	E ser ik _{kje} smok _{ken}
2;6	Ja som ^{er} skum ^{mel}	Ja _{som} e skum _{mel}

Tabell 8: Sol sin prosodi – døme på ytringar som endar på høg tone og har mønsteret LH i tostavingsord.

Ho produserer også ytringar der ord med to stavingar får tonelag HL, som eg framleis opplever som prosodisk austnorske, truleg fordi skilnaden i tonehøgda til dei to stavingane er større enn det ei SM-ytring typisk vil ha.

Alder	Ytring	Eksempelytring mor	Eksempelytring NoTa
2;2	Her _{er} en ^{pak} ke ^{til} deg	Her _e en pak _{ke} til _{de}	
2;3	Jeg lik _{er} ik _{ke} ^{sild}	E _{li} ka ik _{kje} sild	Jeg lik _{er} ik _{ke} ^{det}
2;4	Ov _{er} he _{le} ^{meg}	Ov _{er} hei _{le} me	
2;7	Da må ^{vi} spi _{se}	Da _{må} vi spi _{se}	

Tabell 9: Sol sin prosodi – døme på austnorske ytringar med tonelag HL

Som vi kan sjå på ytringa frå 2;7, har Sol to stavingar midt i ytringa som er høge, og dette går igjen i fleire ytringar. Etter mi meining vil ein vanlegvis ikkje finne dette mønsteret i ålesundsdialekta. Tabellen under viser et par av dei mange døma på dette som finst i transkripsjonen.

Alder	AN-ytring	Eksempelytring mor	Eksempelytring NoTa
2;4	Nå er ^{det} fer _{dig}	No _e det fer _{dig}	Det ^{kan} jeg _{gjø} re
2;5	Jeg ^{kan} få tak i _{den}	E _{kan} få tak i _{den}	
2;6	Det _{te} kan ^{vær} mam _{man}	Dit _{ta} kan vær mam _{man}	
2;7	Hei _{di} har ik ^{ke} sok _{ka}	Hei _{di} har ik _{kje} sok _{ka}	

Tabell 10: Sol sin prosodi – dømme på ytringar med to høge stavingar mot midten av ytringane

Tabellen under viser antal ytringar Sol produserer på dei ulike dialektene frå ho er 2;2 til 3;1. Eg har ikkje inkludert spørsmålasytringar, av di dei gjerne endar på høg tone i båe dialektene. Det er framleis nemneverdig at også desse ytringane opplevast som austlandske hjå Sol, av di ho har sterk stigning mot slutten av ytringa (Sjekkeland,2005, s.36). Førekomsten av sunnmørsytringar er generelt låg, men har litt oppsving i januar 2020 (2;4), mars 2020 (2;6) og juli 2020 (2;10) dette kan truleg sjåast i samanheng med mykje samvær med mor sin familie i jule -og sommarferie, og koronastengt barnehage i mars.

Alder	Sunnmørsytringar	Osloytringar	Mellomvariantar
2;2	2	6	1
2;3	1	5	1
2;4	6	15	
2;5	1	11	
2;6	4	10	
2;7	0	13	
2;10	3	6	2
2;11	0	4	
3;1	0	8	

Tabell 11: Oversikt over Sol sine prosodiske ytringar på dei ulike dialektene frå ho er 2;2 – 3;1

Ytringane som opplevast som sunnmørske, har til felles at dei endar på ein låg tone, og at ord med to stavingar har mønsteret høg-låg. Til dømes *Jeg* får *ik*_{ke} til (2;4) og *Det*_{te} er *plas*_{ter} (2;10). I to av ytringane som både eg og medstudenten min med ein gong kjende att som sunnmørske, var også trykkpasseringa sentral. I det eine høvet seier Sol ***pan***_{ne}***ka***_{ke} (2;3) og i det andre ***enorm*** *slan*_{ge} (2;6). Hjå 2;10 produserer Sol ytringa *Nå sid*_{en} *du var så flink* ,*skal du få en pre*_{mie} *av* ^{meg}, som etter mi meining følgjer sunnmørsk intonasjonsmønster heilt fram til siste stavinga som endar på ein høg tone i staden for i deklinasjon, denne ytringa blei difor plassert i mellomvariant-kategorien. I same sekvens seier ho *Lag så* ^{lan}*ge* *da* , ei ytring eg

trur kan vere lik på austnorsk og i sunnmørsdialekta, av di det er ei imparativsetning som er ei ordre. Måne produserer også eit ytringar med intonasjonsmønster der ein ikkje kan skilje mellom dei to dialektene i same type setning, desse blir presentert i lag med resten av Måne sitt datamateriale.

3.1.9 Sol 2;11 – 4;3

Etter 2;11 kan ein i ei lang periode ikkje lenger spore ytringar som liknar på sunnmørsdialekta, men når ho er 4;3 er det protokollført at ho ved eitt høve seier ***Klør*** på *ryggen* med tydeleg sunnmørsk intonasjon. Dette var i juleferien medan mormor var på besøk og barnehagen var stengd. I same periode seier ho også *gjennom*, som opplevast sunnmørsk på grunn av at ho nyttar den midtre, runda vokalen /o/ medan ein i austnorsk gjerne nyttar /å/. Ho er i denne fasen også observert å vise litt registervariasjon i leik, der ho kan nytte skarre-r og nynorsknære former. I perioden ser ho mykje på nrk-programmet «klart eg kan», produsert av NRK sogn & fjordane, med born frå distriktet.

3.1.10 Intervju med Sol

Som 4;2-åring blir Sol intervjuet av meg, der eg fyrst forklarar omgrepet dialekt og deretter stiller ho spørsmål rundt dette. Opptaket varar i omlag 5 minutt og er transkribert på nynorsk sett vekk av ifrå døma som Sol kjem med, som er transkribert lydnært. Delar av samtalen vert utelatt av di samtalen sporar av og handlar om andre ting, under ligg dei delane av intervjuet som handlar om dialekt.

Mor: Kva er ulikt på di dialekt og mi dialekt?

Sol: At du seier *de* og eg seier *dæi*! Og du seier «ikkje sant» og eg seier «ikke sant!»

Sol: Du seier *nokke* og eg seier *noe*.

Sol: (...) og mormor seier *kræmm* og eg seier *krem*

Mor: På tv og sånt, kva brukar dei å seie der? Eller om du ser på noko på dataen.

Sol: På din?

Mor: Ja. Kva brukar du å sjå på der?

Sol: Dei legetinga

Mor: Korleis dei snakkar då?

Sol: Ditt språk? Ja!

Mor: Men bamselegen då, korleis ho snakkar?

Sol: Som mormor!

Mor: Og Masha då? Korleis ho snakkar?

Sol: Fransk? Eg veit ikkje.

Mor: Kva er best å snakke då? Kva dialekt?

Sol: Pappa!

Mor: Sånn som pappa snakkar?

Sol: Ja.

3.2 Dialekttrekk hjå Snø

I starten av prosjektet då Snø var 2;2, oppfatta ein talemålet hennar i hovudsak som nordnorsk (NN) både på bakgrunn av målmerke og prosodi, men ho hadde også nokre innslag av SM-variantar og sunnmørsk intonasjon. Eitt år seinare har ho framleis NN og SM-variantar i talemålet, men no er austnorsk også tydeleg sjølv om ho ikkje høyrer dette talemålet korkje heime eller i barnehagen. Som 4;5-åring er denne tendensen ytterlegare forsterka, og ho kan seiast å hovudsakleg snakka austnorsk, med innslag av NN-variantar og nordnorsk prosodi på ordnivå. SM-variantane er ikkje lengre å merke i talemålet, men det har dukka opp nokre romsdalsvariantar (RD) på dette tidspunktet, kort tid etter at dei flytta frå Sunnmøre til far sin heimstad i Romsdalen.

3.2.1 Kv-ord

I opptaka frå Snø var 2;2, nytta ho i stor grad dei nordnorske variantane av kv-ord. Ut i frå mor sine observasjonar seier ho som regel *ka* og *kor*, og gjerne med verbet på tredje plass. Dette er trekk som kan høyre til både sunnmørskdialekta, romsdalsdialekta og nordnorsk, men ikkje austnorsk. I opptaka frå ho er 2;2, nyttar ho eitt kv-ord, som er den nordnorske varianten *koffør*. Dette er også varianten mor opplever som den hyppigaste hjå Snø på tidspunktet, saman med andre NN-variantar av kv-ord. Ti månadar etter (2;12) har austnorsk ein større plass i talemålet hennar, og det einaste kv-ordet frå opptaka på denne tida, er den austnorske varianten *hvor*. Ut i frå mor sine observasjonar er dei nordnorske variantane framleis og til stades, og ho varierer mellom den nordnorske varianten *koffør* og den sunnmørske *koffor*. Ho held også fram med V3 i ytringar som «*ka som skjer?*» I opptaka frå ho er 4;5 år, finn vi ingen kv-ord, men ut i frå mor sine observasjonar er austnorske variantar som *hvem*, *hva* og *hvilken* med V i framlyd no dominerande, medan ho unntaksvis nyttar variantar som *kem* og *kordan* som mor opplever som nordnorske. Variantane kan nok også nyttast på Sunnmøre og i Romsdalen, men der er truleg variantane *ken* og *korsj'n* meir utbreitt.

3.2.2 Pronomen

Tabellen under viser antal variantar av personleg pronomen i 1.person, eintal, *eg* og *meg*, som Snø har produsert i dei ulike opptaka på dei respektive dialektene.

Alder	Austnorsk (AN)	Nordnorsk (NN)	Sunnmørsdialekt(SM)	Romsdalsdialekt(RD)
2;2	3	5	2	
2;12	5		3	
4;5	30	1		1

Tabell 12: Oversikt over Snø sin bruk av pronomen

Når Snø er 2;2 beskriv mor at ho stort sett nyttar NN-variantane av personleg pronomen, *æ* og *dæ*, men at ho kan variere litt. Dette stemmer godt overeins med funna frå opptaka, der ho nyttar NN-varianten *æ* flest gongar, men også har ein førekomst av SM-varianten *ej*, og ein av SM-varianten *e*. I tillegg nyttar ho ein AN-variant av refleksivt pronomen *meg* to gongar, og *deg* ein gong. På dette tidspunktet bur dei framleis på Sunnmøre, og mor har ikkje observert nokre trekk frå far si romsdalsdialekt.

Som 2;12-åring rapporterer mor at Snø for det meste nyttar AN-varianten av 1.pers, eintal *jeg*. I transkripsjonen frå desse opptaka er *jeg* nytta fem gongar, og SM-varianten *e* er nytta tre gongar. NN-varianten *æ* er ikkje til stades i det heile i desse sekvensane.

Ved neste opptak er Snø 4;5 år og har nyleg flytta til far sin heimstad. No har ho ingen SM-variantar av pronomen, men ein NN variant, ein RD variant, og heile 30 AN variantar. Ifølge mor er ikkje nokon av SM-variantane i bruk lengre, og har i svært liten grad vore det det siste året. Ho har likevel to høve av pronomenvarianten i 3.pers, eintal som kan knyttast til SM, RD og NN, når ho seier *ho*, ved 4;5. AN-variantane av pronomen 1.pers, eintal har elles vore konsekvente i lang tid i følge mor, men kort tid etter flytting, og omlag ein månad etter at ho begynte i ny barnehage i Romsdalen, har RD-varianten *i* begynt å dukke opp. I opptaket dukkar varianten opp ein gong når Snø seier «*isje i?*» I følge mor er RD-varianten norma i ytringane «*I vetsje*» og «*i au*».

3.2.3 Presens av verbet vere

Dette trekket fyljer også mønsteret der dei nordnorsk og vestlandske variantane dominerer i opptaka frå 2;2, medan AN-variantane er på vei inn hjå 2;12 og i stor grad har teke over når Snø er 4;5.

Alder	NN/SM/RD-variant <i>e</i>	AN-variant <i>er</i>
2;2	5	0
2;12	6	7
4;5	0	8

Tabell 13: Oversikt over Snø sin bruk av verbet å vere

3.2.4 Trykklett -r i presens av svake verb og substantiv i ubestemt form, fleirtal

Som 2;2-åring har Snø i stor grad bortfall av trykklett -r, om ho ikkje nyttar apokope. Ho seier til dømes «*han sove godt*», og «*søle synge vi*». Ho har også eit døme på uttalt -er når ho seier «*beibien sover*». Dette står i sterk kontrast til transkripsjonen frå ho er 4;5, og mellom anna seier *begynner*, *hester*, *hugger*, *hakker*, *ønsker* og *liker* med tydeleg uttale av trykklett -r. Det einaste dømet på bortfall frå ho er 4;5, er når ho seier *begynne*.

Alder	Bortfall	Uttalt -er
2;2	6	1
2;12	2	1
4;5	1	14

Tabell 14: Oversikt over Snø sin bruk av bortfall av trykklett -r

3.2.5 Apokope

I dei fyrste opptaka nyttar Snø i fleire høve NN-variantar med apokope av verb. Ho seier til dømes «*ska vi hør lyd?*», «*spis nokka*» og «*ska du tørk meg?*» I same sekvens seier ho også «*skal vi høre lyd?*» og «*han sove godt*» fleire gongar utan apokope, så her verkar NN-variantane og SM-variantane å nyttast sidestilt. Ved 2;12 finn vi ingen variantar med apokope, og seier til dømes fleire gongar *tegne* med uttalt ending. Snø har eit tilfelle av apokope når ho er 4;5 og seier «og så må du følg oppgavene mine». I same sekvens er det ni ord som potensielt kunne hatt apokope der Snø ikkje har bortfall av endinga. Dette tyder at variantane utan apokope i stor grad er dominerande, men at apokope-variantar også fins i den aktive vokabularen til Snø så seint som 4;5.

3.2.6 Diftongar

I opptaka frå Snø var 2;2 og 2;12 har diftongane i stor grad vore tydelege fonologisk nordnorske. Når ho er 2;2 seier ho /he:ilt/, /be:iken/, /be:ibien/, /he:im/ og /me:ir/ med halvtrang, lang vokal. På Sunnmøre og i Romsdalen vil ein i desse orda ha ein meir open vokal, og seie

til dømes /hæilt/ og /bæikæn/. I oslomål, og i Ålesund bymål vil ein truleg nytta varianten *hjem* med bryting av kort urnordisk /e/ (Torp & Vikør, 2000, s.39), og monoftongering i ordet *mer*. I dette høvet kan ein nok plassere variantane til Snø i NN-kategorien. Ho har ein SM/RD-variant i same sekvens der ho seier /hæile/, men dette er einaste variant som ikkje er NN. Ho har også eitt tilfelle av monoftongering når ho seier *leke*. Denne varianten er i all hovudsak assosiert med oslomål og eit standardisert austnorsk talemål, medan *leike* er nytta på Sunnmøre. Eg har likevel ein mistanke om at monoftong-varianten er på frammarsj i Ålesund by og kanskje også utanfor, særskilt blant born. I opptaket frå 2;12 seier ho /tegne/ og /tegning/ fleire gongar med uttalt g i staden for i/j-lyd som ein truleg har i sunnmørsdialekta, eg kategoriserar difor desse orda som nordnorske. I same opptak har ho også eit tilfelle av monoftongering når ho seier «*e vet ikke*». Denne varianten er norma i austnorsk, medan den også er utbreitt i Ålesund og omegn. I opptaket frå 4;5 har ho i fire høve monoftongering når ho seier /*me:nte*/. Denne varianten kan etter mi meining med stor sikkerhet kategoriserast som AN, av di *meinte* med diftong er norma både i NN, SM og RD-dialekta.

3.2.7 Nektingsadverbial, kvantorar og fleirtalsendingar

Når snø er 2;2, nyttar ho i stor grad varianten *isje* som liknar mest på mor sin nordnorske variant av nektingsadverbialen. I det fyrste opptaket finn vi fem førekomstar av varianten, medan varianten *ikke* dukkar opp fire gongar. I opptaka frå ho er 2;12 nyttar ho berre *ikke*, medan *isje* blir nytta ein gong i opptaket frå ho er 4;5. I same sekvens blir *ikke* nytta seks gongar. Som tidlegare nemnt er varianten *ikke* vanskeleg å plassere av di han truleg er på frammarsj på Vestlandet i områder der ein tidlegare i stor grad har nytta *ikkje*, men varianten *isje* kan etter mi meining med større sikkerhet kategoriserast som ein NN-variant.

I opptaket frå 2;2, nyttar Snø også NN-variantane *nokko* og *nokka*. Kvantorar av denne typen blir ikkje nytta igjen på opptak før ho er 4;5, og då er dei bytta ut med AN-variantane *noe* og *noen*. Når ho er 4;5 har ho også tre førekomstar av fleirtalsendingar, der eit av dei; *bakterian*, kan kategoriserast som ein NN-variant. Dei to andre; *tennene* og *oppgavene* kan kategoriserast både som SM, RD og AN-variantar.

3.2.8 Snø sin prosodi

Som 2;2-åring oppfattar mor Snø sin prosodi i heilskap som nordnorsk, noko som også kjem til uttrykk i opptaka. Av 20 ytringar, opplevast heile 17 som nordnorske på bakgrunn av prosodi. I ord på to stavingar går ho stort sett ned i på andre staving, og ytringane endar kon-

sekvent i deklinasjon. Dette intonasjonsmønsteret kan også samsvare med sunnmørsdialekta og romsdalsdialekta, men i desse dialektene vil ein etter mi meining ha kortare vokal og ei trykksterk første staving. Snø har tre ytringar frå ho er 2;2 som opplevast som SD/RD, der første staving er høg, kort og trykksterk, og andre staving er låg. Dei andre ytringane, som opplevast nordnorske, følg eit liknande mønster, men med svakare trykk på første staving, i tillegg til at stavinga verkar lengre. Dette er etter mi meining grunnen til at ytringa tydelig kan skiljast frå nordvestlandsk.

SD/RD-ytring	NN-ytring
Bab_{ien} sov_e litt	Ele _{fant} te _{le} fon _{en} til _{deg}
(...) hei_{le} ti_a	Æ _{vil} ik _{ke} smør
Vil _{ikke} op _{på} bor _e	her _e pu: _{tå} te be: _{bin}

Tabell 15: Snø sin prosodi 2;2 – døme på SM/RD-ytringar og NN-ytringar

Også i spørjesetningane frå denne perioden endar ytringane til Snø på ein låg tone, noko som også kan tolkast som eit nordnorsk trekk. I same opptak stiller mor til Snø spørsmål til ho som også endar på ein låg tone.

Snø sin spørjeytringar	Mor sine spørjeytringar
Ska vi hø _{le} lud _{en} ?	Kem _{som} va _i barn _{hag} en?
Kan _{vi} hø _{le} ?	Ka dok _{ker} le _{ka} ?
Skal _{vi} la _{le} ?	Sang _{du} te bei _{bin} då?

Tabell 16: Snø sin prosodi 2;2 – spørjeytringar

Når Snø er 2;2 er prosodien hennar i all hovudsak nordnorsk, med nokre unntak. Den er likevel prega av barnespråk, og verkar ofte å vere ei generalisering av mor sin prosodi. Ein finn med andre ord ikkje like brei tonal variasjon som ein vaksen med same dialekta truleg vil ha. Ein kan blant anna sjå at mor sine ytringar oftare har stigning før den gjerne landar på ein låg tone, til dømes når ho seier *Det e jo krydder og alt på* eller *Og smør e hær*. Ytringane til Snø har ikkje like mykje stigning, men følg gjerne eit mønster der andre staving i orda endar på låg tone.

Når Snø er 2;12, har det austnorske intonasjonsmønsteret blitt tydeleg i talemålet hennar, og av 18 ytringar, verkar 9 av dei å ha austnorsk intonasjon med stigande tone.

AN-ytring	Døme frå NoTa
E _{vet} ik ^{ke}	Jeg _{vet} ik ^{ke}
Der ^e lil _{le} bro _{ren} min	Lil _{le} bro _{ren} min går på sankt sunn ^{va}
Jeg skal bli sto _{re} søs ^{ter} for lil _{le} bror	

Tabell 17: Snø sin prosodi 2;12 – døme på austnorsk intonasjonsmønster

Av dei 18 ytringane, er også fem nordnorske. Dette er typisk ytringar med tostavellesord, der fyrste staving med hovudtrykk er høg, og neste er låg.

NN-ytring
Bei _{bi} kan han he _{te}
Jeg er stor jen _{te}
Der er mam _{ma} sin ma _{ge}

Tabell 18: Snø sin prosodi 2;12 – døme på nordnorske ytringar

Det er også to ytringar som eg har markert som sunnmørske på bakgrunn av intonasjon. Basert på tonehøgda aleine kan nordnorske og sunnmørske ytringar ha ganske likt mønster (Sjekkeland, 2005, s.185), men av di ho har kortare vokal og meir trykk i stavinga med høg tone, samsvarer dette meir med intonasjonen frå Sunnmøre.

SM-ytring
Den her vir _{ka} sikk _{ert}
Ja _{da} tegning

Tabell 19: Snø sin prosodi 2;12 – døme på sunnmørske ytringar

Eg har også plassert to ytringar i mellomvariant-kategorien. Den fyrste er ytringa *Han har ik^{ke} komt ut der enda*. Sett vekk ifrå at ytringa endar på ein låg tone, er intonasjonsmønsteret her likt austnorsk. Den andre ytringa er *Lil_{le}bror bor i ma:gen*. På bakgrunn av ordet «ma-gen» med lang vokal og HL-tonelag opplevast ytringa som nordnorsk, medan ytringa fram til dette ordet kan svare til austnorsk intonasjonsmønster.

Som 4;5-åring er intonasjonen til Snø i stor grad austlandsk. Ho har no lange, komplekse ytringar som er svarar heilt til austnorsk intonasjon, som til dømes når ho seier *Men da må jeg*

pus^{se} ten^{ne} mi^{ne}. Ho har likevel spor av nordnorsk intonasjon, og i følge mor er det nettopp i «tonefallet» ein framleis kan høyre nordnorsken hennar. På opptaket spør mor om alderen til Snø, og ho svarer to gongar *Fi:re*, med HL-tonelag, lang vokal, og også ein frikativ variant av rulle-r som tilsvarar nordnorsk. Heile ytringa opplevast med andre ord nordnorsk, medan ho ved neste ytring utvider og seier *Nei_{jeg} er fi^{re}*, med ein intonasjon som er austnorsk. Av 31 ytringar i denne sekvensen, kan heile 24 plasserast som austnorske, og ein kan seie at austnorsk prosodi verkar å vere regelen på suprasegmentalt nivå, medan den nordnorske framleis kjem til uttrykk i ord med to stavingar. I opptaket fins der to ytringar til som kan kategoriserast som nordnorske, nemleg *Lør_{dag}* og *Litt gått_{eri}*. Desse følger i likskap med ytringane *Fi:re* mønsteret med HL-tonelag og lang vokal, og styrker teorien om at Snø sin nordnorske prosodi no kjem til uttrykk på ordnivå i tonelag 1, medan den suprasegmentale prosodien, altså intonasjonen verkar å vere austnorsk. Det er likevel døme på mellomvariantar hjå Snø enda, og ytringa *Kan_{skje} det er for_{di} ho har la:ga den ga:ven til meg* frå ho er 4;5 er til dømes vanskeleg å plassere, kanskje på grunn at vokallengda og HL-tonelaget i orda *laga* og *gaven* som liknar på nordnorsk, medan intonasjonsmønsteret elles liknar på austnorsk.

3.3 Dialekttrekk hjå Måne

Måne har i likskap med systera si, ein god del SM-variantar av ord i dei tidlege opptaka. Desse var hyppigast før han blei 2 år. Etter dette opplevast talemålet gradvis som meir og meir austlandsk, og innslaga av SM-variantar må reknast som unntak, sjølv om dei dukkar opp heilt fram til han er 2;9. Måne har hatt eit eige intonasjonssystem frå han var 1;9 til omlag 2;4. I starten likna denne intonasjonen mest på sunnmørsk, så har den har gradvis orientert seg mot austnorsk intonasjonsmønster. Dei første austnorske ytringane dukka opp rundt 2;4, og rundt 2;7 verkar prosodien til Måne å vere konsekvent austnorsk.

3.3.1 Kv-ord

I transkripsjonen frå Måne er 1;9, er det seks registrerte kv-ord som alle er SM-variantar. Han nyttar *kor* og *ka*, og i nokre høve også *kon*, som eg har rekna som ein versjon av *kor*, av di r-en ikkje er heilt på plass enda på dette tidspunktet. Dei same variantane er registrert i protokollen frå same tid, så dette er truleg dei hyppigaste variantane. Her har han også verbet på tredje plass i ytringar som «kor du e?» og «kor stigen e?». Dette kan både tolkast som barnespråk der norsk verbplassering ikkje er fullt innlært enda, men det kan også vere eit dialekttrekk frå Sunnmøre. Berre ein månad seinare når han er 1;10, finn ein utelukkande AN-variantar av kv-ord med V i framlyd i orda *hvorfor*, *hvor* og *hva*. Frå han er 1;10 til han er 2;2 er det berre registrerte AN-variantar i transkripsjonen. Som 2;2-åring nyttar han

koffor to gongar og *ka* ein gong, medan AN-variantar som *hva*, *hvor* og *hvis* er i overtal med 12 førekomstar. Han er ikkje registrert å nytte SM-variantane i opptaka utover dette, medan AN-variantane er godt dokumenterte i transkripsjonane. Det er likevel protokollført at han seier *ka* og *kvile* så seint som 2;6. Sistnemnte er i bruk jamleg også når han er 2;9, dette kan tyde på at SM-variantane til ei viss grad framleis er i den aktive vokabularen så seint som 2;9, sjølv om dei er sterkt underrepresenterte.

3.3.2 Pronomen

I likskap med systera, har Måne nytta AN-variantane av personleg pronomen konsekvent heilt frå prosjektstart. Han seier *jeg*, *meg* og *seg* til saman 20 gongar i transkripsjonane frå 1;9, medan ingen SM-variantar er registrerte. Når han er 2;0 nyttar han SM-varianten av 1.person, eital *e* to gongar, og ein gong ved 2;5, utanom dette seier han *jeg*. Når han er 2;2 nyttar han SM-varianten av 3.person, einal (*ho*) ved eitt høve, så dukkar ikkje ordet opp igjen før han er 2;5 og 2;6, og då nyttar han berre AN-variantane (*hun* og *henne*).

Det er i likskap med Sol, ikkje nokre registrerte SM-variantar av 3.person, fleirtal *dokke* hjå Måne. Oslovarianten *dere* finn vi i transkripsjonane frå 2;5 og 2;8. Samstundes har mor observert han nytte SM-varianten jamleg, og den er også protokollført så seint som 2;8. Å seie noko om hyppigheita til SM-varianten i forhold til AN-varianten er vanskeleg ut i frå protokollen, av di den ikkje er talt opp og notert. *Dere* er registrert seks gongar i transkripsjonen frå 2;8, medan *dokke* er notert ned ein gong i same tidsrom, dette peikar i retning at AN-varianten er norma medan Måne unntaksvis nyttar SM-varianten.

3.3.3 Presens av verbet å vere

I alderen 1;9 verkar SM-varianten og AN-varianten av *er* å bli nytta likestilt hjå Måne. Ein månad seinare nyttar han hyppig mellomvarianten /er/, der realiseringa av vokalen er lik SM-varianten, samstundes som han har uttalt -r på slutten av ordet, slik som ein har i AN-varianten. I alderen 2;4 verkar SM-varianten å ha ein liten oppsving, noko som kan setjast i samanheng med haustferie, fri frå barnehagen og besøk av mormor.

Alder	SM-variant <i>e</i>	AN-variant <i>ær</i>	Mellomvariant <i>er</i>
1;9	4	4	
1;10	1	4	2
1;11	5	2	
2;0	1	1	
2;2	7	11	
2;4	10	13	
2;5	4	24	
2;8	0	2	

Tabell 20: Oversikt over Måne sin bruk av verbet *vere*

3.3.4 Bortfall av trykklett -r og substantiv (best, fl.)

Måne uttaler -er i dei fleste svake verb og substantiv (ubest, fl.), og seier allereie ved 1;10 *kjønen* (kjøyrer) og *nøtter*, til dømes. Ved 2;0 seier han *hopper*, *besvimer* og *blomster*. Ved substantiv (best, fl) derimot, kjem SM-variantane i nokre høve til syne. I same sekvens som han nyttar AN-varianten *blomster* (2;0), seier han også *blomstrane* og på same måte nyttar han ved 2;2 AN-varianten *tømmerstokker*, medan han i fleirtal, bestemt form nyttar SM-varianten *tømmerstokkane*. Han seier også *steinane* i same sekvens, noko som kan tyde på at han regelmessig nyttar SM-varianten av substantiv (best, fl) på denne tida.

Det fins eit par døme på bortfall av trykklett -r i svake verb og substativ (ubest, fl) i dei fleste transkripsjonssekvensane, sjølv om han ved fleire høve uttaler -er. Når han er 2;8 er skilnaden størst, og han nyttar AN-variantane i *virker*, *styrer*, *starter*, *knapper*, *biter* (substantiv), *tegner*, *håper* og *savner*, men berre ved eitt høve nyttar SM-varianten av substantivet (ubest, fl) *bita*. Dette er for så vidt den einaste SM-varianten i alle ordklassar eg kan finne i denne sekvensen.

Tabellen under viser utviklinga av dette dialekttrekket. Her er kvart ord tald opp kvar gong det oppstår (frekvens), og eg har også inkludert bortfall av trykklett -r der orda har fått -a ending trass i at dette ikkje er typisk for ålesundsdialekta. Døme på dette er *leka* (2;4) og *skyta* (2;4). I dei tidligaste opptaka er det lite førekomst av verb i presens, sidan han i stor grad nyttar enkle konstruksjonar (Kristoffersen, ml.fl, 2012) med infinitivsform som til dømes *jeg bruke øks*. Dette dømet kan også vere eit tilfelle av bortfall av trykklett -r, berre at han ikkje nyttar a-ending slik ein typisk gjer i ålesundsdialekta. Eg har likevel ikkje tald med ytringa sidan det er usikkert om dette er verb i presens eller infinitiv. Som tabellen

under viser, har Måne litt meir bortfall av trykklett -r i haustferiemånaden når han er 2;4.

Alder	Bortfall av trykklett -r	Uttalt -r
1;9	2	1
1;10	1	4
2;0	0	5
2;2	3	7
2;4	6	9
2;5	1	6
2;8	1	15

Tabell 21: Oversikt over Måne sin bruk av trykklett -r

3.3.5 Diftongar

Når måne er 1;9 seier han både *leite*, *leike* og *leikeromme*, alle variantar som eg har vurdert som tilhøyrande sunnmørsdialekta. Hå 2;0 seier han *heilt aleine* tre gongar, og *alene* er den einaste austnorske monoftongen som dukkar opp utanom dette. Den kjem til syne ein gong når han er 1;11 og ein gong når han er 2;8. Når han er 2;4, seier han *sleive* fire gongar. Han nyttar ordet i samanheng med *bygge* og *slå*, men betydinga er usikker. Som 2;8-åring seier han fleire gongar *skle på isen*, ei monoftongering eg vil knytte til eit tradisjonelt vestkantmål, og kanskje eit standardisert austkantmål. Måne har også diftongering i orda *lauv* og *haust* når han er 2;4, dette blir omtalt i neste avsnitt.

3.3.6 Overføring frå nynorsk skriftspråk

I transkripsjonen frå Måne er 2;4 og 2;5 seier han *lauv*, *køyre*, *haust* og *tjuv*. Protokollføringa viser at variantane var hyppige i tidsrommet, og særskilt *køyre*. Desse variantane er ikkje vanlege hjå nokon andre i familien, forutan om mormor og besten som kan nytte ein liknande nordfjordvariant / çæ:iræ/. I perioden var eit par av favorittbøkene til Måne på nynorsk, høvesvis «Bæ og Bø får besøk» der ein sentral del av historia er at dei rakar *lauv* fordi det er *haust*, og «Jakob og Neikob: tjuven slår tilbake» der både *tjuv* og *køyre* er nemnt fleire gongar.

3.3.7 Måne sin prosodi

Ved prosjektstart har Måne særeigne prosodiske trekk, der han nesten alltid har deklinasjon. Når han er 1;9 seier han til dømes *Kom pu_{sen}, På ba_{de} og Le_{se} kars_{ten} pe_{tra}*. Han har trykk på første staving, og landar for det meste på ein låg tone. Sjølv om dette ikkje svarar til

korkje intonasjonen i ålesundsdialekta eller oslomålet, er det tydeleg meir likt sunnmørsk intonasjonsmønster, og kan tolkast som ei overgeneralisering av mor sin prosodi. Frå no av vil eg omtale dette intonasjonsmønsteret som ein *sunnmørsk mellomvariant* – SMV. Sjølv om Måne sitt intonasjonsmønster på dette punktet ikkje liknar ein vaksen sitt, er fleire element innlært. Han skil på tonem 1 og 2 og nyttar dei i ein samanheng som gjer at han får fram skiljet mellom *bade* (1;10) og *badet* (1;9), til dømes. Han har også stigande intonasjon ved spørsmålsetningar og ved oppramsing. Dette finn vi døme på når han i transkripsjonen frå 1;9 leitar etter traktoren sin og nemner alle plassane han ikkje er.

Ved 1;10 er det ei ytring som både i trykk og intonasjon tilsvarar ålesundsdialekta, når han seier **Fin_{ne} nøt_{ter}**. Sett vekk ifrå denne, er alle ytringane frå 1;9 – 1;11 kategorisert som SMV. I utvalet frå han er 2;0 er fem av seks ytringar med sunnmørsintonasjon, medan den eine ytringa *Vi skal le_{se} tikk_{tikk}* er plassert i SMV-kategorien.

Når han er 2;1, vert intonasjonsmønsteret hans meir komplekst, og han begynner i nokre høve å ende ytringar med stigande tone. Den fyrste dokumenterte ytringa som kan kategoriserast som oslomål kjem også her, når han seier *Se hva^{jeg} har^{deg} til^{deg}*. Sjølv om mange av ytringane enda ikkje er heilt like korkje dialekta i Oslo eller i Ålesund, opplevast mellomvariantane (MV) no i større grad som ei blanding mellom dei to dialektene.

Alder	MV-ytring	Døme ålesundsdialekt	Døme oslodialekt
2;1	Så dei _{lig} ^{fisk}	Så dei _{lig} fisk	Så ^{dei} _{lig} fisk
2;2	Jeg skrem _{ma} ho	E skrem _{te} ho	Jeg ^{skre} _{mte} ho ¹
2;2	Det e _{plass} for al _{le}	Det e _{plass} til al _{le}	Det ^{er} plass til al _{le}

Tabell 22: Måne sin prosodi – døme på mellomvariantar (2;1 – 2;2)

Ved 2;2 begynner Måne i barnehagen, og allereie same månad dukkar det opp fleire ytringar som kan karakteriserast som oslomål, til dømes når han seier *Vi vil^{vil} ha^{på} ån^{kli}* og *Det blir ik^{ke} noen tømmer^{er}stokk^{er}*. Det er likevel MV som dominerer, og av 14 ytringar kan sju av dei plasserast i denne kategorien, medan fem opplevast som oslomål, og to som ålesundsdialekt.

Trass i at det finst ytringar i transkripsjonen frå 2;1 som svarar til austnorsk intonasjonsmønster, viser notatane frå daglege observasjonar at det ikkje er før han er 2;4 at mor legg merke til utprega austnorsk intonasjon, når han seier setninga *det varⁱ barn^{en} ehag^{en}*. Opp-

¹I oslomålet er nok ikkje varianten ho vanleg, sjølv om den nyttast nokre plassar i semi-periferien. Eg har likevel vald denne varianten i oslodømet, av di henne har ein staving meir, og difor ulikt intonasjonsmønster.

taka frå han er 2;4 viser også at det austnorske intonasjonsmønsteret blir meir markant i denne perioden, to månadar etter at han har begynt i barnehagen. Av 13 utvalde ytringar svarar ei til sunnmørsk intonasjonsmønster, medan åtte ytringar er austnorske og fire er MV. Mellomvariantane liknar no i dei fleste høve mest på austnorsk prosodi, og av dei fire ytringane vil eg kategoriserer ei ytring som SMV, medan dei tre andre er austnorske mellomvariantar (AMV).

ytring	kategori	Eksempelytring mor
Han e _{hje} mm _e hos _{mam} maen _{sin}	SMV	Han e _{hjem} me hos _{mam} maen _{sin}
Må _{fin} ne _{dn}	AMV	Må _{fin} ne _{den}
Vi _{va} på _{God} øya	AMV	Vi _{va} på _{God} øya
_{God} øya _{min} _{åle} sund	AMV	_{God} øya _{min} _{Åle} sund

Tabell 23: Måne sin prosodi 2;4 – austnorske og sunnmørske mellomvariantar

På opptaka frå Måne er 2;5 kan det verke som at MV er på veg ut, og av åtte ytringar er fire med austnorsk intonasjon medan to svarar til det sunnmørske intonasjonsmønsteret. Det finst også to ytringar som ikkje kan plasserast, av di dei truleg er lik i baa dialektene. Desse ytringane kjem når han gjev instruksjonane *Se ut av vin du* og *Gå opp her*. I likskap med Sol si ytring *Lag så lange da*, kan desse truleg vere lik i baa dialektene av di dei er imperativsetningar.

I neste opptak frå Måne er 2;7, er det vald ut tolv ytringar, der alle er tydeleg austnorske. Ut i frå daglege observasjonar opplevast dialekta til Måne no på overordna nivå som austnorsk på bakgrunn av prosodi. Ein kan likevel finne spor av sunnmørsk intonasjon når han til dømes gjentek etter mor, eller er på besøk på Sunnmøre. Opptaket frå han er 2;7 er også teken når han er saman med Sol, og samtalen er i stor grad mellom dei to, sjølv om mor også er til stades. Dette kan vere ein medverkande faktor til at alle ytringane har austnorsk intonasjon, og mor har også observert at intonasjonsmønsteret hans er meir tydeleg austnorsk når dei to har samtalar ilag.

4 Diskusjon

4.1 Austnorsk og standardtalemål

Ut i frå funna hjå mine tre informantar, meiner eg det blir naturleg å snakke om to typar austnorsk. Talemålet til Sol og Måne kan i stor grad omtalast som den geografisk avgrensa dialekta oslomål. Informantane nyttar lokale varietetar som til dømes a-endingar (eint, best) i grammatisk hannkjønn, som *enhjørninga*, og skiljet mellom subjektsform *hun* og objektsform *henne* er ikkje alltid til stades. Sol har også ein førekomst av østfold-l etter fylte 4 år, eit trekk som er ganske nytt i Oslo og på frammarsj blant born. Austnorskvarianten som etter kvart får stor plass i Snø sitt talemål, kan derimot omtalast som eit standardtalemål, etter mi meining. Røyneland (2010, s.268) er ein av dei som snakkar om to standardvarietetar i Noreg i dag; den moderne og den konservative. Den konservative ligg tett opp mot vestkantvarieteten og er i dag på veg tilbake, medan den moderne er ekspansiv (Stjernholm, 2014). Talemålet som Snø etter kvart utviklar, har fleire varietetar som på ein aust-vest-akse kan plasserast nært tradisjonelt vestkantmål (Stjernholm, 2019). Snø seier til dømes «*jeg er trett*». Dette assosierer eg med ein meir tradisjonell varietet av austnorsk, medan ein i den meir moderne varietetten gjerne nyttar senking og seier *trøtt*. Snø seier også at Karius og Baktus «*hugger og hakker*» (4;5) utan senking i ordet *hugger*. Då Sol var 4;6 og Måne 2;9, blei det nytta elisitering for å få dei til å seie det same, og dei fekk spørsmålet «*kva gjer Karius og Baktus?*». Båe informantane svarte «*Hågger og hakker*», med senking i ordet *hugger*. Desse døma får fram at Snø sitt talemål ligg tettare opp mot ein tradisjonell standardvarietet, medan Sol og Måne sitt talemål er prega av meir lokal variasjon og er kanskje meir påverka av den moderne varietetten. Dette har si naturlege forklaring i at Sol og Måne bur på austlandet og høyrer den lokale variasjonen på dagleg basis både frå jamaldra born, frå vaksne i barnehagen, og frå far og hans familie. I tillegg er dei godt vande med å høyre austnorsk i seriar og film for born. Snø har derimot ingen språklege fellesskap der austnorsk er dominerande, korkje i familien eller i barnehagen. Hennar innputt av austnorsk kjem difor frå media der ein tradisjonelt har nytta standardnært austnorsk (Nikolaisen, 2013), og der umarkert austnorsk framleis står i ei særstilling (Mæhlum, 2018, s.245). Om vi held fram med å nytte Karius og Baktus som døme, er dette ein film frå 1954 der talemålet i stor grad er bokmålsnært vestkantmål, eller «*formelt*» som ein på folkemunne gjerne omtalar det. Om ein skal ta utgangspunkt i at Snø sin einaste innputtkjelde av ordet *hugger* er herifrå, er det naturleg at ho nyttar denne varianten, og ikkje meir talemålsnære variantar med senking som *hågger*, eller til og med *høgger* som ein truleg også finn på austlandet. Som blant anna Nikolaisen (2013) har vist, så er vi på veg mot meir språkleg mangfald i filmar og i barne-TV,

og i døme frå hennar masteroppgåve finn vi også ein karakter med meir tradisjonelle austkanttrenk som nettopp senking (Nikolaisen, 2013, s.38). Born blir med andre ord eksponert for fleire talemål, og fleire austnorske talemål enn ein gjorde då Karius og Baktus fyrst blei vist på skjermen. Austkant-karakteren er likevel ein skurk, og Nikolaisen (2013) argumenterer for at framstillinga er stereotypisk. Å gje skurkar eit austkantnært mål er eit velkjend fenomen, og tilbake i Torbjørn Egner sitt univers har røvarane Kasper, Jesper og Jonatan til dømes diftongar i ord som *veit* (Egner, 2017, s.51), og i røvarvisa står det «hogge ved og bære vann», der ein i motsetning til i Karius og Baktus-boka (Egner, 2018, s.3), har skrivne ordet med vokalen o i staden for u (Egner, 2017, s.61), truleg for å signalisere at dei nyttar senking i talemålet sitt. Ovanfor born som Snø som ikkje har austnorsk i andre språklege fellesskap enn på skjermen, kan dette signalisere at senking har låg status på den lingvistiske marknadsplassen (Bourdieu, 1977), og dei kan som konsekvens velje den meir prestisjetunge varianten *hugger*, som den snille, pålitelege forteljarstemmen i Karius og Baktus nyttar.

Det er likevel ikkje slik at ein i barne-TV på eine sida har skurken med austkantmål, og på andre sida barndomshelten Torbjørn Egner med bokmålsnært vestkantmål. Realiteten i dag er nok at ein i det store utvalet av både norsk og dubba barneprogram finn heile spekteret av ulike talemål. Dette kjem fram i intervjuet med Sol (4;2), der ho ikkje verkar å ha inntrykk av at dei snakkar eit særskilt talemål på TV. Ho seier at dei snakkar både som mamma og som mormor på dei programma ho ser på. Her nemner ho blant anna *Bamselegen*, eit program der legen Charlotte, sidekicket Gilbert og dei fleste ungane som er på besøk snakkar trøndersk. Dette er eit av fleire døme på dialekter som er framstilt på ikkje-stereotypiske måtar i dagens barne-TV.

Ein kan spørje seg om det blir riktig å forklare Snø sitt austnorske talemål utelatande med innputt frå barneprogram. Snø si mor kan ikkje hugse at Snø har hatt litteratur på andre målformer enn bokmål, og som Mæhlum (2009) påpeikar, så har vi eit talemål som er tett knytt til skriftspråket bokmål, og dette talemålet sin status bidreg til dialektnivellering. Med andre ord så kan skriftspråket påverke talemålet, og møtet mellom dei to er også ein form for språkkontakt. Dette meiner eg ordvala til Måne (2;4-2;5) beviser, når han konsekvent nyttar variantane *lauv*, *haust*, *køyre* og *tjuv* som berre er å finne i dei nynorske barnebøkene vi les for han i denne perioden. Hjå Ark finn ein i barnebøker frå 2+ år 787 titlar på bokmål mot 54 på nynorsk (ark.no, 2022), og dei mest populære og tilgjengelege barnebøkene verkar å vere skrivne på bokmål, noko som fører til at litteraturen born er eksponert for i stor grad er på bokmål, med mindre foreldre og familie går inn for å få tak i nynorsk litteratur. Overvekta av bokmål kan difor vere ein del av forklaringa på kvifor austnorsk opplevast som ein mental

standard, for born som for vaksne. Det kan også forklare kvifor born nyttar austnorsk for å signalisere rollebytte i leik. Sjølv om Strand (2020) si forskning på rolleleik på bokmål er ny, er det grunn til å tru at dette er eit gammalt fenomen, både fordi Strand (2020) meiner at det har blitt vidareført på same måte som eventyr og folkløre, men også fordi Sol si mormor hugsar å ha leika på bokmål som born på 60/70-talet, og Vangsnes (2013, s.41) beskriv korleis dette var vanleg allereie på 1930-talet der far hans veks opp i Leikanger i Sogn. På denne tida hadde ein ikkje enda TV, og radio tok nok opp ein mykje mindre del av kvardagen enn kva media gjer hjå born i dag, noko som styrkar teorien om at skriftspråket også har innverknad på talemålet. Ein kan også tenkje seg at mange foreldre nyttar eit *lesespråk* ved høgtlesing på bokmål til borna sine (Brøseth, m.fl, 2019, s.20). Slik påverkar skriftspråket talemålet, og ein kan snakke om språkkontakt.

Uavhengig av grunn, kan vi vere samde om at austnorsk på eit vis står i ei særstilling hjå alle tre informantane frå tidleg alder. Sol og Måne har frå dei tidlegaste opptaka hatt mindre trekk frå mora si dialekt enn det Snø har, dette til tross for at dei begynte i barnehage omlag eitt år seinare enn Snø. Snø har altså tidlegare og hyppigare innputt frå jamalderspråket enn Sol og Måne, men mordsdialekta har framleis vore tydelegare i talemålet hennar enn det har vore i talemålet til Sol og Måne. Grunnen til dette er truleg at barnehagespråket til Sol og Måne er austnorsk som også opptreir som ein overlokal standard (Mæhlum, 2009), og som er skriftspråksnært. Sistnemnte er kanskje spesielt viktig sidan Sol og Måne før toårsalderen såg lite på skjerm. Ein faktor som spelar inn er nok også at talemålet til syskenparet sin far er likt barnehagespråket, medan Snø sin far har romsdalsdialekt og det i barnehagen til Snø i stor grad blei snakka sunnmørsdialekt. Sol og Måne hadde på denne måten reseptiv kompetanse i oslomål allereie før dei begynte i barnehagen, medan Snø hadde innputt frå romsdalsdialekt og nordnorsk fram til ho møtte sunnmørsdialekt i barnehagen. Då dei flytta til Heggdal då Snø var 4;1, dukka det fort opp RD-variantar hjå ho. Dette tyder på at ho har hatt ein passiv eller reseptiv kompetanse (Brøseth m.fl, 2019, s. 21) i far si dialekt frå før av, men at den ikkje har vore produktiv før dei flytta.

4.2 Snø sin språksosialiseringsprosess

Snø sine språklege fellesskap illustrerer godt Bugge (2016) si skildring av korleis born i dag har ei dobbel og ofte trippelsosialisering, og korleis dei må navigere i desse. At Snø kort tid etter å ha flytta til far sin heimstad begynner å nytte romsdalsvariantar, viser medvit om sosial risiko. Denne dialekta har no endra posisjon frå å vere ei av to dialekter i heimefellesskapet, til å vere relevant også i jamalderfellesskapet i den nye barnehagen. Bugge (2016)

beskriv korleis dette fellesskapet har høgare sosial risiko, der bornet gjerne må arbeide for å passe inn, medan ein i familiefellesskapet er akseptert uansett korleis ein snakkar. Ein kan tenkje seg at dette presset er enda høgare når ein er ny i jamaldergruppa, og det er difor eit sosialt tryggare val å nytte det språket som er akseptert her. Av di Snø har begynt i ein barnehage med ein stor del fleirspråklege born og vaksne, kan det likevel tenkjast at det er høg aksept for språkleg variasjon blant borna her. Eg har også tidlegare argumentert for at austnorsk i stor grad har innpass i mange språkfellesskap på eit overlokalt nivå.

I følge Bugge (2016) er den andre fasen av språksosialisering frå alderen 1-5 år, og her går ein gjennom ein reorganiseringsprosess der ein nærmar seg jamalderspråket og lærer seg å tilpasse språket etter kontekst og person. Det er truleg relevant at Snø er i siste halvdel av denne fasen når dei flyttar, og at ho difor raskt tilpassar seg, men elles kan ein ikkje seie at Bugge (2016) sin språksosialiseringsmodell stemmer overeins med Snø si språkutvikling. Snø har i grove trekk haldt på mor si dialekt langt inn i den andre fasen, der den var dominerande hjå ho som 2;2-åring, og deretter gradvis blir mindre dominant, men tydelege til stades i talemålet så seint som 4;5. Vidare legg ho nesten heilt vekk den lokale dialekta ein plass mellom alderen 3 og 4 år til fordel for eit austnorsk talemål med innslag av mor si dialekt. Dette kan tolkast som ei språkblandingsfase som skjer på grunn av innputt frå fleire dialekter både heime, i media og i barnehagen. Det at talemålet hennar stadig blir meir austnorsk kan også vere eit val og ein strategi nettopp fordi dette talemålet opplevast som riktig og anstendig i dei fleste fellesskap, og fordi det blant born står i særstilling som både leikespråk, TV-språk og skriftspråk. Som det tradisjonelle talemålet til prinsesser, heltar og hovudpersonar kan dette for born truleg vere eit trygt språkval som er akseptert i dei fleste fellesskap, både i heimen der ein er akseptert uansett og blant jamaldringane der austnorsk har høg status. Talemålet vert snakka/lest når det forteljast om eventyr, magi og spenning, noko som kanskje gjer at born assosierer talemålet med det mytiske og uoppnåelege. At Sol i intervjuet utan å nøle svarar at det er best å snakke som pappa (austnorsk) er eit teikn på at talemålet har høg status hjå ho også, og dette er kanskje generaliserbart til born i aldersgruppa. Av di Snø har normal språkutvikling, og av di det er godt dokumentert at born meistrer sosiale variasjonsmønster sjølv når dei har mykje språklig variasjon i inputten (Hognestad, m.fl, 2020, s.216-217), vil eg argumentere for at Snø truleg har den lokale sunnmørsdialekta i registervariasjonen sin, men at ho etter kvart som ho blir eldre og tileignar seg sosiolingvistisk kompetanse vel å ikkje nytte ho. Det er likevel ikkje sikkert at ho meistrar sunnmørsdialekta fullt ut, noko som kan vere ein del forklaringa på kvifor ho i staden i stor grad nyttar austnorsk.

4.3 K og V i framlyd i spørjeord

Neteland m.fl (2022) har gjort ei undersøking blant 3-4 åringar i Bergen som viser at borna nyttar V i framlyd i større grad enn det dei vaksne gjer. I Bergen er både V og K nytta i framlyd i spørjeord, der V er assosiert med høg sosioøkonomisk status. Neteland m.fl (2022) viser korleis borna nyttar K mest i tidlege opptak før dei går over til å nytte V i større grad. Dei argumenterer for at dette både kan skuldast at ein universelt tileignar seg denne lyden før V-lyden (Neteland m.fl, 2022, s. 302), men at forklaringa også kan henge saman med at ein gradvis tileignar seg meir sosiolingvistisk kompetanse. Neteland m.fl (2022) stiller seg kritisk til om 4-åringar kan ha stor medvit til si eiga sosiale tilhøyrse, eller kva sosial status K og V variantane indekserer. Det kan difor tenkjast at V-varianten indekserer noko anna for ungane enn for dei vaksne, sidan dei nyttar denne meir enn resten av befolkninga i Bergen.

Funna til Neteland m.fl (2022) stemmer godt overeins med funna hjå mine informantar, der dei i dei tidligaste opptaka nyttar K i framlyd av spørjeord, men seinare går over til V-varianten. Dette gjeld både Sol og Måne som har austnorsk i sine praksisfellesskap, så vel som Snø som har dialekter med K i framlyd både i heimefellesskapet og barnehagefellesskapet. Strand (2020) skriv at born nyttar nokre dialektdrag emblematiske for å signalisere rollebytte, til dømes den austnorske pronomenvarianten *jeg*. Etter mi meining er K eller V i framlyd også eit slik trekk som kan nyttast emblematiske. Det er stor avstand mellom artikulasjonsstadane til K som er velar og V som er labiodental. Dette er truleg grunnen til at skilnaden mellom dei to lydane er distinkt og lett å identifisere også for born. V i framlyd stikk seg kanskje ut for born, og er indeksikalsk for austnorsk. Dette kan igjen føre til at det er eit trekk dei gjerne nyttar emblematiske for å «snakke bokmål» og signalisere rollebytte i leik. Om born i 3-4 årsalderen knytter V-lyden til austnorsk som har høg status i aldersgruppa, kan dette også vere ei plausibel forklaring på kvifor barnehagebarna i Bergen har høg førekomst av denne varianten. Det kan på same måte vere ein av grunnane til at V i framlyd av spørjeord blir meir vanleg etter kvart som mine informantar blir eldre og tileignar seg meir sosiolingvistisk kompetanse. Neteland (Hognestad, m.fl, 2020) sin informant Helene (3 år) nyttar berre V-varianten sjølv om ho går i barnehage i Bergen, og har i likskap med Snø, foreldre som har K i framlyd i sine dialekter. Dette er ein sterk indikator på at V i framlyd i spørjeord er eit val informantane tar som er sosialt varda, kanskje fordi det indekserer bokmålsnært austnorsk.

At informantane mine har meir K i framlyd på tidlegare tidspunkt kan henge saman med at K er ein lukkelyd som er enklare å uttale (Neteland m.fl, 2022, s.302). På individuelt nivå

har likevel alle tre informantane tidleg språkutvikling, der b   lydaner verkar å vere på plass ved prosjektstart, uavhengig av kvar i ordet lyden kjem. Måne som var yngre enn dei to andre ved prosjektstart (1;9) hadde ikkje R og L-lyden på plass i fyrste opptak og seier til dømes «*kon er binen*»? Men han seier *botevekk* og *va* (var), der V-lyden er på plass. Eg vil difor argumentere for at han ikkje nyttar K i framlyd ved spørjeord av di det er enklare for han å uttale, eller av di han ikkje har tileigna seg V-lyden enda.

4.4 Søskenmeklar

Datamaterialet i denne forskinga peiker i retning at Sol opptrer som ein meklar for veslebror M  ne, og hjelper han inn i jamalderspråket. Han har som konsekvens i større grad lagt ifrå seg trekk fr   mor si dialekt noko tidlegare enn det systera gjorde. Det er vanskeleg å seie om Sol er medviten om denne rolla, eller aktivt har teke ho på seg. Det har ikkje blitt observert at Sol rettar på M  ne sitt språk. Det fins også døme på at Sol har tilpassa seg Måne i ytringa «*lurte dokke*», noko som kan forklarast med at Sol er eldre, og i større grad har tileigna seg sosiolingvistisk kompetanse der ho nærmar seg språket etter kven ho snakkar med.

Det er nok lite hensiktsmessig gjere ei kvalitativ samanlikning av datamaterialet til Sol og Måne, av di Sol sitt materiale er rikare, eg har difor vurdert det som mest nyttig å drøfte likskap og ulikskap mellom søskena i tekst.

Av di opptaka til M  ne startar tidlegare, har vi dokumentert at SM-variantane i kv-ord er norma hjå han når han er rundt 1;9 år. Berre ein månad etterpå, og heile fire månadar f  r han startar i barnehagen verkar AN-varianten å ha teken over, og sjølv om SM-varianten dukkar opp når han er 2;2, er den no i mindretal. Dette skil seg frå storesystera som nytta SM-variantane av kv-ord som hovudregel når ho va 2;2. Som 2;4-åring er AN-variantane dominerande, men SM-varianten f  r oppsving igjen når ho er 2;6 og 2;7. Når det kjem til dette trekket reorganiserer også Måne seg tidlegare mot AN-varianten enn systera. B  e sysken har likevel SM-varianten i aktivt vokabular så lenge prosjektet har haldt fram, sjølv om den nyttast unntaksvis medan AN-varianten er regelen.

B  e syskena verkar å ha lite bortfall av trykklett -r. Hj   Sol er det likevel nokre døme frå ho var 2;2, og nokre fr   ho var 2;6, noko som tyder at ho i større grad enn broren nyttar dette trekket. Måne har i likskap med Sol nokre døme på SM-variantar av fleirtalsendingar av substantiv (t.d blomstrane). Sol sine førekomstar av dette er frå ho er 2;2 og 2;6, medan Måne sine er fr   2;0 og 2;2, dette kan peike i retning av at trekket held fram lengre hjå Sol

enn hjå Måne. På same måte nyttar begge to typiske SM-diftongar i ord som *heilt* og *leike*, men hjå Sol verkar desse å nyttast noko lengre (2;2) enn hjå Måne (1;9 og 2;0). Begge søskena har i dei fleste høve nytta AN-variantar av personleg pronomen. Sol har nokre førekomstar av SM-varianten i tidleg opptak (6 stk mot 111 AN-variantar). Ein så liten del SM-variantar vil vere svært vanskelig å fange opp med mindre ein har eit så rikt datamateriale som hjå Sol, og det er difor ikkje mogleg å seie om Måne har tilsvarende, av di opptaka av han er kortare. Eg kan difor ikkje seie at Sol nyttar SM-varianten av pronomen meir enn Måne, men vil konkludere med at dei båe i all hovudsak nyttar AN-varianten allereie frå prosjektstart.

SM-varianten av påpeikande pronomen *dokke*, er derimot registrert som ein hyppig variant hjå Måne når han er 2;8. På dette tidspunktet er Sol 4;5 år og har i all hovudsak reorganisert talemålet sitt i retning dei jamaldra som snakkar austnorsk. Likevel «avviker» ho frå regelen sin og nyttar SM-varianten *dokke* ved fleire høve i leikesituasjonar med veslebror, meir spesifikt når dei gøymer seg saman, spretter fram og seier «lurte dokke!». Her kan det verke som at storesyster orienterer seg i retning talemålet til veslebror og nyttar ein variant ho elles ikkje har i sitt aktive vokabular.

At Måne tidlegare enn Sol reorganiserer seg mot jamalderspråket er noko overraskande, av di han har hatt mindre og seinare innputt frå dei utanomfamiliære fellesskapa. Han var fire månadar eldre enn Sol då han starta i barnehage, og før dette har han i stor grad berre hatt kontakt med kjernefamilien heile sitt språkproduserande liv på grunn av pandemi og avgrensa sosial kontakt. Av di han har vore med å hente og levere Sol i barnehagen, har han likevel kjennskap til at det fins eit fellesskap der som han i framtida skal ta del i, og det kan kanskje tenkjast at han har vore i stand til å generalisere ut ifrå enkeltperson (Sol) til kontekst (barnehagen) og konkludere med at Sol sitt talemål er det som er akseptert i dette språklege fellesskapet. I så måte har Sol kanskje vore i stand til å førebu Måne på dette språklege praksisfellesskapet før han sjølv tok del i det. Eit teikn på dette er at Måne er i gong med reorganiseringsprosessen fleire månadar før han begynner i barnehagen, og i stor grad har bytta ut SM-variantar av kv-ord med AN-variantar allereie når han er 1;10. Det er truleg også på dette punktet at han startar å vise interesse for å leike saman med storesyster, av di ein frå 2-årsalderen går frå parallell leik til å interessere seg for jamaldra (Bugge, 2016).

4.5 Kjønnsvariabel

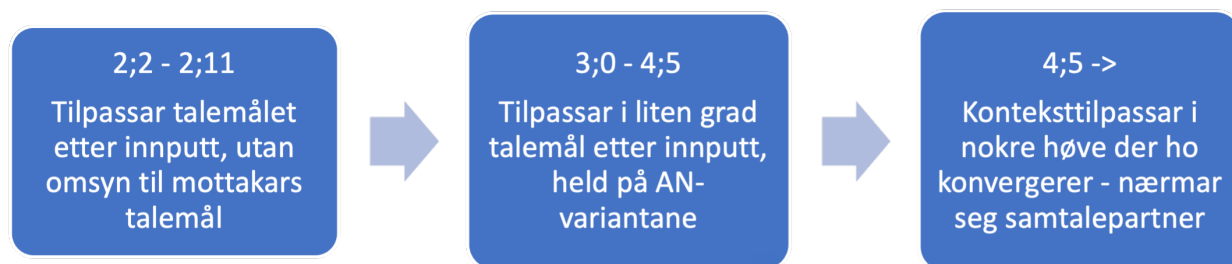
I den fyrste bølga av sosiolingvistik var det mykje fokus på kjønnsforskjellar, og det er godt dokumentert at menn ofte nyttar meir tradisjonelle former, medan kvinner gjerne snakkar meir standardnært og i større grad konvergerer (Chambers & Trudgill, 1998). Samstundes er kvinner meir innovative og benytter seg i større grad av nyare variantar, dette vert kalla the gender paradox (Labov, 1991). Seinare har det blitt sett på kjønn i samanheng med gruppetilhøyrse (Røyneland, 2005), der det har vist seg at skilnad i stor grad beror på om ein er lokalt eller urbant orientert, til dømes (Johannesen, 2020, s.41). Når born blir medvitne om slike sosiolingvistiske skilnadar er vanskeleg å fastslå, men det skjer truleg innanfor Bugge (2016) si tredje fase av sosiolingvistisk utvikling som er frå 6-12 år. I denne fasen tileignar ein seg ny variasjon etter sosial dimensjon innanfor jamaldergruppa (Bugge, 2016). Ut i frå Måne sin alder, og også av di han er i same jamaldergruppe som systera, er det ikkje å forvente at han til dømes nyttar fleire variantar frå mor si dialekt, eller at dei held fram lengre berre fordi han har eit anna kjønn enn systera. Tvert imot verkar han å orientere seg mot jamalderspråket litt tidlegare enn Sol gjorde. Det er likevel forskning på at mødre nyttar fleire standardformer når dei snakkar med jentebarn enn med gutar (Foulkes & Docherty, 2006, s.421) noko som truleg kan bidra til ein språkleg skilnad mellom gutar og jenter også før dei sjølv har sosiolingvistisk kompetanse til å tilpasse seg dei meir komplekse strukturane. Som 2;4 – 2;5-åring nytta Måne dei nynorsknære variantane *lauv*, *tjuv* og *køyre* konsekvent over ei periode på eit par månadar, sjølv om ingen i kjernefamilien eller i barnehagen har dei variantane i si dialekt. Det blir søkt å seie at han held på desse formene på grunn av ein kjønnsvariabel, men det kan tenkjast at vaksne i møte med han konvergerer og også nyttar desse formene, i staden for variantane som dei vanlegvis ville ha nytta.

Coupland & Jaworsky (2009, s.351) beskriv også studiar av vaksne som endrar åtferd og språk når dei snakkar til babyar og små born alt etter som kva kjønn dei antek at bornet har, og dette er eit kjend fenomen. Studiane som Coupland & Jaworski (2009) omtaler er likevel gjort i USA på midten av 70-talet (Condry & Condry, 1976; Thorne & Henley, 1975), og det britiske studiet til Foulkes & Docherty (2006) er no også 16 år sidan. Det er difor vanskeleg å vite om dette fenomenet er like framtrekande i dag, eller om det er overførbart til det norske samfunnet. Ut i frå mitt datamateriale og observasjonar, kan eg ikkje seie at vaksenpersonane i borna sine språklege fellesskap nyttar meir standardnært talemål rundt Sol som er jente, enn Måne som er gut, til dømes. Dette speglar seg igjen i talemålet til dei to ungane, der Måne ikkje verkar å snakke meir markert enn systera. Den kvalitative tilnærminga i dette studiet gjer at dette ikkje er generaliserbart til dagens språksituasjon

i Noreg, men avgrensar seg til å beskrive akkurat denne familien som kan skilje seg ut, til dømes ved å vere spesielt opptekne av å ikkje snakke ulikt til borna på bakgrunn av kjønn. Ein må også ta høgde for at eventuelle språklege endringar som skjer når ein snakkar til guteborn og jenteborn er internalisert hjå forskaren som er ein del av denne familien, og difor ikkje blir lagt merke til. Det kan også hende at vi er inne i ei endring der barneretta tale ikkje lenger er så prega av kjønnskilnadar, og at talemålet til desse informantane er eit uttrykk for dette. Det er eit område som er interessant å forske vidare på på ein meir kvantitativ måte.

4.6 Konteksttilpassing

Både Sol og Snø er observert å nytte fleire trekk frå mor si dialekt når dei er i kontakt med den sida av familien, til dømes i feriar. Dette var likevel mest tydeleg tidleg i prosjektet. Når Snø var 2;2 beskreiv mor endringa som veldig tydeleg, og så etter kvart mindre merkbar. Endringa haldt fram så seint som 3;4 hjå Snø då ho på juleferie i Vesterålen nytta variantar som *sny* og *trur* som mora ikkje hadde observert før. På same måte hadde Sol fleire SM-variantar i juleferie og sommarferie-månadane, og dessutan når barnehagen var koronastengd. Ein kan diskutere om dette kan omtalast som konteksttilpassing, då informantane ikkje kan seiast å med medvit ha tilpassa seg ein spesifikk person eller ei gruppe når dei har nytta variantane. Sol nytta til dømes nordfjordvarianten *gommibjørn* i ein periode som 2;11-åring, etter å ha vore mykje saman med mormor i sommarferien. Ho nytta den også saman med mor og far, som nyttar varianten *gummibjørn*, også etter at ho hadde komen heim frå ferie og ikkje var saman med mormor lengre. Dette kan nok heller sjåast på som eit resultat av mykje innputt av nordfjordvarianten, og at Sol difor nyttar den utan omsyn til kven ho snakkar med. Då ho var 4;5 nytta ho som nemnt *dokke* i ein kontekst der ho truleg tilpassar seg veslebror, og i same tidsrom seier ho «fare ned» i samtale med mor og mormor. Med tanke på at ho til vanleg fullt ut latar til å ha reorganisert seg i retning austnorsk, og vel å nytte desse variantane med personar som har dei i dialekta si, meiner eg at dette kan definerast som konteksttilpassing. Dette heng truleg også saman med alderen hennar, og at ho i større grad har sosiolingvistisk medvit. Etter 2;11-års alderen har ho i liten grad endra talemålet når ho har vore på besøk på Sunnmøre, og korkje mor og mormor har merka at ho har nytta andre variantar enn dei austnorske. Ut i frå dette kan det verke som at Sol har tre fasar av konteksttilpassing:

Figur 1: Sol si konteksttilpassing

Ut i frå mor sine observasjonar, og taleopptaket der Måne er 2;7 og leikar saman med Sol, kan det verke som at han har meir tydeleg austnorsk intonasjon her enn han har elles på dette tidspunktet, noko som kan tolkast i retning at Måne tilpassar seg systema. Rundt 1-2 månadar seinare verkar Måne å ha fullt ut tileigna seg austnorsk intonasjonsmønster, så dette kan nok heller sjåast på som ein meklingssituasjon eller læringssituasjon heller enn ein situasjon der han med medvit tilpassar talemålet sitt etter kontekst. Når Måne er 2;4 har han litt høgare oppslutning av SM-variantar enn elles, noko som kan henge saman med haustferie og høgare innputt. Han verkar altså å vere i fyrste fase av diagrammet som er beskriven over på dette punktet, noko som framleis kan verke å vere gjeldande når han er 2;9, og etter ei helg saman med mormor seier «det e nokke feil!» og «korr e bob?» med SM-variantar som han elles ikkje nyttar. Desse variantane kom likevel i samtale med Sol og foreldra nokre timar etter at mormor hadde dratt heim. Eg tolkar det difor ikkje som ei medviten konteksttilpassing retta mot mormor, men eit resultat av dagar med høg innputt av desse variantane.

Meir påfallande er det korleis dei vaksne rundt Sol og Måne tilpassar seg deira talemål. Det er døme på at mor seier «har du lyst på noe godt?» med AN-varianten av *noe* i staden for SM-varianten *nokke* når ho snakkar til Sol. På opptaka der mormor leiker saman med borna, nyttar ho fleire austnorske standardvariantar i rolleleik, på same måte som Strand (2020) beskriv at nordnorske born gjer. Dette er som nemnt noko mormor sjølv gjorde som born, då det var vanleg å «leike på bokmål». Når mor seier *noe* er dette ikkje i rolleleik, men i ein situasjon der ho saman med Sol skal finne ut kva ho vil ete. Og mor sitt ordval her passar etter mi meining inn i det Coupland & Jaworski (2009) beskriv som accommodation, eller communication accommodation theory (CAT) som går ut på at ein innanfor i grupper tilpassar seg mottakar anten med å konvergere (nærme seg) eller divergere (ta avstand frå). I dette høvet konvergerer mor, noko som kan forklarast med eit ynskje om å imøtekomme

bornet sitt og signalisere nærleik. Men det fins også døme i opptaka der mor nyttar varianten *ikkje* saman med borna, like etter at dei sjølv har nytta varianten *ikke*. Som tidlegare nemnt har bae variantane innpass i mor si dialekt, så valet av varianten *ikkje* kan kanskje sjåast på som ei divergering. Heller enn å signalisere avstand til bornet, vil eg tolke dette som eit medvite val frå mor si side om å gje borna innputt av variantar som er indeksikalsk for Sunnmøre, og som igjen signaliserer noko om mor sin identitet og opphav som ho vil vidareføre til borna sine. Når varianten noe dukkar opp hjå mor, er dette ei meir automatisk konvergering som skjer, kanskje før mor har hatt tid til å ta eit medvite val om kva for eit variant ho skal nytte.

4.7 Prosodi

I kva grad språkbrukaren styrer intonasjonsmønsteret sitt er vanskeleg å fastslå, og varierer truleg mykje mellom språkbrukar ut ifrå alder for innlæring av intonasjonsmønsteret, språklege ressursar og gehør. I dette delkapittelet vil eg argumentere for at prosodien opererer på eit anna plan enn andre dialektale drag, og utviklar seg uavhengig av desse. Hjå mine tre informantar har prosodien i stor grad utvikla seg svært ulikt. Sol har for det meste hatt austnorsk intonasjon sidan prosjektet starta, også då ho framleis hyppig nytta dialektdrag frå Sunnmøre. I hennar høve verka med andre ord den austnorske prosodien å vere tileigna tidlegare enn dei andre kategoriane. Hjå Snø verkar prosodien i større grad å utvikle seg i takt med resten av talemålet. Då ho var 2;2 hadde ho mange nordnorske dialektdrag og tilsvarande mange ytringar med nordnorsk prosodi. Då ho var 2;12 var ho inne i ei språkblandingsfase både med tanke på prosodi og andre dialektdrag, og i opptaka frå ho var 4;5 hadde ho ei stor overvekt av austnorske dialektdrag og austnorsk prosodi, med nokre innslag av variantar og ytringar frå nordnorsk og romsdalsdialekt. Sjølv om prosodiske trekk hjå Snø verkar å utvikle seg relativt parallelt med dei andre trekka, kan ein framleis seie at dei to delane av talemålsutviklinga ikkje naudsynleg samhandlar, ho kan til dømes ha ei ytring med austnorsk intonasjon og nordnorsk/sunnmørsk pronomen.

Måne la frå seg dialektdraga frå Sunnmøre tidlegare enn systera gjorde, medan den austnorske prosodien blei tileigna seinare. Måne si språkutvikling peikar i retning at prosodien kan ta lengre tid å tileigne seg enn andre dialektdrag, medan Sol og Snø ikkje verkar å nytte lengre tid på å tileigne seg prosodi enn til dømes leksikalske og morfologiske trekk. Måne hadde også eit raskt skifte i intonasjonsmønsteret like etter at han starta i barnehagen. Dette kan tolkast som at han raskt kunne tileigne seg intonasjonsmønsteret så fort han blei medviten om at dette var indeksikalsk for barnehagespråket, i så fall seier den tona-

le utviklinga til Måne meir om sosiolingvistisk kompetanse enn kompetanse i tonal variasjon.

Larsen (2014, s.12) beskriv korleis C-domenet på vegne av språkmodulen syntaks må interagere med blant anna prosodi, og at små born og menneskjer med språkvanskar gjerne syner problem i dette området. Eg vil avgrense denne oppgåva til å ikkje omhandle generativ grammatikk, men ein modulær teori om at sinnet er delt inn i «innkapsla» modular som inneheld spesifikke bitar med kunnskap som må samhandle (Larsen, 2014, s.12) er interessant når ein drøftar prosodiske funn hjå mine informantar. Det verkar ikkje som at det er nokon samanheng mellom kva for ei dialekt ei ytring svarar til prosodisk, og kva variantar som blir nytta i ytringa. Dette kjem tydeleg til uttrykk i tabellen under, som viser Snø sine ytringar frå ho var 2;12, og kva dialekt ytringa svarar til.

E _{vet} ik ^{ke}	AN
Mam ^{ma} sitt ark	SM
Der ^e lillebroren _{min}	AN
Han _{har} ikke komt ut _{der} en _{da}	NN
Han e i ma:gen til ma:m _{ma} _{der}	NN
Der _{er} mam _{ma} sin ma:ge	NN
Hvor ^{er} ma:gen til ma:m _{ma} ?	NN
Lillebror bor i ma:gen	NN
Jeg er ^{stor} je: _{nte}	NN
Jeg skal bli sto _{re} søs _{ter} for lillebror	AN
Jeg også skal ba ^{de}	AN
Den ^{her} vir _{ka} sikkert	SM
E har ingen teg _{ning}	NN

Tabell 24: Snø sine ytringar 2;12

Her kan vi sjå korleis ho i setningane «hvor er magen til mamma?» og «jeg er stor jente» nyttar AN-variantane av både kv-ord, personleg pronomen og verbet «er», men samstundes har nordnorsk intonasjonsmønster. På same måte nyttar ho SM-varianten av personleg pronomen i ytringa «e vet ikke», men har AN-intonasjon. I ytringa «der e lillebroren min» er intonasjonen også austnorsk samstundes som verbet *e* svarar til NN/RD og SM-dialekta.

Ein kan finne liknande funn hjå Sol, sjølv om dette ikkje er like påfallande av di ho for det meste har gjennomført austnorsk intonasjonsmønster. Tabellen under viser eit utval av ytringar frå ho var 2;4, av di dette er månaden med høgast oppslutning av ytringar med

sunnmørsk intonasjon.

Dis _{se} her ^{er} mi _{ne}	AN
Jeg får ik _{ke} til	SM
Jeg får ba _{re} ta _{det} på igj _{en}	SM
E _{kan} gjør ^{det} en _{da} hard _{ere}	AN
Det _e en _{da} lett _{er} e	SM

Tabell 25: Sol sine prosodiske ytringar 2;4

På same måte som Snø, nyttar Sol AN-pronomenvariantar i ytringar med SM-intonasjon, og også SM-pronomen i ytringar med AN-intonasjon. Ho har samstundes ytringar som er fullt ut austnorske eller sunnmørske, både med tanke på variantane ho nyttar og prosodien.

Det er vanskeleg å gjere same samanlikninga mellom prosodi og andre dialektdrag med Måne, av di han kan seiast å ha ein eigen prosodi fram til han er 2;4 før han ganske raskt orienterer seg mot austnorsk intonasjonsmønster. Ein kan framleis sjå same tendensen som dei to andre når Måne til dømes seier «han løfta tømmerstokkane til tømmerbilen» med sunnmørsk fleirtalsending og austnorsk intonasjon (2;2), eller når han seier «vi trenger varmt» med austnorsk final-r i verbet og sunnmørsk intonasjon (2;5). Elles tydar Måne si språkutvikling på at innlæring av tonale mønster ikkje naudsynleg skjer samstundes som andre språklege kategoriar, då har er komen langt i språkinnlæringa og har komplekse setningar og ordforråd samstundes som at han har eit intonasjonsmønster som kan verke som eit forenkla/overgeneralisert sunnmørsk.

Ommeren & Kveen (2019) viser til Klynderud si upubliserte masteroppgåve (1999) som omtaler korleis informantane kan variere mellom leksikalske, fonologiske og morfologiske variantar frå ulike dialekter i ulike situasjonar, medan intonasjonen er den same og opptrer som ein fast storleik. Det same kan illustrerast når ålesundaren John Arne Riise seier «jeg er jo egentlig det da» med austnorsk pronomen og variant av verbet, men gjennomført sunnmørsk intonasjon (Nelvik, 2015, 19.20), eller når Lilli Bendriss frå Hareid hyppig nyttar bokmålsnære variantar av pronomen m.m, men er konsekvent i den sunnmørske intonasjonen sin (Discovery+ Norge, 2019). Ommeren & Kveen (2019) beskriv korleis ein kan «avsløre» basisdialekta til nokon på bakgrunn av prosodi, noko som ikkje berre viser at ein har god evne til å identifisere prosodiske dialekttrekk, men også at desse trekka er dei som er mest statiske hjå bidialektale språkbrukarar. Dette styrkar hypotesen eg presenterte innleiingsvis, om at ein kan sjå prosodien som lausreven frå andre dialektdrag. Etter mi

mening ligg dei leksikalske, morfologiske og kanskje også fonologiske trekka i ein «modul» i sinnet, som språkbrukaren ganske tidleg i språkinnlæringa kan kontrollere sjølv. Her ligg dei ulike variantane i registeret, og ein lærer seg etter kvart verdien til dei ulike variantane, og gjer medvitne val om kva for variantar dei tek i bruk på bakgrunn av dette. Ein kan tenkje seg at prosodien ligg i ein annan modul som er mindre tilgjengeleg for språkbrukaren, der intonasjonen i større grad produserast automatisk. Om ein trekk parallellar til det å puste eller blunke, så er dette også funksjonar som skjer heile tida utan at ein har særskilt stor medvit om det. Ein kan ein puste og blunke på ein annan måte enn ein vanlegvis gjer, og «overstyre» den automatiske funksjonen, men dette krev konsentrasjon. På same måte kan det kanskje vere krevjande å legge om intonasjonsmønsteret sitt, noko som kan vere grunnen til at enkelte vaksne språkbrukarar ikkje gjer det trass i at dei kodeskiftar elles.

Ommeren & Kveen (2019, s.55) viser likevel at informantane deira kan både beskrive og eksemplifisere identifiserbare prosodiske trekk. I analysen blei bidialektale språkbrukarar nytta av di dei blei vurdert å ha meir språklege ressursar og metalingvistisk kompetanse enn monodialektale språkbrukarar (Ommeren & Kveen, 2019, s.40). Dette viser at ein ikkje kan sjå på prosodi som noko som lev sitt eigne liv, fullstendig utanfor språkbrukaren sin kontroll. Det er derimot bidialektale som meistrar tonal variasjon fullt ut, og viser stor medvit rundt dette. Blant mine informantar, viser også språkutviklinga til Snø at det i stor grad er mogleg i tileigne seg eit nytt intonasjonsmønster. I dei fyrste opptaka (2;2) har ho langt på veg nordnorsk intonasjon, når ho er 2;12 er ho inne i ei fase med språkblanding mellom nordnorsk, austlandsk og sunnmørsk, også tonalt. Når ho er 4;5 verkar ho langt på veg å ha tileigna seg austnorsk intonasjonsmønster, der 24 av 31 ytringar er kategorisert som austnorske. På dette tidspunktet har ho med andre ord tileigna seg eit intonasjonsmønster som er svært annleis enn det som både snakkast heime og i barnehagen, frå ei dialekt som blir sett på som høgstatus. Ut i frå argumentasjonen over, kan dette tolkast i retning at intonasjonsmønsteret er eit val ho har teke og difor noko ho må ha medvit rundt. I følge mor har ho likevel nordnorsk intonasjon i nokre høve, og det er i stor grad dette som heng igjen frå mor si dialekt. Ho har altså framleis spor av sitt fyrste intonasjonsmønster som bryt igjennom den elles austnorske intonasjonen hennar, truleg utan at ho har teke eit medvite val om det. Ei føresetnad for å kunne tileigne seg intonasjon fullt ut, er kanskje at ein lærer seg mønstra tidleg. Frå andrespråksforskinga finn vi omgrep som sensitive og kritiske periodar (sjå f.eks Mosfjeld, 2015), der alder for språkinnlæring har mykje å seie for sluttnivået personen har i andrespråket. Dette kan truleg overførast til innlæring av dialekter, noko Nikolaisen (2013) sitt intervju med sjef i NRK Super viser. Han seier det er vanskeleg å fremje språkleg mangfald gjennom dubbing, av di dubbingstudioet ligg i Oslo og born som flyttar dit frå andre

plassar i Noreg raskt tileignar seg dialekta (Nikolaisen, 2013, s.29). Grunnen til at Snø i så stor grad meistrar austnorske dialekttrekk og intonasjon som 4;5-åring, kan nok forklarast med at ho har hatt tidleg innputt frå talemålet gjennom barneprogram og høgtlesing på bokmål, og at ho innan ho var 2;12 var i gang med innlæringa av talemålet. I likskap med Snø har nok dei fleste norske born innputt frå dette talemålet frå tidleg alder, noko som igjen kan gjere at det opplevast som lett tilgjengeleg i eige register. Dette stemmer godt overeins med funna til Strand (2020), der nordnorske born kodeskiftar til «bokmål» i rolleleik, og kan seiast å til ei viss grad vere bidialektale. Det er likevel ein vesentleg skilnad mellom Snø sitt talemål og born som leikar på austnorsk, av di ho ikkje kodevekslar, men snakkar same talemål konsekvent.

Eit sentralt spørsmål i drøftinga rundt prosodi, er medvit. Medan Ommeren & Kveen (2019) viser at ein i stor grad kjenner igjen dialekter på bakgrunn av prosodi, og også har medvit rundt kva prosodien indeksikaliserer. Det same kan ein seie om mine informantar, som alle tre etter kvart som dei tileignar seg meir sosiolingvistisk og språkleg kompetanse, orienterer seg mot austnorsk intonasjonsmønster. I kva grad dette er viljestyrt er likevel vanskeleg å seie noko om. Eg har tidligare argumentert for at prosodien kan ligge i ein modul som nettopp er mindre viljestyrt, men forklaringa kan også ligge i at ein har vanskelig for å beskrive prosodi. Når Sol blir spurt om skilnadar mellom dialektene, peikar ho på pronomen (*de/dæi*, *nokke/noe*), nektingsadverbialen *ikkje/ikke*, og til sist den fonetiske skilnaden mellom *krem* og *kræmm*. Dette fell innanfor dei meir tradisjonelle målmerka som har vært nytta for å beskrive skilnadar mellom dialekter, og kan seiast å vere handfaste. Prosodi kan kanskje seiast å vere meir uhandgripeleg i folkelingvistisk samanheng, der ein gjerne omtalar det som tonefall eller setningsmelodi (Ommeren & Kveen, 2019). Sjølv om ein typisk kan avsløre ei dialekt på prosodien, er det kanskje vanskeleg å forklare akkurat kva dei tonale karakteristikane i dialekta er. Sjølv i språkforskinga er prosodi sett på som *vanskeleg å skildre på ein meningsfull måte* (Ommeren & Kveen, 2019, s.34), det er difor ikkje å forvente at ein fireåring kan ha metaspråk til å snakke om prosodi. Sånn sett er det vanskeleg å få tilgang på informantane sin medvit rundt prosodi, men ut i frå datamaterialet kan ein gå ut ifrå at dei har ei kjensle av tonalitet og til ei viss grad kan ta språkval også på prosodisk nivå.

4.8 Fonologiske og prosodiske trekk frå mor si dialekt

Bugge (2016) beskriv korleis tonale skilnader gjerne svarar til foreldra sine, og kan halde fram også etter at andre kategoriar er innlært. Hjå Sol og Måne er det vanskeleg å finne spor

frå mor sin prosodi etter at dei er respektive 2;10 og 2;7 år, men hjå Snø er den nordnorske prosodien noko av det som heng ved lengst, og ein finn døme på dette i siste opptak frå ho er 4;5. Det er hovudsakleg i ord med tonem 1 at den nordnorske prosodien kjem til uttrykk, og dette har vore eit trekk med Snø sitt talemål heile vegen. I dei siste opptaka frå ho er 4;5 verkar intonasjonen på suprasegmentalt nivå å vere austnorsk, men i nokre høve kan ein få brot i intonasjonsmønsteret der tonem 1 ord i ytringa opplevast nordnorsk. Det er ikkje berre på grunn av den vestnorske høgtone-realiseringa at ein kan plassere orda som nordnorsk, i så fall kunne dei like gjerne høyre til sunnmørsk eller romsdalsk. Basert på trykk og lengde kan ein likevel tydeleg kategorisere tonem 1-orda som nordnorske, der ein etter mi meining har lengre vokal og lettare trykk i nordnorsk enn i dei vestnorske dialektene som Snø er omgitt av. Dette viser at ein absolutt kan snakke om eit eige nordnorsk tonelag (Sjekkeland, 2005), truleg også i tonem 1-ord utan apokope som ikkje får cirkumfleksrealisering.

Ein finn ikkje berre prosodiske trekk frå mor si dialekt i Snø sitt talemål, men også fonologiske. Ho nytta halvtrang, lang vokal /e/ i dei tidlige opptaka, og så seint som 4;4 nyttar ho lang vokal /i/ og uvular frikativ [ɸ], i ordet «fire». Denne lyden skil seg frå austnorsk rulle-r som gjerne realiserast som ein tapp [r], og sunnmørsk tungespiss-r som ofte har ein alveolar trill [r].

På same måte er noko av det seinaste sunnmørstrekket hjå Sol fonetisk, der ho nyttar runda, midtre vokal /o/ i ordet «gjennom». Dette kan tolkast som eit sunnmørstrekk då ein i hennar austnorske mål gjerne nyttar ein lågare vokal /å/. På dette tidspunktet er ho omlag 4;3 og har for lengst lagt ifrå seg sunnmørske trekk i daglegtalen, sjølv om ho kan avvike nokre gongar når ho leikar eller snakkar med familie frå Vestlandet. Desse høva opplevast som aktive språklege val, medan den sunnmørske vokalrealiseringa ikkje verkar å vere det, av di den oppsto i ein samtale med veslebror som ikkje var ein leikesituasjon. Eit liknande funn blei gjort av Måne då han var 2;9 og nytta lågare vokal /å/ i ordet «gulvet», her har eg inntrykk av at ein i austnorsk gjerne nyttar /u/.

Eit anna fenomen som kan tolkast i retning av at både Sol og Måne har bevart enkelte fonetiske trekk frå mor sitt talemål, er at ingen av dei har nytta korkje tjukk l eller østfold-l i det heile, sett vekk ifrå eit registrert høve hjå Sol (4;4) når ho seier «aLLe lysa selv» med Østfold-l. Denne varianten av l er relativt ny i Oslo, men på sterk frammarsj, særskilt hjå born (Jahr, 2020).

Tjukk-l av både norrøn rd og l har tradisjonelt vore eit austkanttrekk i Oslo, medan ein

ikkje har hatt tjukk-l i vestkantmålet. I nyare tid har ein gått bort frå aust/vest-dikotomien (Stjernholm, 2013), og kan nok nytte variantane sidestilt i oslomålet. Sidan tynn-l tradisjonelt er assosiert med vestkanten i Oslo, og difor også bokmålet og standard austnorsk, er det nærliggande å tru at tynn-l har vore overrepresentert i media. Dette kan igjen føre til at språklyden ligg høgare på prestisjehierarkiet enn tjukk-l gjer. Sånn sett er det overraskande at tjukk-l held seg i oslomålet, men ein kan sjå same tendensen med a-endingar, spesielt i hokjønnsord bestemt, eintal (Stjernholm, 2014). Stjernholm (2014) argumenterer for at varietetar som allereie har fått innpass i standarden held seg, medan dei som ikkje har det, sånn som tjukk-l av norrøn rd, forsvinner. Om ein tek utgangspunkt i at ein har to standardvarietetar (Røyneland, 2010), har tjukk-l av norrøn l truleg fått innpass i den moderne varietetten, noko som kan vere delar av forklaringa på kvifor den er på frammarsj. Som ein moderne og nyare oslomål-varietet har kanskje ikkje tjukk-l så sterk indeksikalsk verdi for oslomål som til dømes V i framlyd i spørjeord, eller personleg pronomen /jæi/. Ein kan med andre ord fint nytte tynn-l og framleis indeksere oslomål.

Sol og Måne veks som nemnt opp på det som kategoriserast som sosioøkonomisk vestkant (Stjernholm, 2013), og farssida av familien har røter herifrå. Borna har til dømes ei oldemor med meir tradisjonelt vestkantmål, og det godt tenkast at det er andre vaksenpersonar på far si side av familien som ikkje nyttar tjukk l, av di dette tradisjonelt er eit austkanttrekk som ikkje har stått så sterkt i området der dei har vekse opp. I fyrste fase av språksosialiseringa har Sol og Måne truleg hatt lite innputt av tjukk l av di den ikkje fins i mor si dialekt, og heller ikkje er hyppig hjå andre vaksenpersonar rundt borna. Då dei møtte barnehagespråket i andre fase av språksosialiseringa blei truleg innputten av tjukk l høgare, i tillegg til at dei fekk innputt av Østfold-l, truleg for fyrste gong. Sjekkeland (2005, s.67) forklarar at tjukk l er ein av lydane som er vanskeleg å tileigne seg om ein ikkje har den i oppvekstspråket sitt. Om ein tek utgangspunkt i at dette stemmer, kan det tenkjast at Sol og Måne har vanskelegare for å tileigne seg lyden sidan dei ikkje har den frå den tidlege språksosialiseringa. Næss (2011, s.55) forklarar korleis ein ikkje naudsynleg er så merksam på lydar som ikkje har tydingsberande skilnad, men som er allofonar av same fonem slik som tjukk l [ɾ] og tynn l [l] er på norsk. Vi oppfattar til dømes ordet «blod» som det same uavhengig av kva for ei realisering av l som vert nytta. I tillegg til at Sol og Måne kanskje må anstrenge seg meir for å realisere tjukk l enn dei som har hatt tidlegare innputt av lyden må, så kan det altså også hende at dei ikkje er spesielt medviten om skilnaden mellom dei to lydane. Det er då nærliggande å tru at dei nyttar den lyden som kjem mest naturleg og uanstrengt til dei, sidan dei to lydane i utgangspunktet betyr det same. Om ein i tillegg legg til grunn at tjukk l høyrer til den meir moderne standarden som ikkje indeksere austlandsk, standard eller prestisje like

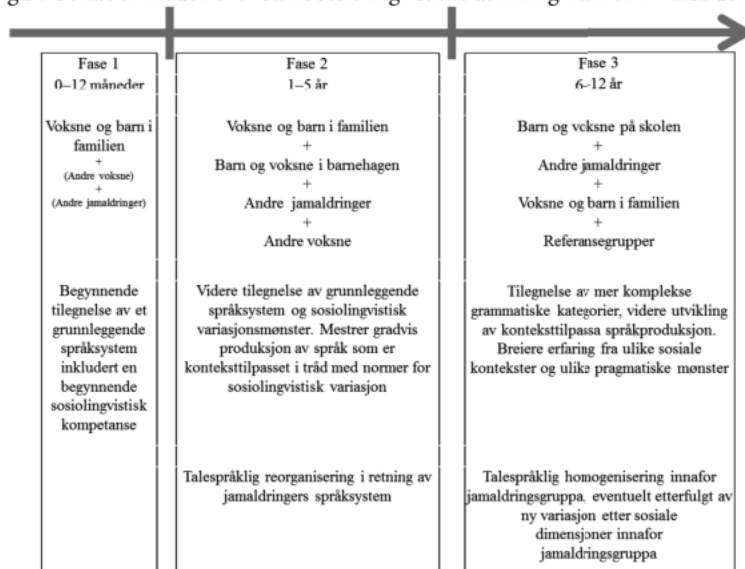
tydeleg som andre AN-variantar kanskje gjer, er det nok naturleg at borna ikkje har vurdert det som naudsynt å tileigne seg språklyden. Sidan det ikkje er tydingsberande skilnad på tjukk og tynn l, kan det sjølvstykke også vere at eg i dei daglege observasjonane heller ikkje er merksam på lyden, noko som gjer at det ikkje blir fanga opp og notert om dei nyttar tjukk l. Likevel er det heller ikkje nokre førekomstar av tjukk l i opptaka, noko som peikar i retning at ungane faktisk ikkje nyttar denne lyden.

Snø har heller ikkje nokre registrerte tilfelle av tjukk l, noko som ikkje er så overraskande sidan både mor si dialekt og dialekta der ho bur fram til ho er 4;1, er utanfor tjukk l-området. Ho har likevel høg innputt av tjukk l av norrøn l i fyrste språksosialiseringsfase, av di far har dette gjennomført i si dialekt. Det kan difor tenkjast at ho har denne lyden i registeret sitt sjølv om ho ikkje nyttar den, på same måte som personleg pronomeren /i/ og diftongen /au/ som ho raskt valde å ta i bruk etter at ho flytta til far sin heimstad. Snø har også orientert seg mot austnorsk frå 2;12-årsalderen og vidare, det hadde difor ikkje vore overraskande om ho kjende igjen tjukk l frå dette talemålet og tok det i bruk. Til dags dato har ho altså ikkje gjort det, noko som også peikar i retning at trekket ikkje har sterk indeksikalsk verdi i austnorsk talemål, sjølv om det er mykje i bruk.

4.9 Sosiolingvistisk utvikling

Figuren under viser Bugge, 2016 sin modell over sosiolingvistisk utvikling som denne oppgåva i stor grad har tatt utgangspunkt i.

Figur: Utkast til modell over barns sosiolingvistiske utvikling fram til 12-årsalderen

Figur 2: Figur frå Bugge, 2016 barns sosiolingvistiske utvikling

Som tidlegare nemnt følgjer vi informantane i den andre fasen, der dei i følge modellen gradvis reorganiserer seg i retning jamaldringar sitt språkssystem. For Sol og Måne stemmer dette godt. Som tidlegare vist orienterer dei seg mot det austnorske talemålet som snakkast i barnehagen og elles der dei bur, og tileignar seg dette i løpet av sitt andre leveår. Snø organiserer seg derimot mot eit standard austnorsk talemål, og er berre «innom» jamalderspråket på vegen når ho er i ei språkblandingsfase.

Eg vil argumentere for at fase 1 for mine informantar varer noko lengre enn beskriven i modellen over, der mor sitt talemål er merkbart hjå alle tre godt inn i det andre leveåret deira. Tabellen under viser dialekttrekk (ekskludert intonasjon) hjå Sol frå eit opptak då ho var 2;2, altså 14 månedar inn i Bugge (2016) si fase 2.

Sol 2;2

Av 574 ord	SM	AN
Forskjellige ord	17	18
frekvens	47	67

Tabell 26: Sol sine dialekttrekk 2;2 (eks. prosodi)

Ein kan sjå at mor sitt talemål og barnehagespråket er tilnærma likestilt når ein ser på antal ord, medan AN-variantane har høgare frekvens, mykje på grunn av personleg pronomen «jeg» som blir gjentatt ofte.

Styrkeforholdet mellom dei to dialektene verkar å halde seg stabilt i enda fem månadar med noko variasjon, spesielt i perioden med stengd barnehage. Mønsteret er at ein kan sjå ei lita overvekt i AN-variantar, særskilt når det kjem til frekvens. Når ho er 2;7 begynner ein å sjå resultat av reorganiseringsprosessen, og AN-variantane er dominerande.

Sol 2;7

Totalt 463 ord	SM	AN
Forskjellige ord	4	21
frekvens	13	83

Tabell 27: Sol sine dialekttrekk 2;7 (eks. prosodi)

Vidare verkar SM-variantane å vere nesten ute av den aktive vokabularen til Sol når ho er rundt 3 år.

Hjå Snø er mor sitt talemål enda meir tydeleg når ho er 2;2 og 14 månadar inn i fase 2, og nordnorsk kan seiast å vere dominerande, til tross for at ho allereie har gått eit års tid i barnehagen på dette tidspunktet. Tabellen under viser styrkeforholdet mellom dei to talemåla.

Snø 2;2

Av 268 ord	NN	SM
Forskjellige ord	24	9
frekvens	39	9

Tabell 28: Snø sine dialekttrekk 2;2 (eks. prosodi)

Sidan det er blitt gjort datainnsamling av Snø på ulike punkt heller enn kontinuerleg, er det vanskeleg å seie nøyaktig når reorganiseringa skytt fart hjå ho, men det er veldig tydeleg at den er godt i gang ved neste opptak når ho er 2;12, der nordnorske variantar ikkje er i tydeleg overvekt lengre, og austnorske variantar er på frammarsj.

Snø 2;12

Totalt 163 ord	NN	SM	SM og NN	AN
Forskjellige ord	2	3	3	4
Frekvens	5	5	8	14

Tabell 29: Snø sine dialekttrekk 2;12 (eks. prosodi)

Hjå Måne verkar reorganiseringa å vere i gong når han er 2;2, og AN-variantane verkar å vere på frammarsj. Dette er likevel litt vanskeleg å seie, då opptaka mellom 1;9 og 2;2 i nokre høve er dominert av SM-variantar, andre AN-variantar og i nokon opptak er dei omlag likestilt. Mor sitt talemål er i alle fall framleis tydeleg når han er 2;2.

Måne 2;2

Totalt 207	SM	AN
Forskjellige ord	6	11
Frekvens	8	23

Tabell 30: Måne sine dialekttrekk 2;2 (eks. prosodi)

6 månadar seinare finn vi nesten ingen SM-variantar i opptaka, så det tydeleg at Måne har hatt ei rask reorganisering i denne perioden.

Sjølv om Bugge (2016) sett fase 2 med begynnande reorganisering frå 12-månadarsalderen, er det presisert at det er ein prosess med gradvis overgang i retning jamalderspråket. Det er med andre ord ikkje sikkert at ein ser tydelege teikn til denne reorganiseringa før ein er eit stykke inne i prosessen. Dei kognitive prosessane som skjer når ein utviklar sosiolingvistisk kompetanse, og lærer seg å generalisere frå enkeltperson til gruppe og frå enkeltsituasjon til situasjonstypar kan vere godt i gang før dette er merkbar i det produserte språket til barnet. På bakgrunn av datamaterialet til Sol og Måne vil eg likevel seie at reorganiseringsprosessen gjer seg merkbar i løpet av den siste halvdelen av det andre leveåret. For Sol verkar 2;7 å vere eit kritisk punkt der reorganiseringa skyt fart, medan Måne truleg er i gong litt tidligare, og allereie langt på veg reorganisert som 2;8-åring. Ut i frå datamaterialet av Snø er det vanskeleg i seie når reorganiseringa blei tydeleg i talemålet hennar, men då ho var 2;2 var den nesten ikkje gjeldande, medan den ved 2;12-alderen var godt i gong.

Ut i frå dette vil eg argumentere for at fase 1 i sosiolingvistisk utvikling for mine informantar varer frå 0-24 månadar, medan fase 2 startar når borna er rundt 2 år. Sidan dette datamaterialet berre har tre informantar, er det vanskeleg å seie om dette er generaliserbart. Born si språklege utvikling er i stor grad individuell, noko som kjem til syne også hjå mine informantar. Ein kan difor ikkje seie at den kritiske alderen for språkleg reorganisering i retning jamaldra på generell basis er frå 2 år. Som vist i kapittel 2.2, har informantane i dette prosjektet god språkutvikling, og er truleg litt over gjennomsnittleg tidleg ute. Om born hovudsakleg tileignar seg grammatiske og sosiolingvistiske språklege kategoriar samstundes (Bugge, 2016), er det ikkje noko som tyder på at informantane skal ha ein seinare reorganiseringsprosess enn andre born. Det er likevel ein viktig faktor at to av borna (Sol og Måne) hadde seinare barnehagestart enn dei fleste norske born, dette kan vere grunnen til at reorganiseringsfasen verkar å starte seinare hjå dei enn det Bugge (2016) beskriv. Snø har derimot barnehagestart eitt heilt år tidlegare enn dei to andre, og viser likevel mindre

teikn til å reorganisere seg jamalderspråket i alderen 2;2 enn dei to andre informantane, der ho kan seiast å hovudsakleg nytte mor sitt talemål.

5 Avslutning

I denne oppgåva har eg sett på språkinnlæring til tre born i alderen 1;9 -4;5 som har ei mor som snakkar ei annleis dialekt enn den lokale dialekta der borna bur. Eg har sett på styrkeforholda mellom dei ulike dialektene, og korleis borna over tid har endra talemålet sitt. Innleiingsvis presenterte eg to hovudhypoteser der den første lyder;

1. Barne-TV og barnebøker er ein viktig aktør i born si tidlege språksosialisering, og språket her bidreg til at austnorsk blir sett på som svært relevant for born i aldersgruppa, også om dei ikkje bur på austlandet.

Hjå mine tre informantar er det tydeleg at austnorsk talemål har ein spesiell status. Dette kjem til syne ved at Sol og Måne har fleire austnorske trekk enn frå mor sitt talemål tidleg, og har ei tydeleg organisering i retning austnorsk i løpet av deira andre leveår. Dei beheld likevel trekk frå mor si dialekt lengre enn ein kanskje kan forvente ut i frå det vi allereie veit om born si sosiolingvistiske utvikling (Bugge, 2016). Snø blir også etter kvart sterkt påverka av austnorsk, noko som igjen viser talemålet sin status hjå born. I denne oppgåva har eg drøfta korleis talemål vert framstilt i media og sett på korleis dette kan påvirke språkhaldningar. Det verkar likevel som at vi går i retning meir dialektmangfald i barne-TV, og å konkludere med at austnorsken sin status hjå born kjem utelukkande frå barne-TV, ville vere ei forenkling. Delen av datamaterialet mitt der Snø nyttar variantar som *hugger* og *trett*, samt tidlegare forskning på «leik på bokmål» (Vangsnes, 2013; Strand, 2020) peikar i retning at også skriftspråk og herunder lesespråk også er eit viktig bidrag til at det bokmålsnære talemålet har oppnådd ein slik mental storleik. Måne sine nynorskenære variantar som *kjøyre* og *tjuv*, viser at også nynorsk skriftspråk kan påverke talemålet.

Den andre hypotesa som blei presentert i innleiinga, lyder sånn;

2. Ein kan sjå på dialektprosodi som lausreven frå dei andre dialekttrekka. Prosodien kan utvikle seg uavhengig av leksikalske, morfologiske og fonetiske trekk, og kan halde fram også etter at andre kategoriane er innlært.

Ut i frå funna i dette datamaterialet, kan det verke som at ein kan sjå på prosodi som lausreven frå andre dialektdrag, sjølv om informantutvalet mitt er for lite og for avgrensa til å kunne seie om dette er generaliserbart. Eg har argumentert for at det tonale i språket kan ligge i ein eigen modul i sinnet (Larsen, 2014), som ikkje naudsynleg samhandlar med

andre språklege kategoriar. Slik kan informantane mine nytte pronomen, kv-ord, eller fleirtalsendingar som høyrer til ei dialekt i same ytring som svarar til ei anna dialekt basert på intonasjon. Dette er spesielt tydeleg hjå Snø i alderen 2;12. Mitt datamateriale peikar likevel ikkje i retning at prosodien naudsynleg heng ved lengre enn dei andre kategoriane, og det er svært individuelt når mine tre informantar utviklar austnorsk prosodi. Hjå Snø er den nordnorske prosodien i enkelte tonem-1 ord noko av det som held fram lengst, men ho har også i nokre høve bevart fonetiske og morfologiske trekk på same tid, og nyttar til dømes uvular frikativ [ʁ] i ordet «fire», og nordnorsk endingsmorfem i «bakterian». Sol har også hatt spor av mor sine fonetiske trekk så seint som 4;3 då ho sa *gjennom*, med midtre, runda vokal /o/. På dette tidspunktet har ho lenge hatt gjennomført austnorsk prosodi, så i hennar høve verkar fonologiske trekk å halde fram lengre enn prosodiske trekk.

I tillegg til desse to hypotesene, har eg beskrive fleire aspekt av dialektinnlæringa til borna og kva som kan påverke desse. Til dømes har eg drøfta trekk som K/V i framlyd, og om trekket nyttast emblematiske (Strand, 2020). Eg har også sett på fenomen som søskenmeklar, kjønnsvariabel og konteksttilpassing. Denne forskinga er kvalitativ, av di eg ynska å gå i djupna og undersøke talemålet til borna over tid. Dette betyr at funna ikkje kan generaliserast, men eg vonar at det framleis er eit bidrag til eit mindre utforska område i sociolingvistikken, og at det inspirerer til vidare forskning. I framtida vil det etter mi meining vere spennande å undersøke om Snø sin overgang til austnorsk er unikt for ho, eller om dette er ei utvikling ein kan finne i talemålet hjå fleire born som ikkje veks opp på austlandet.

Litteraturliste

ARK. 2+ billedbøker. Henta 31.mars 2022 frå

<https://www.ark.no/kategori/boker/barneboker/2-billedboker/>

Astruc, L., Payne, E., Post, B., Vanrell, M. M., & Prieto, P. (2013). Tonal Targets in Early Child English, Spanish, and Catalan. *Language and Speech*, 56, 2, s. 229–253

Bäckeper, E & Liljebäck, A-M. (2014) Dialektanvändning hos barn med typisk utveckling; En jämförande studie mellan östgötska barn i olika åldersgrupper. [Magisteruppsats] Linköpings universitet

Bayley, R. & S. Schecter (red.) (2003). *Language and Socialization in Bilingual and Multilingual Societies*. Clevedon: Multilingual matters, 44–61

Bourdieu, P. (1977). The economics of linguistic exchanges. *Social science Information* s.643 – 668. Sage publications.

Boskovic, I & Jokanovic, M. (2018). Cartoon translations: Representation for the Other. *International journal of translation*, vol 30, nr.2.

Bugge, E. (2016). Norske barns språksosialisering og språklige praksisfellesskap. *Norsk Lingvistisk tidsskrift*. Årgang 34, s.63-82.

Brøseth, H., Eide, K, M & Åfarli, T.A. (2019) *Språket som system: Norsk språkstruktur*. Bergen: Fagbokforlaget

Chambers, J.K. (2003) *Sociolinguistic Theory. Language variation and its social significance*. Oxford: Wiley-Blackwell.

Chambers, J.K & Trudgill, P. (1998 [1980]) *Dialectology: Second edition*. Cambridge: Cambridge.

Coupland, N & Jaworski, A. (2009). *The new sociolinguistic reader*. Palgrave macmillan; UK.

Coupland, N & Jaworski, A. (2009). Med vidare henvisning til: Condry, J & Condry, S.

(1976). Sex differences: A study og the eye of the beholder. *Child development* 47: 812 – 819.

Coupland, N & Jaworski, A. (2009). Med vidare henvisning til: Thorne, B & Henley. (eds.) (1975). *Language and sex: Differences and Dominance*. Rowley, Massachusetts: Newbury.

Dencik, L & Jørgensen P,S. (1999). *Fremtidens børn: om postmodernisering og socialisering. Børn og familie i det postmoderne samfund*. København: Hans Reitzels forlag. S.19-44.

Discovery+ Norge (9. April 2019) 4-stjernes middag; Lilli Bendriss forteller hvordan hun ble klarsynt. [Video] Youtube.

Henta frå https://www.youtube.com/watch?v=mH9wCWauqCct=76sab_channel = *discoveryplusNorge*

Egner, T. (2017). *Folk og røvere i kardemommeby*. (39.utg). Cappelen damm.

Egner, T. (2018) *Karius og Baktus*. (48.utg). Cappelen damm.

Elias – Offisiell kanal. (24. November 2016). Tråle sin gode idé (klipp fra Tråles store fangst, sesong 3). Youtube. Henta frå

https://www.youtube.com/watch?v=Z_wbBt1KWwt=1sab_channel = *Elias-offisiellkanal*

Foulkes, P & Dochety, G. (2006). The social life of phonetics and phonology. *Journal of phonetics* 34. S.409-438. Henta frå

<http://www.linguistics.berkeley.edu/~kjohnson/ling210/sociophonetics/FoulkesDocherty06.pdf>

Fossheim, M. (2010). *Språket på Midøya – en sociolingsvistisk oppfølgingsstudie av talemålene på ei øy i Romsdalen*. [Masteroppgåve] Universitetet i Bergen.

Gusland, T, B. (2013). – Vi må jo bare si «mø»; en sociolingsvistisk analyse av reklamefilmer for melk. [Masteroppgave] Universitetet i Oslo.

Hognestad, J, K. (1997). *Tonemer i en høytonedialekt: en undersøkelse med utgangspunkt i Egersund bymål*. Oslo: samlaget.

Hognestad, J.K. (2012). *Tonelagsvariasjon i norsk: synkrone og diakrone aspekter, med særlig fokus på vestnorsk* [Doktorgradsavhandling] Universitetet i Agder.

Hognestad, J. K. (2017). Prosodiske strategier i norsk som andrespråk. NOA - Norsk Som andrespråk, (1). Henta frå
<http://ojs.novus.no/index.php/NOA/article/view/1414>

Hognestad, J.K, Kinn, T & Lohndal, T (red.) (2020) Fonologi, sociolingvistikk og vitenskaps-teori; festschrift til Gjert Kristoffersen. Novus.

Jahr, E, H. (2020). Grunnen til at retrofleks L snart er einerådande i hovudstaden Oslo. Scripta neophilologica posnaniensia. S.81-91

Johannessen, Janne Bondi, Joel Priestley, Kristin Hagen, Tor Anders Åfarli, and Øystein Alexander Vangsnes. (2009). The Nordic Dialect Corpus - an Advanced Research Tool. In Jokinen, Kristiina and Eckhard Bick (eds.): Proceedings of the 17th Nordic Conference of Computational Linguistics NODALIDA 2009. NEALT Proceedings Series Volume 4.

Johannesen, J.B (red.). (2003). På språkjakt; problemer og utfordringer i språkvitenskapelig datainnsamling. Unipub forlag.

Johannesen, J, T. (2020). Talemålsendringer i Stavanger i dag. En sociolingvistisk undersøkelse av yngre talere av stavangersk. [Masteroppgåve] Universitetet i Stavanger.

Kinzler, K, D & DeJesus, J, M. (2013). Northern = smart and Southern = nice: The development of accent attitudes in the United States. Sage Publications, vol 66 (6) s. 1146-1158.

Kristoffersen, K, E., Simonsen, H, G., Eiesland, E, A., Henriksen, L, Y. (2012). Utvikling og variasjon i kommunikative ferdigheter hos barn som lærer norsk en CDI-basert studie. Norsk tidsskrift for logopedi, 58(1) s.34-43.

Labov, W. (2001). Principles of linguistic change. Social factors. Hoboken: Wiley-Blackwell.

Labow, W. (1991 [1972]) Sociolinguistic patterns. Philadelphia; University of Pennsylvania Press

Lødrup, H. (2011). Hvor mange genus er det i Oslo-dialekten? Maal og Minne vol.103 (nr.2)

Larsen, T, L, R. (2014). Byggekløssar i barnespråket: om tre norske born si tileigning av

funksjonelle kategoriar. [Masteroppgåve] NTNU.

Mampe, Friederici, Christophe & Wermke (2009). Newborns' cry melody is shaped by their native language. *Current Biology*, 19(23), 1994–1997.

Melbye, G. (2008). Språk og symbolsk makt i Team Antonsen. *Målbryting* 9, s.35-68

Mosfjeld, M. (2015) Alder og andrespråkstilegnelse; om barns tilegnelsesprosess av finitthet og V2 i norsk som andrespråk. [Masteroppgåve] NTNU

Mæhlum, B. (2007) Konfrontasjoner; når språk møtes. Oslo: Novus forlag.

Mæhlum, B. (2009). Standardtalemål? Naturligvis! En argumentasjon for eksistensen av et norsk standardtalemål. *Norsk lingvistisk tidsskrift*. Årgang 27, s.7-25.

Mæhlum, B. (red.) (2018) Norsk Språkhistorie; praksis. Oslo: Novus forlag.

NAV. (2022, 30. mars). Foreldrepenger fra og med 1.oktober. Henta 31. mars 2022 frå <https://www.nav.no/foreldrepenger-etter-oktober>

Nelvik, L. (programleder). (25. oktober 2015). Dama til; John Arne Riise. [Episode i TV-program] NRK. Henta frå <https://tv.nrk.no/serie/dama-til/sesong/2/episode/6/avspiller>

Neteland, R., Selås, M & Gujord A-K, H. (2022). Kor e alle k-an hen? Variasjon mellom k- og v- i spørjeord blant bergenske barnehagebarn. *BeLLS* vol.12 (1) s.295-317.

Neteland, R & Aa, L, I. (2020). *Master i norsk; metodeboka 2*. Oslo: Universitetsforlaget.

Nikolaisen, C, A. (2013). Den snille, den slemme og den dumme - En sosiolingvistisk analyse av språkholdninger som formidles gjennom dialektbruk i NRK Super. [Masteroppgåve] Universitetet i Oslo.

Næss, Å. (2014). *Global grammatikk; språktypologi for språklærere*. (1.utg.) Gyldendal.

Opsahl, T & Nistov, I. (2010). *Multilingual urban Scandinavia*. Bristol, UK: Multilingual

matters.

Ommeren, R, V & Kveen, P, M. (2019). Det folkelingvistiske konseptet «tonefall». Ei sosiolingvistisk utforskning av prosodiens indeksikalitet. *Maal og Minne* (1) s. 31-59.

Ommeren, R, V & Kveen, P, M. (2019) m. henvisning til Klynderud (1999).

Osch, E & Schieffelin, B. (2008) *Language socialization: A historical overview*. New York: Springer international publishing. Henta frå

https://www.researchgate.net/profile/Bambi-Schieffelin/publication/286307913_The_Theory_of_Language_Socialization/links/5c1811f5a6fdcc494ffc6030/The-Theory-of-Language-Socialization.pdf

Regjeringen. (2021, 13. juni). Rett til barnehageplass. Henta 31. mars 2022 frå

<https://www.regjeringen.no/no/tema/familie-og-barn/barnehager/innsikt/Rett-til-barnehageplass/id2344>

Roberts, J & Labow, W. (1995). *Learning to talk Philadelphian: Aquisition of a short a by preschool children*. Cambridge university press.

Romøren, A, S, H. (2011). Stødige skritt på tonale føtter; Tonelagsproduksjon hos barn med typisk utvikling og barn med høytfungerende autisme. [Masteroppgåve] Institutt for lingvistiske og nordiske studier, Universitetet i Oslo.

Røyneland, U. (1994). Når bygdemål møter bymål - ein individsentrert eksempelstudie av fire sunnmøringar i Oslo. [Hovudfagsoppgåve] Universitetet i Oslo.

Røyneland, U. (2005). *Dialektnivellering, ungdom og identitet : ein komparativ studie av språkleg variasjon og endring i to tilgrensande dialektområde, Røros og Tynset*. Oslo: Universitetet i Oslo Unipub.

Røyneland, U. (2009). Dialects in Norway: catching up with the rest of Europe? *International journal of the sociology of language*. Vol.2009 (196-197).

Røyneland, U. (2010) Vertical convergence of linguistic varieties in a language space. Auer, peter og Jürgen Erich Schmidt (red.): *Language and space. An International Handbook of Linguistic Variation: Theories and Methods*. Berlin: Mouton de Gruyter.

Sandøy, H. (red.) (2015). Talemål etter 1800: Norsk i jamføring med andre nordiske språk. Oslo: Novus forlag.

Sjekkeland, M. (2005). Dialektar i Noreg; tradisjon og fornying. Høyskoleforlaget.

Språk i Norge (u.å.). Mediespråk i endring. Henta den 8. mai. 2022 frå
<https://sprakinorge.no/kapitler/mediesprak-i-endring/>

Stjernholm, K. (2013). Stedet velger ikke lenger deg, du velger et sted – tre artikler om språk i Oslo. [Ph.D-avhandling] Universitetet i Oslo.

Stjernholm, K. (2014). Oslos sosiolingvistiske utvikling, eller en typologisk framstilling av utviklinga i oslomål. Maal og minne 2 (s.56-91).

Stjernholm, K. (2019). Variasjon som virkemiddel – hiphop, språkvalg og identitetskonstruksjon i Oslo. Norsk lingvistisk tidsskrift årgang 38. (s.25-57).

Statistisk sentralbyrå. (2022, 3.mars). Barnehager. Henta 31. mars 2022 frå
<https://www.ssb.no/utdanning/barnehager/statistikk/barnehager>

Strand, B-M, S. (2020). Morphological variation and development in a Northern Norwegian role play register. Nordic journal of linguistics vol. 43(3) s.289 – 321.

Svensen, B, A. (2012) Et språklig bakholdsangrep? «Østfold l-ens» inntog i Oslo. Fra holtijaR til holting. [A Linguistic Ambush? The March of Apical ʎ in Oslo]. In Enger, H.O. og U. Røyneland (red.), Fra holtijaR til holting. Oslo: Novus. 349-366

Torp, A & Vikør, L,S (2000) Hovuddrag i norsk språkhistorie. (3.utg.) Oslo: Gyldendal akademiske.

Vangsnes, Ø, A. (2013) Språkleg toleranse i Noreg Norge for faen! Oslo: det norske samlaget.

6 Vedlegg

Vedlegg 1: Abstract

Vedlegg 2: Oppgåva si relevans for virket som lærar

Vedlegg 3: Transkripsjon Sol

Vedlegg 4: Transkripsjon Snø

Vedlegg 5: Transkripsjon Måne

Vedlegg 6: Prosoditranskripsjon Sol

Vedlegg 7: Prosoditranskripsjon Snø

Vedlegg 8: Prosoditranskripsjon Måne

Vedlegg 9: Samtykkeerklæring

Children's language acquisition in multi dialectal environments

Keywords: language acquisition, children's language, multi dialethism, prosody, medias impact on language choices.

This master thesis follows three children in a rich dialectal environment. The two original informants are the girls Sol and Snø. It has been collected data from them between the age of 2;2 – 4;5 years old. The third informant is Måne, Sol's little brother who joined the project when he was 1;9, and which I follow until he turned 2;9 years old. The children have been recorded on tape in everyday situations, such as meals, playtime, and bedtime. In addition to this, daily observations have been used as a method.

Children today participate in complex language situations, where they must navigate in multiple language communities (Bugge, 2016). In many Norwegian families, the mother, the father, and perhaps also other family members speak different local varieties. The children are also exposed to a range of dialects through television, music, games, and movies (Bugge, 2016). Although there are several examples of dialect representation in children's TV-shows (Nikolaisen, 2013), the standard-close variety of eastern Norwegian which is close to the written language bokmål, is very frequent (Mæhlum, 2009).

The research question in this thesis is linked to how the power relation between the children's language communities are, and how this develops over time. The research on prosodic features is scarce within sociolinguistics, this research therefore focuses on the children's suprasegmental prosodic features, as well as the more traditional dialectal features.

Literature:

Bugge, E. (2016). Norske barns språksosialisering og språklige praksisfellesskap. *Norsk Lingvistisk tidsskrift*. Årgang 34, s.63-82.

Mæhlum, B. (2009). Standardtalemål? Naturligvis! En argumentasjon for eksistensen av et norsk standardtalemål. *Norsk lingvistisk tidsskrift*. Årgang 27, s.7-25.

Nikolaisen, C. A. (2013, mai 31). *Den snille, den slemme og den dumme - En sosiolingvistisk analyse av språkholdninger som formidles gjennom dialektbruk i NRK Super*. (Masteroppgåve). Universitetet i Oslo.

Ommeren, R. v., & Kveen, P. M. (2019). Det folkelingvistiske konseptet “tonefall”: Ei sociolingvistisk utforskning av prosodiens indeksikalitet. *Maal og Minne 1*, s.31-59

Vedlegg 2 – Oppgåva si relevans for virket som lærar

I virket som lærar meiner eg det er svært relevant å ha kjennskap til kva som påverkar born si språkinnlæring og korleis. Som denne oppgåva belyser, spelar talemåla i borne-TV ei stor rolle i borna si språksosialisering. Korleis desse vert framstilt kan ha innverknad på borna si haldning til eige og andre sitt talemål, og eg meiner difor det er viktig at ein i undervisningssamanheng vel materiale som viser dialektmangfald på ein ikkje-stereotypisk måte. Dette kan bidra til at borna får ei positiv haldning til si eiga og andre sine dialekter. Overordna del av læreplanen seier at opplæringa skal sikre at elevane blir trygge språkbrukarar og at dei utviklar sin språklege identitet (kunnskapsdepartementet, 2017, kap.1.2). I dagens klasserom kan ein ta utgangspunkt i at fleire av elevane har minst ei anna dialekt i heimespråket sitt, og medvit rundt korleis dialekter blir framstilt i materialet ein nyttar i undervisning kan difor både bygge identitet og framme eit inkluderande og mangfaldig fellesskap, slik som LK20 definerer som eit av verdigrunnlaga i opplæringa (kunnskapsdepratementet, 2017).

Eg meiner at eg i denne oppgåva viser at også skriftspråket har ei sentral rolle i å oppretthalde og vidareføre språkhaldningar. I læreplanen i norsk er eit av kjerneelementa at elevane skal utforske tekstar på bokmål og nynorsk (kunnskapsdepartementet, 2019). I virket som norsklærer burde ein i tillegg vere reflektert rundt variasjon innanfor målformane, og korleis dette vert nytta i litteraturen. Som eg har vist i kapittel 4, har ein i nokre høver stereotypisk framstillingar i barnelitteraturen, der markerte karakterar, som til dømes skurkane i større grad har austkanttrekk som senking og diftongar. Eg vonar at denne oppgåva gjer større innsikt i korleis skriftspråket kan framme eller hemme språkleg mangfald, og at den kan bidra til enda større medvit rundt dette blant norsklærarar.

Litteratur:

Kunnskapsdepartementet (2019). *Læreplan i norsk (NOR01-06)*. Fastsatt som forskrift. Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020.

Kunnskapsdepartementet (2017) Overordna del – *verdiar og prinsipper for grunnopplæringa*. Fastsatt som forskrift ved kongeleg resolusjon. Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020.

Vedlegg 3 – Transkripsjon Sol

Rødt – Oslomål (transkribert på bokmål)

Blått – Sunnmørsk (transkribert lydnært)

Ord som ikkje er markert er anten felles i begge dialektene, eller vanskelig å fastslå.

/ - Tonelag stigande

_ - Tonelag synkande

6. november.2019 – 2;2

Hvis **jeg** dett hvis jeg detter sånn /

Jeg vil få litt godt. Ja!

Kan du kan du gjør sånn?

Gul! Josa. Rosa. og gul. Josa!

Grønn!

Mormor

Penslane./

Pensalala, pensle pensle pensle pens.

Jeg tulla og **leika** /

Med (navn)

Kor e den store?

Kor

Kor e den andre store?

Kor, kor?

Sånn, **jeg** kan male sånn **jeg** skal lage **en** prinsesse.

Kan du lage en prinsesse?

Ja?

Med den. _

Og **øyner.** _

Gulltopp datt!

Til..

Tørke det?

Tørke.. Har det tørka?

Har det tørka?

Og litt og litt hår her.

Rundt hår her. _
Her en pakke til **deg** /
Skal **jeg** åpne opp å se?
Prinsen!
Han hoppa _
Her **e** pappaprinsen/
En pappa./
Pappaen til **meg**. _
Pappa henta til **meg** /
Pappa henta **meg**. _
Tegning.
No kan du male. _
Høyt opp/
Høra prinsen/
Til **deg** pappa/
Et kunst til **deg**!
Kunst! Kunst.
Til **deg** pappa.
Pappa ta den!
(navn) kom!
Kom (navn) kom
Å, se på den!
(navn) der! Kom (navn) der!
Jeg kaster den /
Fordi at
Fordi
Fordi at
Ninne og Mali/
Ja. Ja, det **er de** da/
Ja, det **er de**
Ja (navn) se på **de**
Kom å se på didden(?) min!
Jeg trøster **deg** /
jeg trøste **deg**

jeg vil trøste deg, (navn).

Jeg vil trøste (navn).

Hei (navn). hei (navn). hei. Ja! Hei (navn).

Er du glad?

Få lov å bære han. /

Jeg vil ha jeg vil ha jeg vil ha tutten min/

Ja jeg vil ha nokke godt

Nei jeg vil ha ikke drue jeg hadde drue i matpakka mi
nei ikke ta fram!

Noe der oppe.

Nei to i hver hånd.

To!

En, to, tre.

Se!

Ja. Hei (navn)

Vil du vær med meg?

Vil du leie meg?

Hei (navn). hei (navn). _

Hei!

Bø!

Nei. _

Kan du synge den for (navn).?

Kan du lære meg den?

Skal jeg setten(?)

Gu!

Er det gu?

Vil du hjelpe meg app!

Av 328 ord	Sunnmørsdialekt	Oslodialekt
Forskjellige ord	7	9
Frekvens	13	42

7.november.2019 – 2;2

Sånn!

Hvordan skal jeg lage kaffe/

Lage kaffe/

Jeg er ikke enkelt/

Kom!

Jeg er den store bukken bruse

Tramp tramp tramp

Skal se i sekken min

To puma

Så masse

Ja

Kjøleskapet

Leike med (navn)!

Kan du gjøre det for meg og?

Han han har tegna

Jeg må

Kom!

Skal vi legge oss?

Se mamma!_

Kan ikke. Jeg får arbeide, jeg.

Jeg må arbeide, jeg.

Oj

Kan du kan du hjelpe meg?

Mummimammakopp

Mummipappakopp

Barista til (navn).

Barista til pappa

Den med sånne på

Den passer

Og den mamma

jeg hadde den heilt aleine

En sokk

Min

E skal lage kubisme_

På tante (navn). sitt rom/

Og jeg har au i hodet mitt her/

Kan du blåse på?

Sånn pappa her e kaffe_

Vottane mine

Jeg vil åpne helt aleine_

Kan jeg ta opp

Helt aleine_

Jeg har den_

Nøkken-pøkken_

Bukkene bruse_

Korr e den store?

Den.

Nei

Den store

DER e store

Den lille_

Nei, det var ikke riktig_

Og den, den der.

Snart kommer trollet_

Korr skal den være?_

Nå kommer ikke trollet_

E kan ta den_

No kommer trollet_

Jeg meinte ikke hånda/

Mente ikke den og_

Meinte ikke prinsessa/

Konge ponge/

Konungr

Jeg meinte ikke der_

Jeg kan det helt aleine_

Helt aleine_

Å den passa ikke til den_

Sånn **no** kan **noen**_

Kor

Kor pinky?

Er det mitt navn?

Huset til Per og Pål

Og den

Vi **mangla** Per

Der oppe

Vær med å se

Per og pål

Kor e di andre?

Jeg får tak i den/

Må vi må vi må

det **e** min bokstav/

Kan **jeg** plukke den_

(navn).

(navn). sin!

Jeg kan ikke ta'n.

Skal vi lese?

Høyt der oppe ligger

Se nå/na(?)

Må gjøre det på nytt_

Bygger **helt aleine**_

Nei, **jeg** kan ikke/

Skal vi pusle det **no**?

Den være der

Jeg raskere

Jeg er sånne

Bokstav

Jeg har bokstaversokker

E kan stå

E kan stå på den_

Det va lett å pusle_

Fisk

En to tre fire fem seks **sju**

Kubisme

Jeg må få den/

Der **va** den andre_

Sånn

Jeg klarer på fanget mitt/

Kan du snu den andre veien?

Oj

Se po

skal vi se po ligge her?

(navn). Sånn, sånn, sånn, sånn pusle_

Sånn riktig vei/

(navn)s. **Jeg** fant to **brikka**_

Ikke pusletid

No skal vi rydde **dem**_

Kan gjør sånn, og sånn

Ryddetid

Jeg spiser den/

I barnehagen kan vi spise

Jeg må knipe han/

Han **jeg** få tegne ham

Han.

(navn). lille vennen min/

Ja_

Han vil til **meg**/

Bær

Sånn vei

Han kan sitte her **no**

Jeg må holde handa di

Tull(navn).

Jeg vil reise meg opp /

Kan du gå med **meg**?

Kan du gå **no**?

E kan gå med føtter/

han har jo føtter /

Han har jo føtter/

Jeg maler kubisme

Jeg må male kubisme/

No skal jeg

No strekke han se

Jeg må blåse på/

No e det godt

Er du ferdig?

Fin, fine fin

Sånn som jeg har

Kom å se

Gryteklut

No blir jeg glad

Så blir jeg glad

Jeg sitter sånn

Så blir jeg glad

Har du strikka den til meg?

Vil ha den

Han spiser den/

No kan vi danse_

Kan jeg danse med deg?

Sånn i spania

vi må gå med sånne

Sånn e spania

Sånn e spania

Har du laga kubisme?

Jeg har laga kubisme

Kom å se du

Her/

Og her_

Under

Jeg har di

Kom, mamma

Så må den under

Der må den være_

Av 574 ord	Sunnmørsdialekt	Oslo-dialekt
Forskjellige ord	17	18
frekvens	47	67

Godt inni armen

Godt inni armen sin

Der

Stor godt

Munngodt

Jeg vil ha mer munngodt/

Dere er der/

Og jeg er sånn

Sånn som (navn). der

(navn). har begynt å gå litt_

(navn). har begynt å gå litt/

Femten år_

Håper at han kan gå

håper han går kommer en krokodille/

Vi er aper/

Liten hår

Liten hår

Og genseren min

Tørkes inni der

Tørkes inni der

Det tørkes inni der

Femten år kan jeg gå_

Akayogenser/

Pinky er mitt navn

Jeg vil ha litt smufs
Smufs
Der oppe er smurfs
Der oppe
Jeg ser ikke musli/
Jeg ser ikke musli
Nei du kan ikke vise meg musli/
nei! Ikke!
Jeg vil ikke ha musli/
Jeg vil ha tutten min/
Inni den.
Jeg vil ha grønt sugerør/
Blå sugerør_
Blåblåblåblå
du må ha
ja, sånn ja.
Mere sjokomelk
Jeg vil ha siste slurken/
Jeg vil ha den siste slurken
Vil ha litt smurf
Jeg vil ha litt smurf
Liten smurf

Jeg har fått
jeg må ha to pez.
En gang til
NO!
Nei
jeg må ha tutten min der/
Jeg vil ha den no_
Jeg vil ha pez
Og pez
Ingen vil ha den.
Der oppe e tutt

bær meg

Jeg kan gå

Jeg må lage mat først/

Og der_

(navn) er hjemme

(navn) er ikke hjemme

Maska mishka er hjemme

er ikke hjemme.

Ja

Sånn.

Hjemme først

Etter barnehagen

Etter barnehagen

Mormor

Mormor

Der e mormor

Later som mormor e her/

Jeg visper mormor/

Mormor

mormor

(navn) e liten/

Er det visp i barnehagen?

Er det visp i barnehagen?

Nei

Ikke verktøy/

Det e brannmann sam verktøy

Mormor er du bak døra?

Jeg ser mormor

Mormor er du der

e du bak døra?

Ja det var hun/

Vi later/

Vi spør(visper?) mormor

Okey

Vispe munnen min litt

Vi skal **gjømme** for hufsa kommer

Hufsa kom

Hun er i huset

Vi må **gjømme** oss

Vi **e** karius og baktus/

Nei for tannlegen/

Rompa bak døra/

Jaha

Jeg må ha på **di**

Jeg må ha **di** rosa

Sånn som på tytter/

Du må ha på lua di/

Okei, da_

Jeg har her/

Sånn?

Yoghurt i den

Må vi se da/

Jeg har spist allerede opp

Sabeltann

Jeg vil bli med

Yoghurtpose

Jeg liker ikke/

Nei

Nei **jeg liker** ikke å tro det

Jeg liker ikke å tro

Jeg liker ikke hvite sko

Jeg har ikke hvite sko

ha

Ferdig

Nei

Av 400 ord	Sunnmørsdialekt	Oslo-dialekt
Forskjellige ord	3	11
frekvens	11	52

26. Desember (sammen med mormor) 2;3

Pannekake_

Kniv og gaffel og skjei

Saft

Så et sånn

Nei

Jeg kan ikke

Ingen

Ingenting

Jeg liker ikke sild

Men du

Jeg skal bli voksen så kan jeg spise sild

Mormor

Jeg!

Det e min bokstav

For jeg er skjel

Nei R!

Jeg og hå

A B C D nei

.... masse mat_

Vaskemaskina_

Det va den maskina

Maskina det va du

Å klatra_

Nissen

Ja

Jeg har fått smør jeg

Det va alicé

Og det va ellie

Ellie og Alice

Laisa

Det heter gulost/

Ja, sånn som Leila/ ... kan vi lese AU?

Kan vi lese AU

Min bok

Du har spist

Sild

... ikke ha piknik

Nei!

De va rotte!

Sånn lang

Sammen med deg

Han va snill

Nei

Tenk på det va en rotte

Nei det vakke en til

Sånn som kråka

Det kunne ikke di

Kråka

Ska vi være venner?

Di kan de

Da kan jeg danse

Akkurat nå

Nei

Men en kråke

Huska du mamma mø?

Jeg kan ikke

Namnamnam

Jeg er lei meg i dag

Se her

Det kommer en hai

Det kommer en hai

Nei du blikke redd
Det e bare en snill hai/
Ikke slem hai/
Skal vi svømme bort til haien?
Svøm hai
Det kommer en sulten hai
Det kommer en sulten hai forbi dei
Han e farli_
Det va godt ...
Og der svømmer han/
Takk og pris
Det kommer en gla hai
Rape
Du å må rape
Jeg kallte deg for brød
Jeg kaller deg for brød
Jeg kaller deg for gulost
Ingen...
Kan jeg få syltetøy?
Det er skikkelig ekkelt_
Nei jeg mener
Mere
Jeg vil ha mere og mer og mer og mere
Det ikke nok!
Jeg vil ikke ha brød
Bare gulost
Jeg vil ha melk_
Vil ha melk
Melk
Ehlikke ha vann
Nei
Vil ikke bestemme
Mjø
Jeg kaller det for brød

... brunost

Se oppi skapet_

Sånn

Nå skal **jeg** spise gulosten

Men det va gulost

Jeg må (..)

Du kan ikke komme

Du kan ikke bli med

Du kan ikke komme

Nei

Mamma

Totalt 342 ord	Ålesundsdialekt	Oslomål
Forskjellige ord	8	14
Frekvens	15	43

Opptak 2 (27 desember 2019) 2;3

Bare se/

Du **ska** ha litt sånn_

Nei **ikkj-(gjentar)**

Hvorfor er det sånn?

Nei

Hjelp mamma_

Hjelp

Skal bare gjør

Oj

Sånn ska det være så mamma_

Gjør du sånn mamma?

Sånn

Det hel **er** din

Er de din?

Hva

Merkelig

Herlighet!

Som en jådd_

E trenge mere

Da må det vær mere

Her e tomt_

På paprika da

Det holder ikke

Nei det nok

Overalt_

Kanne ta den på_

Plastalin

Bittelite skøkken

Kan du feste den på?

Den passa ikke!

I tiden når jeg

Hæ? Tomat

....

Aaa denne kan du ha

Eme ækkel

På tuppen her

Det går ikke

Ned sånn ha ...

Neei

Den! Den glømte du

Den fungerer ikke

Den mangla jo på den hylla

Må

Ikke ha mat

Ikke ha mat

Den vil jeg ha

Nei

Den bakerste

Nei det er den

Ehhh ja

Den må

Nei

Jeg vil ta litt sånn

Jeg har en stor til jeg

Den va en stor mossalella_

Jeg vil ha den mummitallerken med snorkfrøken

De satt på huska di

..., som e der

En støvel!

Har du

Det e min støvel

Edeå støvel

Er det min støvel?

Det va en støvel og det va en sko

Den eller den

Nei den!

Den kan du få

Du får hele tallerken

Jeg er ikke ferdi jeg

Jeg er ferdi

Tomt!

Kan du gjør det?

Åpne

Åpne se en flaska eh du åpne den?

Det va litt igjen_

Kan få mere vann?_

Ehh.. kan hvilken vil du ha?_

Den nei den! Eller den eller den nei

De e min svømme tomat

Sværste

Aller fremst

Se det heller flaske tomat... sånn (?)

Det er et kult triks

Sammen med deg

Nei

Bade nå jeg

Jeg må bade nå_

Bade

Julenisse

Hvilken da?

Takkikke den

Du fikk ikke den

Det gjør jeg

Tar du en

En til sånn der/

Du å ha e.. sånn?

Den flateste e der_

De dennom

Delle din faktisk_

Sånn

Saus

Boksa mi

Sette fast

Heldigvis gikk det bra_

Totalt 331 ord	Ålesundsdialekt	Oslomål
Ulike ord	12	13
Frekvens	23	33

25. Januar. 2020 2;4

Kan du ta den oransje saksa?

Hvor er alt?

Nei!

Nei her

Glitterlime

Ja-a

Her?

Jeg får ikke til_

Får bare ta den på igjen_

Prøve grønn!

Kan du prøve grønn med meg mamma?_

Og **jeg** kan ta rosa/

Jeg får ikke til_

Jeg får ikke

Ææææ over **hele meg**!

Den grønne **e** her

Og den rosa **e her**

Oh den rosa, her, pass på den

Grønne

Over **hele** meg

Oj, **jeg klarer** ikke!

En til far og hei på deg lille, mammaen min

Nå skal **jeg** prøve gul

Jeg har au på to tommelen

Hade mamma

God morn mamma

Har duu såva?

Jeg hakke sovd **jeg**_

Våkna/

Mhm.

Kan du sitte med **meg**?

Hei hade!

Hade mamma

Er dette gul?

Kan du ta gul?

Jeg får ikke til å ta den

Nå blir **jeg** sterk

Hvor skal **ditta** da?

Kom!

Kom hit med **meg** pappa

Baby shajk dudutututu

Fikk lim på **meg**!

Au!

Sånn

Det va den maling til deg, mamma
Snart er det ditt
Det e enda lettere_
Enda hardere_
Skal gjør det enda hardere_
To harde sanger
Hvorfor tar du sånn der?
Oj
Det vakke brette
Va det nydelig mamma?
Er det nydelig?
Gleder du deg?
Sånn
Nå er det ferdig
Te meg
Den ikke ferdig!
Hva er din saks?_
Nå blir det ikke sløv
Jo
To som kononokoro
To smo konokoro
Klipp klipp klipp
Nå blir du helt fin
No
Herlighet!
Kjæreste
Disse her er mine
Kaste den i badet da blir de skempelei seg
I bingen springer det en gris
I søla den ruller seg rundt
Den e nøkkel
Der e nøkkelen din_
Du må ikke ødelegge nøkkelen din/
Jeg drakk kaffi

Kan **jeg** smake gulerot?

En liten

Takk!

Sjærte du fingeren din?

Hva?

Hva der der?

Hva e det der?

Jeg var så tøst!

Namnamnam

Va så tøst. Mhm.

En, eh, okei da

Mmm, ny bokse

Har au her

MMM!

Hvorfor det?

E va så tørst

Se på **meg**

Sånn

SÅNN!

Er det dette?

Ser du **ditta?**

Ser du **ditta?**

Erkke klart enda, mamma?

Skal tegne øre, øre, øre

Øre, øyne, to

Au! Au!

Til tannlegen **hvor** er tannlegen

Tannlegen den, ja

Tannlegen min/

Ja

To, tre, fire, seks, sju, åtte, ni ti, fjorten seksten, åtte ni, ti

Du må komme mamma

De **e** bok!

A B C D E F G H I Jådd K ellemennope

Klarte, og mere

Jeg låna din bok

Vakke det min bok da?

En to tre fire fem seks sju åtte ni to elleve tolv fjorten seks sju åtte

Kan du tegne en mann?

Kan du

En lulletrapp

En rulletrapp

En rulletrapp

E låna din bok

A B P

Mat

A B C D E F G

Ingen kan gå i teltet mitt

Sånn no va teltet mitt med

Totalt 463 ord	Ålesundsdialekt	Oslomål
Ulike ord	11	16
Frekvens	24	55

24. februar 2020 (i Ålesund) 2;5

Hvor si no denne

E ta det e ta det

Jeg gjorde det bedre

Hvem finner soffan

Har jeg smykke på meg?

Jeg har smykke på meg, jeg

Mamma skal gjøre dette med meg

(navn) skal gjøre dette med meg

Hvor er smokken

(navn) skal gjør dette med meg

Heller

Hellelim

Jeg bare lente meg framover

Jeg vil plokke opp jeg vil plukkopp

Hva finne denne her

Villkatten!

Her!

Sånn?

Hvem finner denne?

Ååå jeg skal ta

Hvor er romskipet?

Nei!

Nei ikke den

Takk!

Hvoll

JA

Her!

Heeer

Her så vi den

Må finne laimen

Her er den

Her er tjusa

Jeg har villkatten hjemme åsså

Jeg har ikke tjuse hjemme

Jeg ser ikke smokken

Smokken e her_

Nå er jeg sliten

Jeg får tak i den

Jeg fikk ikke villkatten

Jeg vil ikke det

Neei

Pusle med deg mamma

Pusle med deg

Åsså er det puslespill

Lesespill!

Oj, se da

Her_

Der!

Denne

Åh, (navn)!

Det begynner med (navn)

Sofa, ja.

Denne trakk jeg

Mormor

Det begynner med!

E mente ikke disse her, jeg

Indianer!

Leopard!

Ærfurr og for mormor

B!

Ditta, bokstav. For bever! Og B

Og for BANAN!

Med blå

Se

For pappaen min!

Jakke!

Den legge på der?

Oj fingeren min

Lange negla!

Kløkløklø

Sitt her med meg

Fargen!

Vetikke!

Vetikke!

(navn)!

Mormor

Jeg har lange negla

Lange negler, onkel!

Og en grønn

Og en rød

Blå!

Og en grønn!

Katt!

Sånn skal det vær_

Lina!

Min!

Sjiraff

Er dette S?

Da legger jeg det der

Jeg detter!

Piano!

Appelsin!

Vetikke

Deg!

Skal jeg tømme di?

Hade lesespill

Takk!

Ja jeg vil bli med

Da må sette meg her

Her!

Ja det er det

Mamma deg!

Her!

Takk

Den skal ligge her?

Ikke denne

Ikke her

Ja, her

Ingenting her

Og her

Se, mamma!

Eh, ja/

Her **passa** den, ja

Her **passa** den

Den passer ikke

Ja

E klarte det

Puslespill

Pusl dette med meg/

Jeg river den av

E skakke det

Babyen lota den vekk

Ikke jeg

Nei der

Tante (navn), da!

Vi klarte

Jeg sendte det til deg

VERDENSROMMET

JA!

Hvor passer den her da?

Her?

Neei

Hvor?

Neei

Der!

Nei.

Sånn

Klask!

Ikke der!

Da klask!

Jeg vil ha av dinna genseren jeg

Nei ikke ha av

Hvol er den siste biten da?

Hvor er siste biten?

Jeg fant ikke den andre brikken

Mamma?

Jeg kan

Ja det va det!

Jaa

Så masse

Klenger du hjelp?

Du må å hjelpe meg mamma

Den passer

Kuen!

Klarikke

Gåsa

der

vi fikk til

eh, gris

her e gris

vi klarte

hest!

Her

Ikke kalkun

Der va kalkun

Et hjul

Et hjul

Traktorn

Der traktorn

Da setter vi den her

Huus

Ja huus

Ja esel

Her e litt av eselet (bruker hun det som er mest økonomisk?)

Må finne resten_

Katt

Jeg finne resten av...

Kree

Nei, tesla!

Nei, stella.

Va det?

Vindmølle er der

Se (navn)!

(navn), se hva jeg klarte!

(navn), kom å se!

Se

Her?

Kom, (navn)!

Se, (navn)!

Pusl med oss

Oj, skvadennee

(navn), se hva jeg klarte da (navn)!

Pusl med oss

Jeg har vilkatten hjemme også

Jeg har villkatten

Hjemme i mitt hjem

Ja, ikke i ditt hjem

Bare i mitt hjem

Ojojojojojoj

Jeg plokkopp

Se plokka opp

Plokka opp

Se

Kan du ta pusledoren

Sånn

Å jeg klarikke

Takk

Du skal ikke pusle i dag

Nei

For jeg er dårlig humør

Jaa

Fordi jeg er det

Du

Skal vi gå ut?

Skal vær så stor

Jeg skal bare si noe til (navn) jeg

(navn) er ikke her

8. Mars 2020 2;6

Vi begynne på begynnelsen/

Oj **jeg** sklir!

Neei

Klale **sjøl**

Skummelt farlig eventyr

Jeg vil sette på fanget mitt

Neeei sitte **sjøl**

Ikke **lita lita** mus!

Anna eventyr skummelt!

Skummelt!

Nei ikke!

Ikke liten skylling

Bale farli

Jaaa

Neeeei

Sitte **søøl**

Begynne **no**

Jaa litt redd

Ja

Ka gjør han med **dei**? (gjentek etter mor)

Korsn da? (gjentek etter mor)

Styrkemedisinen

Jeg er litt redd

Å ja

Hjeeelp

Spise han barn?

Men vi **e** jo to baarn

Nurke vil sove **no**

Er det sikkert av monsteret **sover nå**?

Men **hvordan**?

Albert albert

Kom å les eventyr om den lille skyllingen

Da **va** teateret ferdii

No har det tørka

Jeg skal tegne litt

Denne her

Der?

Jeg kan tegne hemmelig

Her skal **jeg**

Sånn ...

Så flink

Jeg har gjort det ferdig

Da kan **jeg** legge det oppå

Dette har tørka

Kan du åpne **denne** her mamma?

Totalt 140 ord	Ålesundsdialekt	Oslomål
Ulike ord	10	5
Frekvens	15	16

21. mars 2020 2;6

Hva har du, mamma?

Hva har du der mamma?

Ehh vil ikke smake

Vil ikke smake

Rømme/

Fordi

Rolig middagstid **nå**

Æh det **kommer** en hai

Du må ikke rope sånn/

Vi hadde to syke **babya**

Alle hadde hjernerystelse

Alle måtte til legen min/

Undersøkelse

Babyn

Vetikke

Ikke rop sånn/

Pappas stol er der

Det er pappas stol

Alle disse er våres stoler

Ja det plokka stoler

Gullerot

Potet

Sånn

Mhm

(navn) må få spise på skeia/

Si nei

Jeg går å legger meg

Litt

Somner litt

Jeg er mett

Totalt 90 ord	Ålesundsdialekt	Oslomål
Ulike ord	2	9
Frekvens	2	16

22.mars 2;6

Ville holde på med ditta først

Jegvill juice også

Du må skylle den

Ikke plastalinen_

Skummel pyton

Snok!

Som va slem

Jeg skjønner at du vil ha kaka mi/

Enorm slange_

En skummel

Ja slange_

Va sånn

Drikt opp

Jeg vil gjør det

Hvor?

Jeg vil jeg vil jeg vil

Gjør det gjør det

Kommer

Jeg vil gjør det jeg vil gjør det

Nei du må gjør det

Ja

Her er kaka

smørkrøm

ta imot da _

marsipankake

her er marsipankaka

jeg tar imot

blått også

du må ta imot

alene

ja

sånn

da tar vi det på kaka

sånn også gjør vi sånn

gjør sånn på kaka

så gjør vi sånn her

så en drage

en dragekake

ja

da skal du være hjemmesitter

ja som er skummel

da skal vi ll oksesnok

lang oksesnok

skal jeg lage tunge på den?

Jeg vil gjør

Ja jeg

Da kan jeg snu den/
Klippe alene med deg
Fordi
Di kan lokte med den
Så kan slangen spise den
En gang til
Da skal vi lage en ny
En liten
Og det e mammaen
Dette kan vær mammaen
Dette kan vær mammaen
Ffflage baby først
Øyner
Først lager vi baby
Nei dette e bra størrelse
Dette kan vær mammaen
Da kveler seg
Sove litt
Kvile se å sove litt
Sånn gjør de når di sover
Sånn
Jeg lager en
Sånn
Du
Ja
Oksefamilie
Oksefnokfamilie
Sånn skysser dei
Snurrer de
Det er tante
Te babyen
Og en storebror
Jaa
Jeg e trøtt

Han kveler seg
Sånn skal de gjør
Også lokte sånn
Frem og tilbake
Så kommer lokt
Jeg loktekke med tunga
Også hoppa hun inn her
Så kveler hun seg sånn
Også sånn gjør du når du kveler
Storesøster og
Det er storebror
Vetikke
Jeg har ikke storebror jeg har lillebror
Lillebror
Vetikke
Også klemra di
Også lokta di sånn
Fram og tilbake
En stol!
Besten
Tanna er så så lang
Også kvelende
Kvele kvele
Så skal der vær hull
På ryggen
Så det blir onkli familie
Prøve å
Kan du lage en stor en
Sstil meg_
Av all plastalinen_
Av det plastalinen_
Kan jeg få den i dag?
Barbapapa
Han er maling

Han **er** male_
Kunstner_
De **e** min
Slange
Det **e** min slange
De bare lage babyslange også_
Må lage det først
Å, ja
Han hal fæle **tenner**
Og **øynene er** her
Da mat i munnen
Åpna munnen, også **lokka** han
Slanger liker mus_
Vinka med halen sin_
Han **nikka** med hodet sitt_
Babyen ja
Babyen og pappa
Da **snurrer de seg** rundt i kvinonsviss
Så kommer pappaen så diger og så svær med baby gutten
Slanga liker mus
Også **passa** på babyen så han ikke detter ned
Også kvite **seg** rundt
Jeg har også maling
Jeg har også male kunstner
Krokke
Da må vi lage baby**krokke** til (navn).
Ja **krokke**
Jeg har lagd
Sitter **seg** fast
Det er en krokke
Det er en krokke
Det **e** fordi det **er en krokke**
Kan **jeg** få den gule?
Jaa vetikke

Ikke **jeg** heller/

En skempestor så kan ligge på **gulvet**

Jo det **er** det

Ja det

Lokta fra høyre og venstre

Er det lov?

Lokta med nesa

Slanger lokta med tunga

Jeg får ikke stor

Dytte så hardt

Okey

Jeg tar imot

Med bare **en hånd**

To

Litt til

Sånn

Og **dette**

Alt her

Ka **jeg** ta det oppå?

Nå?

No va det enda bedre

Snart skal jeg klippe av

Litt

Et bra sted

Datt av

Sånn kan det **vær**

Så **klipper jeg** litt

Her

Så blir det en onkli slange

Falafel og pita

Neei det kan vikke ha

Det kan viikke ha

Fordi

Fordi jeg **elsker** ikke pita

Elska ikkje

Jeg liker det nå

Sånn ska vi klippe

Ja

Klipp klipp

Da skallage klipp klopp

Vetikke

Ingenting

En pitaslange

Da likel

Din akeleier!

Din akeleie

Akeleie

Jeg vil gjør det jeg vil gjør det sånn

Fru kalla

Vi laga blomstrane

Du må lage blomstrane

Sånn jeg lager markblomsteren

Ja, store sorg

Natt og dag

Skerringtann!

Vetikke

Kalles natt og dag

Er dette akeleier?

Di er nok mat

Jeg klarte nå mamma?

Jeg laga snømann

Ska lage en til snømann?

Det er en del

Laga vi en stor snømann

Så laga vi en stor snømann

Sånn er snømann

Og sånn er en gave

Takk!

En til **deg**
 Stor
 Sånn som
 Så **laga** vi **en** kake
 Her må vi lage litt plass
Jeg vil **gjør** det
 Så **laga** vi en pakke
 Også sånn
 Kake
 Vil holde den
 Vet du **ka no**?
 Sånn
 Det **e** et stupebrett
 Nedi vannet
 Der **er** knekkebrødet mitt
Jeg skal gå ned å hente det
Hvor?
Jeg vil ha den!
 Da må du lage
 Da må du lage
 Teppepyton
 vi to
 det **er** for stramt
 skal ha på **di**
 se på **noe**
jeg vil se på **noe**
 barbapapa

Totalt 793 ord	Ålesundsdialekt	Oslomål
Ulike ord	26	26
Frekvens	56	114

Kor du skal?(gjentar)

På stua vel

Her har vi en piknik

Jada

Her sitte vi

Jeg kommer mamma

Hva feiler de?

Hva feiler de?

Skal undersøke deg

Bare gap opp

Det gjør ikke vondt/

Plaster

Vetikke

Litt på ryggen_

Og plaster

Nå er det bedre

Her e medisin

Værsågod

Klør litt

Doktor (navn)

Doktor

Röntgen

Au

Ingen i min barnehage/

Jeg har tatt oppi her mamma

Nå blir pappa glad/

Litt under bordet

Ja litt

Hvor?

Hvor er babyen min?

Denne babyen

Der va babyen

Brannmann baby

Brannmann baby er her

Babyen **er** trøtt

Og **jeg**

Jeg ska sove litt med babyen her

Totalt 103 ord	Ålesundsdialekt	Oslomål
Ulike ord	4	19
Frekvens	5	9

13. April 2020 2;7

Jeg bare datt nedover

Answaret vårt

Hvordan kom vi oss av butikken da

Jeg vil ha answaret **dette**

Det **handler** om at vi skulle spise

Heidi har ikke **sokka**

Hun har ingenting

På **seg**

Nå er vi på kafeen

Da må vi spise

Vetikke

Er **de** det der?

Der **e** du også to år

Der **er di** to år

Der sklir du

I badebassenget ditt

Der også **bader** du

Og du trøtt

Som **passer** på **deg**

Og du **er** mammaen min

De ikke lett å se

Og litt oransj

Sommerferie

Der også **bader** du

Og onkelen din æ der

Og det e onkelen din
Der e du i bursdag
Og der bader du jo en gang til
Merkelig
Enkli er det du
Og det er mimmi
Mormor
Sjørøver!
Er du alene?
Helt alene på skuta
Har tunge tramp
Og veldig skummele
En, to, tre, fire
Der fikk jeg stinkykake
Nå er jeg to og førti
Jeg og mormor under vann
Du og mormor under vann
De e du og mormor under vann
Også drikte mormor opp
Vetikke
Du!
Er
Der er du og pappa
Din
Og baby!
Der er tanten din
Mormor!
Der er det store ... kaptein sabeltann
Du klarer ikke å male
På hodet ditt
Der e bale helene
Det e du

Det e du¹
Og du mormor
Er du i den gamle stolen?
Det er bamsen din
Jeg vant!
Jeg fant nesepnyen din
Denne skal ikke inni
Den skal ikke inni
Neida neida kommando!
Jeg vil ikke jeg vil ikke!
Babyen har på bleie når di kryper
Det e noe feil med trusa mi
Mamma
Og her
Da gråt jeg
Der er meg
Der også
Uten navlestrengen
(navn) og jeg
Der er jeg og (navn)
Der og jeg
Se jeg og pappa
Babyen
Der er de store sokkene
Vil ikke si det
Du og jeg
Ingen
Der fekte jeg
Der er jeg
Enda en liten baby
Oldefaren min
Tante (navn). og jeg

¹ Det er deg på oslomål

Påskeferie!

Og **dere** fikk sånne

Her **er jeg** også

Jeg vil holde

Og der **er** katten min

Ville helst ha lilla

Der **er** den

Jeg liten baby

Der **er jeg** også på ryggen

Jeg vil ikke si det

Og der vil **jeg** holde_

Bare så på det

Der **bader jeg alene**

Svømmeringen min

Ballerinahatt!

Fikse hit og dit

der **koser jeg** sona

skulle oppi kofferten

fordi mormor **er** glad i meg

for **henne** skal dra med **meg** også

hvem er det?

det **er** (navn).

vil heller lese om **dyrene** på toget

jeg vil ha den

(navn) blitt stor

(navn) fikk smake_

og da sa **jeg** nei

da blir det surt

i dag har **jeg** og mormor møte/

jeg har ikke vondt

men du vil ha armbåndet mitt

neida

lese **dyrene** på toget

gruffalo

Totalt 463 ord	Ålesundsdialekt	Oslomål
Ulike ord	4	21
Frekvens	13	83

22. April 2020 2;7

Vi går på skattejakt

Må ta **nokke** rundt

Blomster

Nå går vi på skattejakt

En trompet

Det kan du

Denne

Er bedre

Denne

Denne er bedre

Ja

Jeg vet det

Denne

Den **e** bedre

Dum og slem

Å ta **meg**

Du må det

Fant en til

Den **passer** perfekt

Fire fant **jeg**

Her **er** fire

Trekløver

Dette er firekløver

Den kan vi også ha

Den kan vi i samlinga vår

Sånn

Sånn i samling

Ta **denne**
Ta den der
Ønsk **deg noe** med **meg**
Jeg må også ha en sånn der
Jeg vil ha min egen

27. April. 2020 2;7

E så et monster
(navn) **ikke** redd
Vi to **er** redd
(navn) er åsså redd
Spiser
Vet du **ka** monsteret gjør?
Spiser små barn
Som **sover** litt her
Det **var** et gang et monster
Som
Den hadde lysende **øyner**
Og **en** slimete tunge
Vet du **ka** det verste monsteret va?
De spiser små barn som **sovel** i telt
Det fins ikke
Nå er vi i et telt
Jeg er laban
Og (navn) lille prins
Mamma **jeg** datt forlengs
Se hjelp det kommer en hai
Hjelp
Pass **meg**
Også **hopper** oppi
Vi kan dele
Kniven
(navn) kan få en denne kan (navn) få

Takk

Dette er fiskestanga mi

Det er

Fanga en fisk

Ingen hai fant jeg

Jeg fant ingen hai

Da må vi bade i sjøen

Sånn

Jeg fant telefonen din

Jeg fant en fisk

Vi har to fiskestanger

Dette er (navn)s

Der er (navn)s

Og finner en hai

Vet du ka pingvinene gjør?

De går inni disse beina

Fordi de skal lukte

Nå pusler vi

Jeg vil åsså ha denne

Kryllestaven min

Vi må pusle

Nei jeg klarikke å pusle helt alene

Du tok på armen min

Nei mamma

Ja, som en tulling

Sånn som den tullemannen i arendell

Jeg vil ha en fisk

Jeg vil ikke vær i barnehagen

Da vil jeg ha de nye blinkeskona

Haiskona

Jeg har ikke dock boots

En lue

Nå regner det

Vi må ha palaply

Vil ha en tutt på vei i barnehagen

Jeg kan ha en

Jeg må først kle på meg

På gangen på barnehagen

Vet du ka bjørnen spiser?

Hai!

En stor hai!

Den ny truse

Og så ville ha bokse og sokka

Jeg har jo nattskjole på

Jeg vil ikke ha nattskjole

Jeg har jo på nattskjole

Jeg klarer sjøl

Klarikke hodet

Nei nei du må hjelpe mamma

Den er min!

Den er ikke sofias

Jeg vil ha den boksa

Jeg kan gå med

Jeg kan ikke gå med bare sokker

Da blir jeg i barnehagen

Da må du bære meg

Gulerøtter

Totalt 334 ord	Ålesundsdialekt	Oslomål
Ulike ord	8	20
Frekvens	11	59

27. Juli 2020 2;10

Bare gjør litt sånn

Først må jeg bare gjør litt sånn

Jeg er doktor

Jeg skal lytte, jeg

Treng du mer

Mamma

Hvor skal du hen?

Treng du mer plaster?

Se så fint plaster

Jeg åpna sjøl jeg

Du må rive av

Nå

Se så fint

Kan du mer?

Se så fine plaster da

På magen

Ja det har jeg

Nå skal du få sprøyte

Inni munnen så du ...

Siden du va så flink

Nå er du flink å vær med doktoren

Må kanikke dra enda

Hele veien hit

Hele veien dit

Dit også

Bananen din!

Jeg har en banan som lusker i skog

Den ska der

Du må et til

Et til

Så langt som den

Så langt dit

Lag så lange da

Ikke helt ned dit

Dette er plaster

Du vet at dette er plaster?

Du er så flink å vær med lege

Nå får du en premie av meg

Og en dit og en sånn der

Nå siden du var så flink
Skal du få en premie av meg
Nå skal jeg ikke nå er du frisk
Nå skal du få
Denne premien!
Hvile litt
Skal få en veske og et pannebånd

13. August. 2020 2;11

Jeg svelga og tygga
Vil ha mer!
Masse masse masse
Jeg vil ha
Ikke sånn
Mozzarella
Jeg vil ha rømme på
Nå kan (navn) få denne
Jeg tar pinjekjerne oppå
Har ingen skål
Men jeg vil ikke ha det fatet
Hva er petraost?
E må (..)!
Det renner rømme
Jeemå bare
Det va bedre
Så jeg slipper
De sier jeg må (..)
Og løper de
Favoritten min er rømme
Eh pizzamiddag
Og pizzamiddag
Jeg blir så mange år
Dette ikke tre år
En, to, fire år ska jeg bli

Så mange år som (navn).

Jeg vil ha vann

Nei

Jeg vil ha melk

Jeg vil ha sugerør også

Sugerør som er hvitt

Melk melk melk

Se matcha melk

og koppen

Jeg vil ha mer

Sånn her

Skal jeg stikke gjennom sånn?

Oj

Mmmm... godt!

Kan jeg få litt mer melk?

Jeg få litt mer melk?

Mamma?

Det ikke lov å snakke²

Det ikke lov å snakke i munnen på hverandre

Det va fornydelig!

.. pappa klatra³ alene?

Hvordan kom det i øyet?

Jeg er bare litt misunnelig

Jeg er misunnelig for den lille babyen som er borte med flaske

Som man kunne ta av med øyelapper

Hvordan kom melet dit?

Lese med tutt!

Jeg vil ikke spise mer pizza

Men den var åpen også kunne ikke ta av

Dette her er vifta vår

Nå leire

² Ekke/ække – smalere på sunnmørsk

³ A-endelse i presens - sunnmørsk

Nå lager jeg leire

Her er den

Se ka jeg har

Der

Det var

På barnehagen min

Totalt 254 ord	Ålesundsdialekt	Oslomål
Ulike ord	6	13
Frekvens	7	45

16. August. 2020 2;11

Se spagettibiter

Og vann

Oj

Se, spagetti

Røre rundt i gryta

Røre røre rundt

Åsså litt

Forkle!

Jaha, dette er forkleet mitt

Dette er mitt

Sånn

Og kokkelua mi

Kniv sånn

Mamma kom!

Det e spagettitid!

Mamma, det e spagettitid!

Det e spagettitid!

Det e spagettitid

Spagettien e ferdig

Se så nydelig den er

Dette er din mat

Og det er basilikummen

Det **er** min, det
Menne.. sånn sånn sånn
Men **dette er** min og din basilikum
Se det er masse basilikum her
Først den lille basilikum
Litt basilikum
Men **jeg** må bare skrape ut
Du må ta **denne** basilikummen du
Du kan skrape ut med
Nei det **er** min
Du kan gå å finne **noe**
Røre rundt i gryta mi sånn
Jeg tar på spagettisauz **nå jeg**
Den ja
Det **er** min kniv
Det **er** din kniv
Nei det ikke min
Men
Jeg har min egen **jeg**
Dette er gaffelen min
Men **jeg** skal ha **denne** gaffelen **jeg**
Du kan ha den kniven du
Jeg må bare røre litt i din **jeg**
Ta alt oppi sånn
Sånn **no er** det ferdig
Men først må du
Men først
Ja det har **jeg** faktisk
Sånn nå
Det er sånn parmesan **jeg** har
Jeg har sånn parmesan **jeg**
Det er min under sånn
Jeg gjør sånn
Åsså sånn

Du og mamma
Også såå dit
Nå er det ferdig
Ikke spis enda
Det er varmt
Tar litt til parmesan da
Sånn favoritt sånn favoritt
Nei jeg glømte å ta favoritten oppi
Nå har jeg favoritten oppi
Nå bygger jeg tårn jeg
Menne nei
Jeg har en do først
Se den doen der
Det e fantastisk do
Jeg nesten nesten tatt noe borti oj
Jeg må bare ta noe oppi min
Først må du sitte på min hemmelig do
Det er voksendo og barnedo
Du må ikke sitte på barnedoen min
Det som er stuebrett det barn
Det som er sove
Det er glovarmt
Det er din kniv
Nei jeg må saus saus saus
Pasta pasta saus tomat tomat chili chili
Du må ha sukker, kanel!
Også sånn
Nei ikke spis rasp rasp rasp
Je må raspe først
Må raspe raspe raspe
Den glo glovarm
Nå kan vi spise opp all middagen vår
Jeg må bare
Tallerken!

Stor og liten

Jaha

E vil ha den jeg

Jeg vil ha den

Da må jeg ta litt spaghetti til deg

Litt bare

Godt!

Men jeg har laga ricottasaus her også jeg

Det er skikkelig godt det skikkelig godt

For barn voksne

Alle sammen mimmi, farmor

Alt det er alt dette her er til meg

Og alt det som er oppi er ditt

Men det må koke først nedi en gryte

I snart skal besøke

Nå skal jeg helle oppi

Nå setter jeg gryta oppi der

Og lokket det

Nå begynner vi å spise

Må bare

Skikkelig glovarmt

Derfor må du bruke kreftene dine til å gjøre sånn her

Men det ikke hardt

Nei det er barnedoen

Der er voksendoen

Da kan du gå dit

Mens jeg spiser ferdig

Jeg skal spise ferdig jeg

Nei jeg ikke grisete jeg griser ikke

Er det vannet mitt

Lille mann

Jeg skal hoppe i

Jeg hoppa rett

Vær forsiktig

Der er plass

Jeg vil ha litt juice

Nå

Elefantblod

Hvorfor

Den ikke god

jeg vikke ha ricotta

ingenting

jeg lærte han å si nei

ta på hette ta på hette

se på den ny

jeg har fått en ny hånd

jeg har fått meg en ny fot

se jeg har en sko på meg

innesko

se jeg har en sko på meg

hvor har jeg fått begge inneskoa?

jeg tar den av

jeg er flink jeg

nå har han

vil du ha en liten sko på deg?

Jeg planter inn her jeg

Nå vil jeg vanne

Ikke masse

Oj det rente⁴ned i skåla

Men jeg når ikke

Jeg når snart jeg

Oj så flink jeg var

Er det ricotta?

Kan du åpne denne her?

Jeg klarer ikke

Hva er oppi?

⁴ Svak bøyning av sterkt verb kan være både barnespråk og dialekttrekk

Det vakke
Det va bare hår
Det var bare et hår
Jeg vil sette den på her
Kan jeg få litt vann oppi?
Trenger litt salt
Trenger salt i her
Jeg liker ikke salt på tomat
Det er ekkelt
Det ekkelt
Jeg vil ha denne steinen
Dette ikke grava til vepsen
Da kan du få noe av meg da
Det er bursdagsgaven til (navn)
Se denne kan du få
Jeg vil ikke ha sånn
Jeg liker ikke ricotta
Det likte ikke jeg
Jeg prøver ricotta
Jeg liker ikke
Jeg liker ikke tomat
Bare mozzarella
Jeg liker ikke
Bare mozzarella til meg
Her e en pose
Her e pose til meg
Her e pose til deg
Je og vil ha gaffel
Jeg glømt det
Gjett hva som er inni her da
Du sa gaffel
Til meg
Nei det ikke en gaffel
Det er

Stein!
Vil du se?
Det e bare
Det e bare stein
Jeg lura at det va stein
Jeg vil ha litt ketsjup
Det er faktisk helt
Jeg har jeg
Ser du at jeg har?
Du må hviske
Du må si
Men vi spiser jo vi
Vet du ka som er en kombinasjon?
Bare pasta
Nei ikke ricotta da
Ikke sånn
(navn) svelga steinen
(navn) svelga steinen
Vet du ka e gjør?
Jeg har med en gris
Tutten min
Je ska drikke litt vann
Skal jeg banke på døra di?
Jeg vil ha mer ketsjup
(navn) vil også ha ketsjup, han.
Jeg lærte han å si ketsjup!
Siden jeg er så flink jeg
Jeg ser føttene til lille mann
Vet du ka?
Hørte ingen lyder ute
For jeg var stille og rolig
Det var stille og rolig
Et dunk!
Ekorn!

Totalt 959	Ålesundsdialekt	Oslomål
Ulike ord	9	28
Frekvens	24	167

22 August 2020 2;11

Åpn opp munnen

De e bra

Jeg vil ha kappe

Men hvor er lekeelsa

Der

Åh, det e plastalin på denne her

Skalikke på jobb

Oj, se.

Trengje ikke på jobb

Den kan du ha på jobb (navn)

Men hvor er lille til kniven

Nei den ikke kniv

Nei det er en stor

Jeg skal gre håret ditt

Ta ut fletta di⁵

Jo for jeg skal børste

E det vondt?

Nå?

Ja

Det ikke en kniv

Det e skalpell

Men jeg mente den lille til kniven

Sånn, nå har jeg laga en sko

⁵ Sannsynligvis ålesundsdialekt

Nå har jeg laga en sko
Elle plastalin
Men det er masse her
Frisørstolen må vi ha
Mannen kan vi ta
Mannen
Denne her
Men hvordan tar vi den på?
Nå må vi klippe håret ditt, mann!
Han har masse hår
Han si å!
(navn) sin bokstav
Nå ska jeg klippe all håret ditt mann
Men hvordan
Men hvordan tar vi opp håret?
Pappa dette er deg
No e det nok!
No må vi sette den i stolen
Men hvordan tar vi den
Det e sånn e meina⁶
Men hvor er saksa?
Det gjør jeg ikke
Nå skal jeg klippe håret til han mannen
Men kan gjør det mer?
Er det viskelær?
Jeg vil blande
Men da tar jeg masse oppi
Alt!
Sånn nå er det masse
Da kan jenta stå utafor da
Da må hun stå
Men da må hun sitte her da

⁶ Gjentar etter mor som spør «E det sånn her du meina?»

Det e nok⁷

Men hvor er saksa?

Ånei mann, ikke vær

Jaada

Totalt 273 ord	Ålesundsdialekt	Oslomål
Ulike ord	6	15
Frekvens	13	40

27. August 2020 2;11

Jeg skal lage noe jeg

Jeg skal lage noe perfekt

Window!

Menne den e for lang

Men hva lager vi for no da

Hvor er hvalhaien?

Men har du hørt om hvalhai?

Hvalhai har så store tenner

Og så glad!

Se nå søla alt

Nå må jeg bare slete og slete og slepe

Vi er slitne vi

Vi trengje hvertfall en lilla kniv

Men det må jo være sånn her da

Nei det var ikke noe

Det var bare en sånn

Jeg vil bare skjære

Dette er en ekte kniv

Denne glømte å skjære i dag

Ja

Gidda du ikke?

⁷ Svarer mor som har spurt «Ka du tenke, e det nok?»

Men jeg gidder
Gidde du å skjære?
Hvalhai vet du hva hvalhai er på engelsk?
Waltz er hval på engelsk
Skal skjære
Sånn du må lage noe til meg du
Lage en hai til meg
Vi må lage mange ting vi
Nei du måkke ta min!
Men jeg har skjære opp alt
untatt denne her
Det er slitsomt
Det va slitsomt
Hei! Vi kan late som det er vann
Plastalinen er vann da
Da må du plokke med meg
Da må du ta litt til meg oppi her
Du må ta og ta og bobler oppi
Ja jeg bare stikka handa inni
Det var slitsomt
Har masse vann oppi
Det vannet tar vi bare
Nå nesten all vannet
Nå har vi tatt nesten alt vannet
Nå er dette alt vannet
Hei du har to kniver
Jeg har jo en til kniv
Da kan du ta den mens jeg leter
Ikke under
Nei du måkke ta du
Du må ta oppi alt alt vannet
Oppi her var den
Nei du må nå skal vi helle ut vannet
Sånn

Støvkorn og himmel og blank og skei og
Oj **jeg** mista på **gulvet**
Nå må vi to skjære
opp alt
Nei du må skjære litt av **meg**
Skjære den må du
Ja og **jeg skjærer** den vi kan bytte å skjære
Alt det der da
Da tar vi
Hmm.. Vi må gjør **noe**
Sånn her må vi gjør
Og sånn må vi gjør
Sånn her må vi gjør
Det **gidder** vi da
Jeg også skjært alt **dette** her
Men da vi plokke alt oppi her da
Jeg må plokka alt oppi her mamma
Se hva vi gjør
Kan du hjelpe oss?
Da må du
Ta alt oppi her!
Ja du begynner du
Vi blir aldri slitene
Kan **jeg** få låne ditt?
No skal haien spise
Nå graver inni dette hullet nesehorn
Nå skal vi
Nå må vi bli venner
Jeg vil bli med **deg** hjem
window **er** på engelsk
Da tar **jeg** med mange **kaker** til **deg**
Telephone
Da måtte **jeg** ta med mange **kaker**
Jeg skulle besøke

Stolen

Nei det e neshornvennen

Nei men men dette er neshornmammaen

Nei det er lillesøsteren

Nå må den fly

Nei den gule gidde den blåe mammaen

Men jeg klarer hvertfall å fly høyere

Her er hjemmet mitt

Nå skal du sove

Nå må vi spise kake

Jeg tar min tallerken

Nei det e

Og det e min tallerken

Da fløy fuglen

Nå kommer haien og besøker di

Da våkna

Da fløy fuglen

Da sa alle tre

Tre for å besøke di

Og det va veldig domt

Skal vi fly en tur ja

Jeg gidder bare å fly med to fjorten

Kan du hjelpe meg?

Fuglen har veldig vondt

Ja men den hakke brukket

Nei den må ha plaster bare

Begge di

For de har vont på de fjærene

Og den andre også begge

Så bra at du tar plaster på di

Nå må fuglen fly igjen til ungene sine

Det va alle på sykehuset

Da går haien og mammaen og pappaen

Kan du flytte de dit?

Da må alle være på **fuglens** rygg
Fuglen slo seg her
Pappa **jeg** vil sitte på fanget ditt
Nei den slo **seg**
der
Jeg er fuglelegen
Jeg redda alle **di jeg**
da var faktisk en gyngehest
men **hva er dette** for **noe**?
Vil ha **noe** å spise
Kan **jeg** få **noe** å spise?
Ikke krutong
Ikke philadelfiaost
Også et lokk
Nå er fuglen
Ingenting
Ikke kylling ikke grøt
Coco pops
Men vi har i boksen
Det **er** tre igjen
Ja det var faktisk tre igjen
Jeg vil ha tre
Jeg vil ha en kopp
Trenger ikke
Du må spa det opp
Spa det opp du pappa
Du må spa det opp med
Med kniven
Men da bare gjør sånn her
Men jeg **orker** ikke å gjøre
Jeg vil ha melk
Da vil **jeg** ha **denne** å spise med melk
jeg liker ikke plastalin
Nei den skal **jeg** ikke

Se så lang

Men **jeg**

Jeg bare tar litt

(navn) **trykker** han

Nei **jeg** vil spise med denne blå her

(navn) spiser

Jeg vil ha mer mælk

Cheerios!

Ja det e mange fler

Jeg vil ha mælk

Beinet mitt!

Jeg vil ikke sitte sånn

Jeg vil ha mælk

Vindu **er** window på engelsk

Det **forsvinner**

Med Harry går det

Fordi

Kan du fortelle?

Om Harry potter

Nei **nå**

Fortell om det **nå**

Den magiske hagen

Da kom glasset tilbake

Så stressa

Kan du fortelle harry potter mer?

I den magiske hagen

Da begynte han å løpe fra slangen

Bare en til (navn)

Hvordan tar vi av **de knivene**?

Eller to

Lokk øynene

Den **e** frossen

Te overraske **deg**

Jeg vil spise

Jeg klarikke

Har noen sett den andre?

Har noen sett den andre sånn?

Kanskje tyvene har vært her å tatt den andre

Det er barnesaks i barnehagen

Se på meg

Se på meg da pappa

Da kan du ta den (navn)

T!

S!

(navn).

Hvilken bokstav er dette her?

Det er en her

Og en der

Skriver deg!

Se hun har pupper der

Og foten der da

Tulla

Oj trakka i noe vått

Ja nå må det være G her

Lokk øynene pappa

Det var bare en U

En tommeltott

jeg skriva tommementott

H for tante (navn)

Skal vi skrive pappa

Da står det H for tante (navn)

Totalt 988 ord	Ålesundsdialekt	Oslomål
Ulike ord	5	32
Frekvens	8	129

20. oktober. 2020 3;1

Det va bjørnen sover

Nei det va
Dette var ikke bjørnen sover
Vetikke
Bjevene fra ingen
Papittel ingen
Grønn!
Når du var bjørnen sover
-passe meg
Da må du være borte da
Nå må du vær bjørnen s- nå kan jeg være bjørnen sover
Nå må du vær bjørnen sover, (navn)
Jeg og (navn) vil vær bjørnen sover
Vil du vær der, (navn)?
Da kan (navn) si mens vi sover
Hvorfor har du sånn?
Serpensortia!
Ekspelliamus
Etrificus totalus!
Nå må du komme opp igjen
Smelt!
Men dere si
Trifikus totalus på meg
Da må du si serpensortia
Nå må du si serpensortia
Vi må gjømme
Og se om .. kommer
Baby i magen
(navn). Jente.
Mamma jeg er ti måneder på vei
Baby i magen
Jeg har baby i magen
Jente
Jeg har baby!
Se jeg har stor mage

Jeg har baby
Jente
Tok deg!
Oj nå kommer det noen
Ble en jente!
Må ta bilde av babyen
Kan du ta på?
Okey da
Eller løpe
Nå løper den
Det var fort, ass
Bare betale
Jeg skal reparere denne
Men da må du huske på at babyen
Til babyens morfar
Han bor i nærheten av her
Kan du holde
Kan du kan du holde?
Må tine
Skaladene(?)
Kan jeg få litt oliven?
Kan du ta kan du det?
Fiskopp
Oj jeg får ikke tak i noen olivener
Oliven_
Alle [tinga](#)_
Mamma_
Neida.. nei.
Skal vi klippe saks med ark?
Kan klippe saks med ark?
Ja, og flate

Vedlegg 4 – transkripsjon Snø

Rødt – Nordnorske ord, også ord med nordnorsk tonelag. (transkribert lydnært)

Blått – sunnmørsord (transkribert lydnært)

Grønn – austnorsk (transkribert bokmål)

8/11/19 2;2

Skal vi **høre** lyden

Elefant

Elefant elefonen til **deg**

Kommer **heim** til mamma

Etterpå så

Spis nokka

ja

I **heime**

Heime

Den

Æ ville spise den

Æ ville ha vann

E du va lus?

søla vi

Søl på smekko

Nei

Ikke søle på **meg**

Nei

Æ vill ikke **smør** og **beijken**

Oj

Vi komt

Sånn

Måla litt

Slikk

Æ vil ha den

Oppmakken (på smekken) ja

meir?

Ska du tørk meg?

Ja

takk

Ska vi hør lyd?

Ska vi hør lyd?

Nei

Æ vil ha beijken

Beijken

Mamma

Ja

Ja

Sandkassa

Ja

Beibien sover

Gårlikke

Her

Ut

Ute til meg

Ferdig

E ferdig ferdig

e ferdig

nei ferdig.

heile tia!

Ferdig?

Ferdig?

Ferdig!

Ja.

E vil ikke gå på borde

Ej ta den?

Takk!

Takk.

Takk

Ska vi høre lyd

Ska vi høle lud og se på teæn?

Den?

Ja!

Kan vi høle bobobdelledelle bobobsu?

Kan vi høle?

Han sove godt

Han sove godt

Oj.

Det før teppe

heile tia

putå te beibien

Han våkent

Han våkent

Han lalle her

putå

Skal vi lalle?

Nei

Isje lov

Han he tutten

Tutte på borde

Han lallisje på der

Off

Nei, det her

Har isje på

isje på den

isje.

Tar vi av

Da vi ha teppa

Koffør det?

Ska vi rette på putå di

Sånn

No vi nokko

Søle synge vi

Sånn

Vi må **leke** her

heilt baki buret ditt

Over(aua?) babyen

Du så glad?

Han våkent

Våkent

Natt natt

Der borte

Her e tutt

Namnam

han **sove** godt

Han e **sove** godt

Sove godt

Våkent

Han vil leke på han

Han e våkent

Ligge på her puta

04.september.2020 2;12

Blå – sunnmørsk

Rød – nordnorsk

Grønn – austnorsk

E vet ikke

Mamma

Mamma sitt ark

Grønt til pappa og grønt til mamma og grønt til

Og rosa til (navn)

En minutt

To til minutt

To minutt

Kan du **tegne**?

Ikke

Ikke bare

Der e (navn) rosa
Der e lillebroren min
Der e lillebroren min
Han har ikke komt ut der enda
Han e i magen til mamma der
Der
Der er mamma sin mage
Hvor er magen til mamma?
Der er mamma
Kan du tegne til magen til mamma?
Lillebror bor i magen
Er magen der?
Er lillebror der?
Der er lillebror
Der e lillebror mamma
Når han lillebror va liten gutt
Så bor han med mammaen og pappaen min
Ja
Jeg er stor jente
Og da klipper jeg bare
Beibi kan han hete
Jeg skal bli storesøster for lillebror
Jeg også skal bare
For jeg har ikke lagt han
Han lillebror
Og vinter og rød og rød
Den her virka sikkert
E lika å tegn-
E har ingen tegning
Jada tegning

16.02.2022 4;5

Grønt – austnorsk

Rødt – nordnorsk

Lilla – Romsdalsk

Blå – Sunnmørsk (samanfell i nokre høver med romsdalsdialekta)

Mamma

Jeg vil høre på noen sanger?

Fire

Fire

Nei jeg er fire!

Nei!

Jeg er fire!

(Personnavn) er fire

Og han (personnavn)

Men han er litt sterkere enn meg da

Men han sa at jeg ikke er sterk

Isje i?

Begynner jeg å sutre

Da begynner jeg på skolen, tror jeg (OM)

Æ vet ikke/

Da begynne jeg å få blåskjelle

Da skal vi feire bursdagen min

Du må ta hånda mi oppå dit

Du må ta hanna oppi dit

Å den andre

Jeg vil ønske meg en en hest som tante (personnavn) hadde på telefonen/

Ønsker jeg kunne ri på den

Men jeg har ikke noe .. til meg

Kanskje jeg må skifte

Kanskje jeg må ta stelle

Grave (..) ut

Åsså skal vi ri på den/

Men ikke på vinteren da

Men jeg fåkke låv

Hos tante (personnavn) sine hester/

Jeg vil høre på en sang/

Da blir det en durt
En slem durt
Ja bare kom hit
Mamma vær så snill kan du ha på plaster?
Fordi
Jeg har aua

Jo, jeg liker den/
Okey da
Den kan få gave den til meg?
Nei ikke det jeg mente/
Ikke det jeg mente/
Jeg mente at atte at ho savner meg
Det mente jeg men du sa ikke det
Kanskje det er fordi ho har laga den gaven til meg
Det er bare noe i øyet mitt
Jeg fåkke det ut
Lørdag_
Litt godteri_
Ja men da må du bli med meg
Og så må du følg oppgavene mine
Du må rydde hvis du skal
Du skal bare koste litt/
Også må jeg si ifra når du er ferdig
Å så kan du få lørdagsgodt
Jeg vil ha så stor candy/
En så stor
En lollipop
En så stor lollipop med regnbue
Da må jeg pusse tennene mine
Kommer bakterian å hopper inn
Hopper inn hit?
Åsså hugger og hakker
Hugger og hakker

Du må gi meg en hadekos selv

Natta

Jeg er trett

E fine øyne når jeg sover?

Vedlegg 5 – transkripsjon Måne

Rødt – oslomål (transkribert bokmål)

Blått – sunnmørsk (transkribert lydnært)

Grønt – mellomvariant/usikker (transkribert lydnært)

18/03/21 1;9

Steina

Kom pusen

Se på_

Borte

På bade_

Nei

Nei ikke stua

Ikke trakton

Stein! Stein!

Stein! Stein!

Nei

Botevekk_

Har lys

Ikke inni trakton

Nei ikke

Den!

Jeg kasta

Jeg har det

Inne trakton

Hete du?

Kaste

Jeg kaste mamma

Jeg løp

Jeg jogga_

Jeg jogga steinen_

Ja! Se!

Stein

Moro!

Inni soffan

Kaste en gang tin

Jeg løp_

Ja jogga_

Jeg fanget_

Sage stone saga

Den **va** inni

Kaste inni den **skoen**_

Saga

Jeg løp

Jeg jogga_

En tang tin

En tang tin **løp**_

Gjømme

Steinen_

Gjømte_

Gjørnte_
 Sofan_
 Den sofan
 Steinen
 Her!
 Kom ut!
 Kom ut i bussen_
 Jeg fant en buss
 Det er karsten petra_

Totalt 109	SM	Oslo
Forskjellige ord	5	5
Frekvens	6	15

21/03/21 1;9

Kon er binen
 Kon er binen
 Den e borte_
 Må leite_
 Leikeromme_

Totalt 12	SM	OSLO
Forskjellige ord	4	2
Frekvens	5	1

23/03/21 1;9

Gjørnte_
 Mamma?
 Mamma_
 Glatt!
 Glatt å bade_
 Gå
 Honne hånda
 Glatt
 Va glatt å bade_
 Jeg vinne ha_
 Jeg vinne ha_
 Ka da?_
 Ka da?_
 Brannmann_
 Brann!
 Må tønke_
 Må tønke_
 Nei

Totalt 32	SM	OSLO
Forskjellige ord	3	1
Frekvens	4	2

25/03/21 1;9

Prinsesse_

Prinsesse_

Ja

Finne bokstav a mamma_

Hmmm.. **konn** **er** **dn**?_

Der!

Den

Vi se baba_

Albert nøy_

Denne gå albert_

Men løpe

Mamma pappa albert

Opp å stå

Leike litt

Noe annet

Kor **er** no gøy?

Ikke enda_

Se på mem_

Ferdig

Mamma hjelp **meg**

Må trykke

Ta ned den!

Sånn

Må brette albert_

Ikke hoppe_

(navn) lei **seg**_

Borte

Jeg fant!

Jeg fant!

Se!

Klistremerke_

Jeg vinne ha/

Jeg vinne ha_

Totalt 73	SM	OSLO
Forskjellige ord	2	8
Frekvens	3	12

26/03/21 1;9

Se sagan_

Se!

Jeg måtte sage_

Emetbandebin_

Jeg buke øks_

Buke øks

Mamma_

Mamma
 Måtte sekke lofte_
 Den e surt_
 Snus
 (personnavn) inni munnen_
 Inni nesen_
 Å der
 Å traktorn_
 vondt i magen?
 Takk legen
 Ikke vondt
 Nei
 Mem?
 Takke legen
 Ikke vondt!
 Gun bin_
 Var legens_
 Den e gun_
 Den kjønen_
 Løtte lys_
 Ikke kjøre rødt_
 Vente på gnønt lys_
 Vondt i magen?
 Vondt i magen?
 Takk legen_
 Ikke vondt mer_
 Krølla_
 Krølla_
 Vondt i magen?
 Takke legen_
 Ikke vondte mer legen
 Ikke apekatt hennen_
 Ødelagt
 (personnavn)s ødelagt
 Må fikse_
 Må ha teipe_
 Må drinne_
 Ikke så høyt
 Ninjatriks_
 Høne ninjatriks_
 Morsomt
 Dette døra den
 Den e dør

Totalt 109	SM	OSLO
Forskjellige ord	1	5
Frekvens	3	7

Ute hagen
 Bagagen
 (Personnavn) bagagen
 (Personnavn) spise
 (Personnavn) bade først
 Jeg jeg besøke (Personnavn)
 Nei
 (Personnavn)
 Tante (Personnavn)
 Åsså (Personnavn)
 Åsså sniff
 Går skattejakt_
 Han går!
 Finne nøtter_
 Jeg synge tintintan
 Sove_
 Nå va kvell
 Etterpå hagen
 Jeg må kose pappa_
 Ja!

Totalt 42	SM	OSLO
Forskjellige ord	2	3
Frekvens	2	6

25/04/21 1;10
 (navn) ropa på oss_
 På stigen
 Jeg må lokke på stigen_
 Skal vi ?
 Jeg glømtet lokke døra på stigen
 Nei ja
 Jeg må jeg må på stigen
 Må væ forsiktig
 Mormor måtte
 Mormor
 Mommor måtte rope_
 Vær forsiktig!
 Faller!
 Det va summelt
 Det det va summelt (u#)
 Må være forsiktig vel
 Går bra
 Mamma!

Totalt 55	SM	OSLO
Forskjellige ord	2	1
Frekvens	3	3

27/04/21 1;10

Voffor kjønen vi

Voffor kjønen vi

(Personnavn) /er/ ikke her

På trikken_

(Personnavn) /er/ ikke er

Snart vi finner ham

Han sover

Nei

Besten på splitta

Sammen med mormor

Ja

Hvor er besten hen?_

Hvor e mormor hen?_

Hvor er tante (Personnavn) hen?_

Hvor er (Personnavn) hen?_

Hvor er (Personnavn) hen?_

Hvor er (Personnavn) hen?_

Jeg ferdig?

Totalt 57	SM	OSLO	mellomvariant
Forskjellige ord	1	6	1
Frekvens	1	17	2

5/05/21 1;11

Hva er dette?

Smake_

Hva er det?

Nei takk_

Nei takk/

Nei takk/

Det e nok

Det e nok pakke

Politibil har ikke

Jeg vin ikke se_

Jeg vin ikke si brann brann helt alene

Politibil stoppa_

Musikk

Jeg glømte spille yatzy

Veldig veldig

Jeg glømte pille yatzy

Glømte spille yatzy

Jeg ta denne

Bæ bu bæ bu

Politibilen

Glømte spille yatzy

Pakke på døra_

Vi glømte glømte spille yatzy

Glømte spille yatzy mamma

Du kan _

Du kan _

Du kan hente _

Du kan hente _

Du kan hente _

Du hente terningen til meg

Den i helitoptere

Totalt	SM	OSLO	Truleg SM
Forskjellige ord	1	7	1
Frekvens	2	13	7

24/05/21 1;11

Det va det va stor yatzy _

Se se på den!

Den skal

Hva skal ten

Må skynde fort hjem

De e motorsykkelen

Kan ikke synge fra meg

Må synge

Du må synte fort

Synte for hjem _

Synte fort hjem _

Synte fort besten _

Nei nei nei yatzy _

Det va motor!

ess!

Ess!

Det det det feil dør

E har mista store yatzy

E har mista store yatzy:

Det va motorsyssel _

Han rotter ikke _

Mormor

Besten

Besta!

Mommor _

Mamma/

Jeg/

(personnavn)/

Pappa/

Så tenefonen _

Stor løve _

Det det det e katt _

Det e rev der?

Det e rev inn der?

Vinn ha pupp?

Ess!
 Skremte bort
 Jeg skremte bort lye
 Det har flydd
 Borte
 Det flyr opp
 Det det flyr i himmelen
 Det flyr i lufta mamma!
 Hade
 Du du du du kan
 Vinn ikke kose_
 Vikke kose_
 Stopp!
 Ja
 Stopp
 Ess

Totalt 140	SM	OSLO	Mogleg SM
Forskjellige ord	3	3	1
Frekvens	8	4	1

03/06/21 2;0

Vi skal lese tikkikk
 Lelelese om tikk tikk nå/
 (personnavn) se på dinosaurene verden
 Ja!
 Du kan leite_
 D d- den inni hullene
 Hællø mamma!
 Du du lyst å besøke meg?
 Gå der
 Kom ikke ut_
 Hvor er dinosaurene verden_
 Hom å se
 Du du du kan ikke lage brød_
 Si sitte der_
 Jeg sitte fanget!/
 Du skal lese_
 Du skal lese tikk tikk_

Totalt 64	SM	OSLO
Forskjellige ord	1	4
Frekvens	1	4

7/06/21 2;0

Nå hopper jeg
 Det alt for høyt sier pappa

Kan ikke gå inn
 Der e lillesøster_
 Vær så snill pappa?
 Han **besvimer**
Var en gang (..)
 Pappa **besvimer**
 Kan .. blod?
 Ja, gjerne.
 Vær så snill pappa gå til doktorn
 Han **besvimer**_
 Spille fotball/
 Han kan ikke spille fotball_
 Han skal ikke spille ball_
 Vi hakke to
 Vi hakke hvit vin **jeg** ha
 Du får **morgen**
 Mamma må kjøpe til **deg**
 Han kan fly_
Jeg kan få
 Nei
 Vikke ha
 Oj
 Kjøre brannbil

Totalt 82	SM	OSLO
Forskjellige ord	1	7
Frekvens	1	11

9/06/21 2:0
Vær heilt aleine
 Det va ikke kjempekult
 Full av jord
 Vil **vær heilt aleine**
 Ja
Jeg kan gjør det sånn
 Sånn!
 Gjerne **gjør** det sånn/
 Gjerne **gjør** det sånn/
E kan ikke plokke_
E kan plokke **blomstrane** da_
 Han kan få en **blomster**?/
 Nei
 Kjørt hjem
 Kule **blomster**
 Vikke ha
blomster_
 Ha hommer mannen
 Vi vil være **heilt aleine**

Ja

Måkke vær med meg

Nei

Totalt 65	SM	OSLO	Truleg SM
Forskjellige ord	5	3	1
Frekvens	11	5	2

11/06/21 2;0

Drikke smake?/

Så sa jeg_

Vær så god_

Her til deg

Vil du ha (u#) (personnavn)bror

Det det bursdag!

Ha han ha du vil ha kake!

Pappa vil ikke ha/

Hvis jeg har til deg/

Vaffego mamma!

Du må du må smake på dn

Pa- pappa vil smake

Vet du hva jeg har til deg pappa?

Hmm

Pappa kan være?

Vil se jeg har til deg?

Bursdag til deg

Vi vil jeg har til deg

Han fant en skjell!

Han fant en fisk!

Vil du ta fisken?/

Så deilig fisk

Mamma en hai/

Mm krokodille

Han nå hommer han for å sloss krokodille

Vil se jeg har til deg?

Får spør minion

Vil se jeg har til deg?

Hva hvor jeg kan jeg tro?

Hvor er minion skal tro?

Totalt 129	SM	OSLO
Forskjellige ord	0	6
Frekvens	0	21

09/08/21 2;2

Middag

Kom hit til middag

Hva er det?

Det e kule_
 Det e kule, det_
 Det e en is
 Kanskje vi trenge_
 Vi vil på ånkli
 Vi vil ha på årnkli
 Vil se på den en gang til
 Ka traktoren e?
 E har gjømt den
 Det va mormor!
 Hva har du vært å dusja?

Totalt 54	SM	OSLO	Truleg SM
Forskjellige ord	3	2	2
Frekvens	6	3	3

09.08.21 – 2;2
 Se maskinene_
 No kan barnehagen
 Hva er det?
 Den kan babyen få
 Den kan Heidi få_
 (personnavn) han kan få den_
 (personnavn) kan ikke det/
 Den
 Det det jeg skremma ho
 Med dinosauren min
 Nå begynte han å gråte
 Nå han er gla igjen/
 Hompetitten teia
 Hvor er pappa_
 Hvor er den?/
 Jeg
 Sjørøver det
 Den skal heilt til månen

 No kommer den ned igjen
 Er det tømmerbil?
 Vi kan kaste den oppi lufta
 Den traff
 Jeg telefonen din_
 Hva er det?
 Telefon/
 Kanskje en telefon/
 Kanskje en telefon/
 Kanskje bråkete tømmerbilen
 Han løfter tømmerstokkane til tømmerbilen
 Den kan kaste den oppi lufta
 På den hånda

Du fikk den i hånda di
 En gang til på ipaden
 Koffor knuser den?
 Koffor treffer du glasset?
 Han skal tømme den/
 Nå tømme han den_
 plass til noen flere
 Plass til noen flere
 Det ikke fullt nå/
 Det blir ikke noe tomrestokker
 Det e plass for alle
 Sitter
 Nå går vi bygger
 Lyst å bygge sammen med meg/?
 Det e jo bagagen i dag
 Mamma skal hjelpe meg
 Mamma skal ikke gå
 Mamma skal ikke gå på jobben sin
 Du må ta den
 Du må ta den sekken av
 Ta på han sekken
 Snart er skatten vår
 Hvor vært du?

Totalt 207	SM	OSLO
Forskjellige ord	6	11
Frekvens	8	23

14/08/21 2;2
 Hva det?
 Nei
 Det e hulken
 Det e batman
 Hva iron man?
 Han kan ikke
 Hulken kan gjøre det_
 Han kan ikke hoppe
 Han knuse alle steinane
 Han knuse alle steinane
 Hva er det?
 Du er ikke redd for hulken
 Nei
 Hva er det?
 Han sikkert ikke snill
 Hane skummel
 De ser ikke skumle
 Kan ikke fly_
 Spiderman
 Han tror han kasta gutten_

No går ikke det bedre
Hva er det?
Hvor er heletoptere?
Der er helitoptere
Nå kom månen

Totalt 80	SM	OSLO
Forskjellige ord	4	4
Frekvens	7	12

15/10/21 2;4
Skal vi gjør det igjen?
Løp mamma!
Alligatoren løpe
Han løper
Heia allegaton
Neineinei
Leka (personnavn)
Nei det er ikke (personnavn) i barnehagen
Han e hjemme hos mammaen sin/
Han vil hjem
Herlig!
Vi skal på solskinndag i den
På oss
Hali å dra
Dra alt vi kan
Utskytning
Utskytning
Leka med (personnavn)
Utskytning
Han skyta på deg/
Jeg skyter på deg!
Leker vi utskytning_
Utskytning!
Jeg drilla veien å
Drilla gulvet vårt
Det e monstertrucken
Det e utskytning
Nei
Hvorfor smører du
Karius baktus
Ja
Karius og baktus

Totalt 89	SM	OSLO	Mellom/usikker
Forskjellige ord	1	7	2
Frekvens	3	9	3

19/10/21 2;4

Nå er han åpne

Åpne forsiktig

Du sitter fast i steinbrudde

Nå kommer tom

Okey da

Du sitter fast mamma

Okey da

Da flyr jeg bare

Det e tom

Brannmann sam

Jeg er sam

Da du alle sammen sitte fast

Har på den låst

Skal smake okey

Det like jeg ikke

Hva sier han?

Han har tatt den av

Må finne den

Jeg va på godøya

Godøya æ min Ålesund

Ja

Mormor

Vil ringe han

Ja

31/10/21 2;4

Her er jeg

Jeg ser på hulken spiderman

Det gjør vi

Det e (personnavn)

Han e min venn

Han holder meg rundt

Han e glad i meg/

Han sa nei til (personnavn)

Jo

Ja

Da Max

Vann og melk

Melk

Nei

Det e blå melk

Den

Det er meg

Der var jeg

Så masse høst

Ikke lauv

En edderkopp/

Hva heter (personnavn)?

Hva han har

Hva har han?
Har han sjokolade?
Har han sjokolade?
Ja
Vil til bagagen nå
Du kan bli med til bagagen?/
Du kan være i bagagen_
Sammen med meg
Nei
Ja?
Bygge og sleive og slå
Bygge og sleive og slå
Ja
Det er det
Sleive først
Også andre etterpå_
Kom!
Vi sleiver med denne her
Med denne her
Nå skal vi slå noen
Joda
Med den her
Motorsag
Det skal vi
Nå er det borte
Jeg må flytte brillene dine
Jada det skal jeg_
Neida
Jeg fikser det
Og sånn og sånn og sånn
Da kake din
Jeg kan ta den bort til deg
Der er den
Jeg skal låse opp døra
Kom ta
Det e tjuven der inne
Tjuven der se
Du tør!
Jeg skal passe deg
Ja vi går dit
Og passer
Der er det
Jeg ser det
Den her knappen
Det ikke skummelt vel
Trodde det snill
Det e snill tjuv
Ja
Det va snill tjuv/
Det æ skummelt

Skal vi gå i skogen å se?
At det er skummelt?
Jeg skal passe deg
Da skal jeg passe deg
Oki
Ja denne veien
Jeg skal passe deg
Ikke skremme
Jeg kan kanskje må leite etter trollet
Gå ut i gangen å leite?
Ja
Jeg kører fort!
Jeg æ par patrol
Du er skye
Jeg er mannen
Han kører motorsykkkel
Han er på støtten
Jeg må dra litt fort
Okey, skye?
Nå fant vi trollet
Vi må køyre litt fort, okey?
Jeg skal passe deg mamma
Jeg skal gå å leite etter trollet
Eller var det litt skummel
Joda
Jeg skal passe deg
Den er jo
På denne denne nede
Da skal jeg passe deg kom da jeg skal passe deg
Jeg skal passe deg
Jeg kan passe deg
Det brenne nedi der
Der nede
Trollet
Trollet kommer
Vi skal gå ned til trollet så skummelt
Gå gå
Jeg skal passe deg mamma/
Du er troll pappa
Det ikke troll_
du er troll/
Din simsalabim
En en troll
Jeg ska passe deg
Nei nei ikke her ikke gjør det
Bø
Det e troll inne
Det e inne/
Det er inne, pappa
Kom

Alle sammen
Kom inn

8/11/21 2;5
Han e skummel
Da må
Ikke han tar oss
Vi trenger varmt_
Ja jeg vil ha varmt
Tar han uniformen på
Vennlig og snill
Jeg ser ikke noen
E ser
Der
Trollet har kjempelang nese
Se ut av vinduet
Oj
Et kjempediger ismonster
Vi skal se
Joda
Trolle
Nei (personnavn)
Oppi køya alle sammen
Oppi køysenga alle sammen
Gå ned
Gå opp her
Mamma?
Det ikke farlig der
Det er ikke jo farlig der oppe
Du kan jo bare klatre opp
Ja
Og jeg roper
Nå er det din tur mamma
Det e din tur mamma
Jeg må lyse etter
Hm, trollet
Det den trengte jeg
Der trollet
Ikke jeg

12/11/21 2;5

Se på store maskiner
Spiderman hulken flydde av gårde
Og iron man flydde av gårde
Da kunne ikke få hjelp
Ja
Hva gjør henne?
Hva gjør henne?
Nei hva gjør henne da?

Hmm
Hva gjør di?
Ja!
Hulken sloss med

17/11/21 2;5
Du må det mamma/
Du
Hva hadde han_
Han kjørte med den og
Den mista bilen
Stjerne
Og di tar bort emil
Emil
De lata som di emil
Det er emil
Ja ja, da tar dere han
Au

Jeg vil ha lys
Fordi jeg vil ha det
Fordi jeg vil ha det
Ha litt mer mørke
Jeg vil ha litt mer mørke
Vil ha på lyset, ja
Jeg har vært i bagage
Og (personnavn)
Med (personnavn)
Kanskje vi kan bygge sandslott til deg når du kommer hjem
Hva har (personnavn)?
Jeg hørte noe/
Det va pappa/
Ja
Her er klærne
og di to
Da kan du vær der når jeg kommer tilbake
Ja er det greit?
Jeg skal ha en ny bukse
Jeg glømt sokker
Jeg må ha sokker derfra
Fordi jeg vil ikke sove
Fordi det e troll
Da må vi gjømme oss
Joda det er troll
Trollet er her
Nå har vi gjømt oss for trollet/
Ja vær stille og rolig og forsiktig
Jeg vil bli med_
Joda
sa jeg ville være med pappa
og jeg skulle legge pappa

og pappa skulle legge meg
ja
pappa legger meg/
nei fordi jeg skal pappa skal legge meg
nei han ikke det
tror han ikke opptatt
(personnavn) hørte meg/
Jeg ligge på deg
Ligge på deg
Jeg ikke røver
Du er røver
Ja
Du er skatte
Du er skatt mamma
Du er
Du må snakke i min
Det brenn- i dollys butikk
Du er walkie talkie
Du er walkie talkie
Du må
Det brenn- i dollys butikk
Brannmann sam knus- noe
Glømte
Du må rope brenner i dollys butikk
Da må du rope det brenne i dollys butikk
Det er sånn
Det er sånn
Da må prompe
Må legge meg litt
Da promper jeg på deg
Han er borte i dag_
Han penny er her_
Og sam
nei, han var i brannstasjonen
det var brann i dollys butikk
kjenner dere brannmann sam
ingen er så kjekk og stramt
jeg er sam
og du er penny mamma
penny, vet du hva?
Det brenne nok i dag
Da må du si ring ring sier du
Her ny ring ring
Ring ring sier du
Du må ringe på denne her
Jeg skal på gjømme køyre bilen
Her køyre bilen
Gjømme brannbilen
Nei ikke sånn
Sånn bæ bu bæ bu

Alt alarmen går
Tar han uniformen på
Jeg ser (navn) og (navn)
Han sitter fast!
Han er her
Det e is her
Der er john
Du må du må finne
Alt han kommer frem
Joda fordi det er sprekke bilen
Det er sprekkeløyd
Sprekkeløyd
Nå virker den
Inne her
Inne her
Monster
Ikke åpn døra
Det kan være farlig/
Det ikke troll/
Bare pappa som skal legge meg_
Ingen slapping på meg da
Se dette trikket da
Se dette
Jeg hoppla
Nå er det din tur
Kom
Du må hoppe
Og stå
Ja
Du må det
Å ja
Da må du ikke det
Er du sliten?
Da vil jeg hoppe ned
Ferdig

16/01/22 2;8 (Sammen med Sol)

Vi må ta batterien
For den funker
Nå virker den!
Klipp klipp klipp
For jeg styrer den
Den trenger liten nese
Hvorfor stoppa den?
Hvorfor stoppa den?
Stoppa du den?
(Personnavn) stoppa du den?
Virker den?
Virker den nå?

Starta **di** nå?
Den **starter** stopp, sa **jeg**.
Virker den? Roboten min
Prøve den en gang til
Nå virker den
Han ingen **knapper**
Til **meg**
Jeg vil ha plassen min
Men **hvor** er (personnavns) plass?
Her kommer **jeg**
Mamma kan vi begynne å spise nå
Jeg vil ha en gaffel
Jeg vil ha en bitteliten sjokolade
Jeg vil ha sjokolade
Kan **jeg** få? Ja, gaffel.
Ta den i **bita** for **meg**, mamma
Ikke skjeen
Mamma en pannekake
Ja der ned på gulvet
Den skal jul- **jeg** spise
Prøvde sånn også falt den av gaffelen
Ja **jeg** vil, ja.
Bare bitteliten sjokolade?
Mamma **jeg** vil ha litt sjokoladebit!
Mamma skjær den mamma
I tre **biter**
Et monster
Så glad for å se deg mamma
Og hekse låste buret
Da begynte jeg å gråte
Er det siste pannekaka til **meg**?
Bare spise opp **denne** biten
Bare spise opp **di** her
Nå har **jeg** spist opp den **di** bitene
Der **er** den
Litt mere mamma
Lomma di
I buret en **annen** bur
(personnavn) **tegner** på sverdet mitt
De sa ess jådd

19/01/22 2;8

Jeg vant
Fortelle fortsatt hulken hekse
Tok hulken i et bur
Og **jeg** var med ikke
Nei
Bare ingenting
Skal være **alene**

Da kom jeg fort
Og heksa tok meg og kasta meg i et bur med hulken
Hun var mer spant garn
Spant en råkk
Hun var en pike
Hun var en ung gammel heks
Heksa lo
Du skal bli kveldsmat lo heksa
Jeg holdte det og dro å motorn
Så kjørte bilen av sted
Nei ikke mer fortell om heksa
Du var ikke ferdig
Det er telefonen din
Den skal ikke være under
Jeg redd for døra gikk ned
Jeg håper etterpå når vi ser på det
Jeg sier ingenting
Se brannmann sam og stasjonsmester stil og elvis og halvør
Tror jeg må stikke hade bra
Hva betyr å stikke med pinne
Det kan jeg stakk (personnavn) og (personnavn) og (personnavn)
Jeg sa ikke det jeg var bare borte med dere og dere kom og dere tok og dere sprang og jeg
likte dere
Da kom ikke dere
Da sa jeg
Enhjørningen sølte saus overalt på gulvet til fyrtånet
Og da sa my little pony tada når hun kasta bort
Vi så på det etterpå mens vi så rapunsel
Jeg er redd døra gikk ned
Døra gikk ned
Jeg savner mamma
Jeg savner pappa
Jeg savner barnehagen
Og brannbilkake når jeg ble tre år
Når jeg ble tre år
Tre år
Kanskje hulken stor hulkenkake
Overalt ute og kasta på harry potter og kaptein sabeltann
Hele kaka på harry potter
Jeg får ikke dyne på meg

Vedlegg 6 – prosoditranskripsjon Sol

2;2

Det er ik^{ke} enk^{elt} (OM)

Jeg må arbe^{ide} jeg (OM)

Og jeg had^{de} den heilt ale^{ine} (SM)

Og jeg har auⁱ ho^{det} mitt der (OM/MV)

Her er en pak^{ke} til deg (OM)

Pap^{pa} hen^{ta} meg (SM)

Jeg kas^{ta} den (OM)

Jeg vil ha tut^{ten} min (OM)

To i hver h^{ånd} (OM)

2;3 (med mormor)

pan^{ne}ka^{ke} (SM)

Også en sånn (lik/MV)

Jeg kan ik^{ke} (OM)

Jeg lik^{er} ik^{ke} sild (OM)

Så kan jeg spi^{se} sild (OM)

Det var den ma^{ski}na (OM)

Det het^{er} gul^{ost} (OM)

2;4 25.01.2020

Kan bare ta det på igjen (SM)

Jeg får ik^{ke} til (SM)

Jeg får ba^{re} ta det på igjen (SM)

Og jeg kan ta ro^{sa} (OM)

Over he^{le} meg (OM)

God morn mam^{ma} (OM)

Ha^{de} mam^{ma} (SM)

kom hit med meg pap^{pa} (OM)

Snart er det ditt (OM)

Det eⁿda lett^{er}e (SM)

E kan gjør^{det} en^{da} hard^{ere} (OM)

Nå er det fer^dig (OM)

Den ek^{ke} fer^dig (OM)

Nå blir du helt fin (OM)

Disse her er mi^{ne} (OM)

Må ik^{ke} øde^{le}gge nøk^kelen din (OM)

Jeg var så tørst (OM)

Ok^{ey} da (SM)

Har au^{her} mam^{ma} (OM)

Se på meg (OM)

Tann^{le}gen min (OM)

2;5 (24/02/20)

Jeg gjør^{de} det be^{dre} (OM)

Jeg ba^{re} lent^e meg fram^{over} (OM)

(personnavn) skal gjør^{det}e med meg (OM)

Jeg ser ik^{ke} smok^{ken} (OM)

Jeg^{kan} få tak i den (OM)
Jeg^{fikk} ik^{ke} vill^{katt}en (OM)
jeg let^{er} ett^{er} dis^{se} her jeg (OM)
For pap^{pa}en min (OM)
Jeg^{har} lan^{ge} neg^{ler} on^{kel} (OM)
Sånn skal den vær (SM)
For on^{kel} X_x (SM)
Ja jeg vil bli med (OM)
Da må jeg sette meg her (OM)

2;6 (21/03/20)
Den er ik^{ke} her (OM)
Jeg^{har} kaf^{fikopp} (OM)
(03.50) det ek^{ke} for sterkt for meg (OM)
Og^{så} jeg tå^{ler} det (MV/SM?)
men det går bra (SM)

(22/03/20)
Vil håll på med di^{tt}a først (SM)
Enorm slan^{ge} (SM)
Jeg vil gjør det (OM)
Du må gjør det (OM)
Du må ta im^{ot} a^lene (OM)
(04.20) Så gjør vi sånn på ka^{ka} (SM)
Ja som er skum^{mel} (OM)
Da kan jeg snu den (OM)
Så kan slan^{gen} spis^e dem (OM)
Det^{te} kan vær mam^{man} (OM)
Kve^{ler} seg og so^{ve} litt (lik/MV)

23/04/20 2;7
Det er ans^varet vårt (OM)
Det han^dler om at vi skul^{le} spise (OM)
Hei^{di} har ik^{ke} sok^{ka} (OM)
Da må vi spis^e (OM)
Der^e du også to år (OM)
Der sklir du (OM)
Der også ba^{der} du (OM)
Og det er onk^{elen} din (OM)
Og det er mi^{mmi} (OM)
Helt a^{lene} på sku^{ta} (OM)
Der er du og pa^{ppa} (OM)
Der er tant^{en} din (OM)
På ho^{det} ditt (OM?)

27/07/20 2;10
Ba^{re} litt sånn (OM)
Se så fint plas^{teret} da (OM)
Ja det har jeg (OM)
Nå skal du få sprøy^{te} (OM)

Helt dit også (SM)
Den ska der (SM)
Nå va du flink å vær med dok_toren (OM)
Lag så lan_ge da (lik/ordre)
Dette er plas_ter (SM)
Du er så flink å vær med le^e (OM)
Nå siden du var så flink , skal du få en pre_mie av meg (MV/SM?)

13/08/20 2;11
Jeg tar pinjekjer^e oppå (OM)
Men jeg vil_kke ha det fat^et (OM)
Det ren^er rø_mme (OM) (04.20)
Fav^oritt^en min er rø_m^me (OM?)

15/10/20 3;1
Nå må du kom^me opp igjen (OM)
Må^de re si tri^ficus ta_lus på meg (OM)
Da må du si ser^pen^sor^i^a (OM)
Baby i ma^gen (OM)
Jeg er ti må^ner på vei (OM)
Baby i ma^gen (OM)
Det ble en jen^te (OM)
Må ta bil^de av beb^in (OM)

Vedlegg 7 – prosoditranskripsjon Snø

2;2

Ska vi hø_{le} lud_{en}? (NN)

Ele_{fant} te_{le}fon_{en} til deg (NN)

Kom^{me} heim til ma_{mma} (NN)

Ik_{ke} pas_{se} bu_{tei} (NN)

Spis nok_{ka} (NN)

Æ vil_{le} spi_{se} den (NN)

Æ vil_{le} ^{ha} vann (NN)

Sø_{på} sme_{kko} (NN)

Æ vil ik_{ke} smør (NN)

Å bei_{jken} (NN)

Må_{lâ} litt (NN)

Lei_{ka} sandka_{så} (NN)

Bab_{ien} sov_e litt (SM/RD)

U# hei_{le} ti_{da} (SM/RD)

Vil_{ikke} op_{på} bor_{det} (SM/RD)

Kan vi hø_{le}? (NN)

her e pu:_{tå} te be:_{bin} (NN)

ret_{te} på pu_{tå} di (NN)

Vå_{kent} (NN)

Skal ^{vi} lal_{le}?

2;12

E _{vet} ik^{ke} (AN)

Mam^{ma} sitt ark (AN)

Der ^e lil_{le}bro_{ren} min (AN)

Han har ik^{ke} kom_t ut der en_{da} (MV)

Han e i mag_{en} til mam_{ma} der (NN)

Der er mam_{ma} sin ma_{ge} (NN)

Hvor ^{er} ma_{gen} til ^{ma}mma? (AN)

Der ^{er} mam_{ma} (AN)

Lil_{le}bro_{ror} bor i ma_{gen} (MV)

Der^{er} lil^{le}le^{bror} (AN)

Jeg er^{stor} jen^{te} (NN)

Beibⁱ kan^{han} he^{te} (NN)

Jeg skal bli sto^{re}søs^{ter} for lil^{le}le^{bror} (AN)

Jeg og^{så} skal ba^{de} (AN)

Han lil^{le}le^{bror} (AN)

Den^{her} vir^{ka} sikk^{ert} (SM)

E har ing^{en} teg^{ning} (NN)

Ja^{da} teg^{ning} (SM)

4;5

Fi^{re} (NN)

Fi^{re} (NN)

Nei jeg er^{fi}re (AN)

X^X er^{fi}re (AN)

Men^{han} er litt ster^{ke}re enn^{meg} da (AN)

Men X^X sa at jeg ik^{ke} er ster^k (AN)

Isje i[?]

Begyn^{ner} jeg å sut^{re} (AN)

Da begyn^{ner} jeg på sko^{len} tror^{jeg} (AN)

Æ vet ik^{ke} (AN)

Du må^{ta} han^{na} opp^{på} dit (AN)

Og^{den} and^{re} (AN)

Jeg vil øns^{ke} meg en^{hest} som tan^{te} X^X had^{de} på te^{le}fo^{nen} (AN)

Ønsker jeg kunne^{ri} på^{den} (AN)

Ås^{så} ska vi^{ri} på^{den} (AN)

Men ik^{ke} på^{vin}te^{ren} da (AN)

Men^{jeg} fåk^{ke} lov[?] (AN)

Hos tan^{te} X^X si^{ne} hes^{ter} (AN)

Men^{jeg} vil hør^e på^{en} sang (AN)

Ja ba^{re} kom hit (NN/SM?)

Mam^{ma} vær så snill kan du ha på plas^{ter} (AN)

Jeg liker^{den} (AN)

Nei ik^{ke} det jeg men^{et} (AN)

Kanskje det er for^{di} ho har^{la}ga den gav^{en} til meg (MV NN/AN)

Lør^{dag} (NN)

Litt god^{teri} (NN)

Men^{da} må^{du} bli med^{meg} (AN)

Og^{så} må du følg^{opp}gav^{ene} mi^{ne} (AN?)

Du skal ba^{re} kos^{te} litt (MV)

Jeg vil^{ha} stor can^{dy} (AN)

Vedlegg 8 – prosoditranskripsjon Måne

18/03/21 1;9

Kom ^{pu}sen

På ^{ba}de

Ikke ⁱⁿni trak^{ton}

Jeg ^{har} det

Kas^{te} ma^{mma}

Jeg jog^{ga} stei^{nen}

Jeg fan^{get}

Sa^{ga} sto^{ne} sa^{ga}

Kas^{ta} ⁱⁿni den sko^{en}

Jeg ^{løp} jeg jog^{ga}

En ^{gang} til løp

Steⁱnen

Sofa^{en}

Le^{se} kar^{sten} pe^{tra}

8/04/21 1;10

Hus^{ke} etter^{på}

Hus^{ke} ha^{gen}

Ås^{så} ba^{de} først

Ås^{så} sniff

Han går skat^{te}jakt

Fin^{ne} nøt^{ter} (SM)

No^e kveld

Jeg må ko^{se} pa^{ppa}

05/05/21 1;11

Nei takk

Nei takk

Det e nok pak^{ke}

Politibil^{en} har ikke

Jeg ^{vil} ik^{ke} se

Politibil^{en} stop^{pa}

Jeg gløm^{te} spil^{le} yat^{zy}

Jeg ta ⁱⁿni bil^{en}

Pak^{ke} på dø^{ra}

Du kan hen^{te}

Du hen^{te} tern^{ingen} til meg

3/06/21 2;0

Vi skal le^{se} tikk tikk

Du kan lei^{te} (SM)

Kom å se (SM)

Du skal ik^{ke} la^{ge} brød (SM)

Du sit^{te} der (SM)

Du skal le^{se} tikk tikk (SM)

11/07/21 2;1

Du ^{vil} ha ka^{ke}

Se hva^{jeg} har^{til} deg (OM)
Pappa vil^{smake}
Han fant^{en} fisk
Så deilig^{fisk}
Nå kommer han for å sloss krodilla (MV)

09/08/21 2;2

Det e kule det (MV)
Vi vil ha på ånkli (OM)
No skal vi til barnhagen (MV)
Den kan heidi få (OM)
Jeg skremma ho (MV)
Nå begynner han å gråte (SM)
Den ska heilt opp til månen (SM)
Han løfta tømmerstokkane til tømmerbil^{en} (OM)
En gang til ned på iPad^{en} (OM)
Han skal tømme den (MV)
Det blir ikke noen tømmerstokk^{er} (OM)
Det e plass for alle (MV)
Mamma skal hjelpe meg (MV)
Du må ta den sekken av (MV)

15/10/21 2;4

Han e hjemme hos mamma^{en} sin (SMV)
han skyta på deg (OM)
jeg er sjeffen (OM)
Jeg drilla opp veien (OM)
Karius og baktus (OM)

19/10/21

Nå kommer tom (OM)
Jeg er Sam (OM)
Alle sammen sitte fast (SM)
jeg liker ikke (OM)
Må finne dn (AMV)
Vi va på Godøya (AMV)
Godøya min alle^{sund} (AMV)
Vi ringe han (OM)

08/11/21 2;5

Vi trenger varmt (SM)
Jeg ser ikke noen (OM)
Se ut av vindue (lik på begge?)
Et kjempediger ismonster (OM)
Gå opp her (lik på begge)
Du kan jo bare klattropp (SM)
Og jeg roper (OM)
Jeg må lys etter (OM)

16/01/22 2:7

Nå virker^{dn} (OM)

For jeg sty^{rer} den (OM)

Den star^{ter} stopp sa jeg (OM)

Nå vir^{ker} den (OM)

Her kom^{mer} jeg (OM)

jeg må ha^{en} gaffel (OM)

Jeg vil ha^{en} bit^{te}lit^{en} sjo^{ko}la^{de} (OM)

Ik^{ke} skje^{en} (OM)

mam^{ma} en pan^{ne}ka^{ke} (OM)

Den skal^{jul.} jeg spi^{se} (OM)

Prø^vde sånn så falt^{av} den gaffe^{len} (OM)

Mam^{ma} jeg vil ha^{en} sjo^{ko}la^{de}bit (OM)

Vil du delta i forskningsprosjektet

”barn i flerdialektale miljø”?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å undersøke talemålet til barn der det snakkes ulik dialekt hjemme og i barnehagen. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet er å se på styrkeforholdet mellom mors dialekt og dialekten i barnehagen, og hvordan dette utvikler seg gjennom barnets andre leveår. Forskningsprosjektet er til en fagartikkel (10-15 sider) på masternivå. Opplysningene skal ikke brukes til andre formål.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Høgskolen i Østfold er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får spørsmål om å delta fordi barnet ditt passer inn i målgruppen med tanke på alder og språksituasjon.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta, innebærer dette å ta taleopptak av deg selv og barnet ditt i en hverdagslig situasjon der dere prater om det som faller barnet naturlig. Unngå sensitive opplysninger og opplysninger om tredjepersoner i barnets omgangskrets. Om barnet skulle nevne tredjepersoner vil dette bli anonymisert eller tatt bort i transkripsjonen. Omfanget er et par opptak på 10 minutter eller mer, og et kort intervju av mor.

Jeg vil transkribere samtalen, lage statistikk over spesifikke dialekttrekk og fremstille dette i fagartikkelen. All informasjon blir anonymisert og foresatte kan til en hver tid få innsyn i arbeidet, og deler av transkripsjonen kan bli tatt bort om dette er ønskelig. Opptakene slettes etter endt arbeid, og deles ikke med andre.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg vil bare bruke opplysningene om deg til formålene jeg har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Jeg er den eneste som vil benytte opptakene for å transkribere. Transkripsjonen blir delt med veileder ved Hiof og sensor på eksamen. Navn og kontaktopplysninger blir anonymisert, og barnet blir referert til som «informant 2». Fordi det er relevant for hvilke dialekt som blir snakket, vil det bli opplyst hvilke området familien bor i, og hvilke område mor kommer fra. Øvrig informasjon som gjør at man kan kjenne igjen deltakerne blir ikke brukt.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, noe som etter planen er. Desember 2020. Lydopptakene blir automatisk slettet etter en viss tid i appen «diktafon», og jeg vil også påse at dette skjer etter prosjektets slutt.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- å få slettet personopplysninger om deg, og
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Høgskolen i Østfold NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- *Høgskolen i Østfold* ved *Karine Stjernholm*
- Vårt personvernombud: *Martin G Jacobsen*

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig
(Forsker/veileder)

Eventuelt student

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *Barn i flerdialektale miljø* og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- ☐ å delta i [*sett inn aktuell metode, f.eks. intervju*]
- ☐ å delta i [*sett inn flere metoder, f.eks. spørreskjema*] – hvis aktuelt
- ☐ at [*oppgi hvem*] kan gi opplysninger om meg til prosjektet – hvis aktuelt
- ☐ at opplysninger om meg publiseres slik at jeg kan gjenkjennes [*beskriv nærmere*] – hvis aktuelt
- ☐ at mine personopplysninger lagres etter prosjektshutt, til [*beskriv formål*] – hvis aktuelt

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)